

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2005. gada 28. jūnijā *

Saturs

I — Atbilstošās tiesību normas	I - 5495
Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija	I - 5495
Regula Nr. 17	I - 5495
Pamatnostādnes	I - 5497
Paziņojums par sadarbību	I - 5498
II — Prāvu rašanās fakti	I - 5499
III — Pirmās instances tiesā celtās prasības un Pārsūdzētie spriedumi	I - 5508
IV — Apelācijas sūdzību iesniedzēju prasījumi	I - 5512
V — Pamati Pārsūdzēto spriedumu atcelšanai	I - 5517
VI — Par apelācijas sūdzībām	I - 5525
A — Par pamatiem, kas attiecas uz procedūru	I - 5525
1) Par pamatu, kas attiecas uz Pirmās instances tiesas Reglamenta 68. panta 1. punkta pārkāpumu, jo šī tiesa ir noraidījusi <i>Henss/Isoplus</i> grupas pieteikumu kā pierādījumu savākšanas pasākumu veikt dažu liecinieku nopratināšanu	I - 5525
2) Par <i>ABB</i> izvirzīto pamatu, kas attiecas uz Pirmās instances tiesas Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunkta un 48. panta 2. punkta pārkāpumu, jo šī tiesa ir atteikusies uzrādīt replikas rakstam pievienoto juridisko atzinumu	I - 5531

* Tiesvedības valodas — dāņu, vācu un angļu.

- B — Par pamatiem, kas saistīti ar lietas būtību un attiecas uz vainojamību pārkāpumā I - 5537
- 1) Par pamatu, kas attiecas uz Līguma 85. panta 1. punkta pārkāpumu, jo daži uzņēmumi ir pieskaitīti *Henss/Isoplus* grupai un šī noteikuma nozīmē šī grupa apsūdzēta pārkāpumā kā "uzņēmums" ..... I - 5538
  - 2) Par pamatiem, kas attiecas uz Līguma 85. panta 1. punkta pārkāpumu, jo *Henss/Isoplus* grupa un *Brugg* tiek vainoti konkurences normu pārkāpumā tādēļ, ka tie piedalījušies apspriedē, kuras mērķis nebija saderīgs ar konkurences tiesībām ..... I - 5545
- C — Par pamatiem, kas attiecas uz lietas būtību un naudas sodu apmēra noteikšanu I - 5551
- 1) Par pamatiem, kas balstīti uz tiesiskās palāvības aizsardzības un atpakaļejoša spēka aizlieguma principa pārkāpumu, jo konkrētiem pārkāpumiem piemērotas Pamatnostādnes ..... I - 5551
    - a) Par pamatiem, kas balstīti uz tiesiskās palāvības aizsardzības principa pārkāpumu ..... I - 5552
    - b) Par pamatiem, kas balstīti uz atpakaļejoša spēka aizlieguma principa pārkāpumu ..... I - 5563
  - 2) Par pamatiem, kas attiecas uz Pamatnostādnēs iekļautās vai Apstrīdētajā lēmumā piemērotās naudas sodu aprēķināšanas metodes tiesiskumu ..... I - 5572
    - a) Par pamatiem, kas balstīti uz Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta pārkāpumu, naudas sodu apmēru Apstrīdētajā lēmumā nosakot pēc Pamatnostādnēs paredzētās aprēķināšanas metodes ..... I - 5573
    - b) Par pamatiem, kas balstīti uz samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, Apstrīdētajā lēmumā naudas sodu apmēru nosakot pēc Pamatnostādnēs paredzētās aprēķināšanas metodes ..... I - 5591
- I - 5489

- c) Par *Henss/Isoplus* grupas izvirzītajiem pamatiem, kas saistīti ar tiesību uz aizstāvēšanas pārkāpumu, izvērtējot atbildību pastiprinošus apstākļus ..... I - 5605
- d) Par pamatu, ko *LR A/S* izvirzījis sakarā ar to, ka nav ņemti vērā atbildību mikstinoši apstākļi ..... I - 5608
- e) Par pamatiem, ko *Henss/Isoplus* grupa un *LR A/S* izvirzījuši sakarā ar to, ka nav ņemta vērā vai nav pietiekami ņemta vērā to sadarbība administratīvā procesa gaitā ..... I - 5611
- D — Par pamatiem, kas attiecas uz tiesībām tikt uzklausītam un pienākumu norādīt pamatojumu ..... I - 5622
  - 1) Par pamatiem, kas balstīti uz tiesību tikt uzklausītam pārkāpumu ..... I - 5622
  - 2) Par pamatu, kas attiecas uz pienākuma norādīt pamatojumu saistībā ar naudas sodu aprēķināšanu pārkāpumu ..... I - 5630
- VII — Par tiesāšanās izdevumiem ..... I - 5635

Apvienotās lietas C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P

par apelācijas sūdzībām saskaņā ar Tiesas Statūtu 49. pantu, kas attiecībā uz pirmo lietu ir iesniegtas 2002. gada 17. maijā, attiecībā uz otro lietu — 2002. gada 29. maijā, attiecībā uz četrām nākamajām lietām — 2002. gada 3. jūnijā un attiecībā uz pēdējo lietu — 2002. gada 5. jūnijā,

Dansk Rørindustri A/S, Frederisija [*Fredericia*] (Dānija), ko pārstāv K. Dijkers-Hansens [*K. Dyekjær-Hansen*] un K. Hēgs [*K. Høegh*], advokaterne (C-189/02 P),

Isoplus Fernwärmetechnik Vertriebsgesellschaft mbH, Rozenheima [*Rosenheim*] (Vācija),

Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH, Hoenberga [*Hohenberg*] (Austrija),

Isoplus Fernwärmetechnik GmbH, Zondershauzena [*Sondershausen*] (Vācija),

ko pārstāv P. Krēmers [*P. Krömer*], *Rechtsanwalt*, kas norādīja adresi Luksemburgā (C-202/02 P),

KE KELIT Kunststoffwerk GmbH, Linca [*Linz*] (Austrija), ko pārstāv V. Lēbls [*W. Löbl*], *Rechtsanwalt*, kas norādīja adresi Luksemburgā (C-205/02 P),

LR af 1998 A/S, iepriekš *Løgstør Rør A/S*, Lēgstēra [*Løgstør*] (Dānija), ko pārstāv D. Velbruks [*D. Waelbroeck*], advokāts, un H. Peics [*H. Peytz*], *advokat* (C-206/02 P),

Brugg Rohrsysteme GmbH, Vunstorfa [*Wunstorf*] (Vācija), ko pārstāv T. Jesteds [*T. Jestaedt*], H. K. Zalgērs [*H.-C. Salger*] un M. Zura [*M. Sura*], *Rechtsanwälte*, kas norādīja adresi Luksemburgā (C-207/02 P),

LR af 1998 (Deutschland) GmbH, iepriekš *Lögstör Rör (Deutschland) GmbH*, Fulda [*Fulda*] (Vācija), ko pārstāv H. J. Helmans [*H.-J. Hellmann*], *Rechtsanwalt*, kas norādīja adresi Luksemburgā (C-208/02 P),

ABB Asea Brown Boveri Ltd, Cīrihe (Šveice), ko pārstāv A. Vaitbrehts

[A. Weitbrecht], *Rechtsanwalt*, H. Ruiss Kalsado [J. Ruiz Calzado], *abogado*, un M. Bejs [M. Bay], *avvocato*, kas norādīja adresi Luksemburgā (C-213/02 P),

apelācijas sūdzību iesniedzēji,

pārējie lietas dalībnieki:

Eiropas Kopienu Komisija, ko pārstāv V. Mēls [W. Mölls], P. Oliveris [P. Oliver] un H. Stēvlbeks [H. Støvlbæk], pārstāvji, kam palīdz A. Belke [A. Böhlke], *Rechtsanwalt* (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P un C-208/02 P), un R. Tomsons [R. Thompson], QC (C-206/02 P un C-213/02 P), kas norādīja adresi Luksemburgā,

atbildētāja pirmajā instancē,

HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH & Co. KG,

HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH Verwaltungsgesellschaft,

ko pārstāv P. Krēmers [P. Krömer], *Rechtsanwalt*, kas norādīja adresi Luksemburgā (C-202/02 P),

prasītāji pirmajā instancē.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji P. Janns [*P. Jann*], K. V. A. Timmermans [*C. W. A. Timmermans*] (referents) un R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], tiesneši K. Gulmans [*C. Gulmann*], R. Šintgens [*R. Schintgen*], N. Kolnerika [*N. Colneric*], S. fon Bārs [*S. von Bahr*] un H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*],

ģenerālvokāts A. Ticano [*A. Tizzano*],
sekretāri H. fon Holšteins [*H. von Holstein*], sekretāra palīgs, un M. F. Kontē [*M.-F. Contet*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2004. gada 16. martā,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus tiesas sēdē 2004. gada 8. jūlijā,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Šīs apelācijas sūdzības ir iesnieguši šādi uzņēmumi: *Dansk Rørindustri A/S* (turpmāk tekstā — "*Dansk Rørindustri*") (C-189/02 P), *Isoplus Fernwärmetechnik Vertriebsgesellschaft mbH*, *Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH* un *Isoplous Fernwär-*

mettechnik GmbH (turpmāk tekstā visi kopā saukti — “*Henss/Isoplus* grupa”) (C-202/02 P), *KE KELIT Kunststoffwerk GmbH* (turpmāk tekstā — “*KE KELIT*”) (C-205/02 P), *LR af 1998 A/S*, iepriekš *Løgstør Rør A/S* (turpmāk tekstā — “*LR A/S*”) (C-206/02 P), *Brugg Rohrsysteme GmbH* (turpmāk tekstā — “*Brugg*”) (C-207/02 P), *LR af 1998 (Deutschland) GmbH*, iepriekš *Løgstør Rør (Deutschland) GmbH* (turpmāk tekstā — “*LR GmbH*”) (C-208/02 P) un *ABB Asea Brown Boveri Ltd* (turpmāk tekstā — “*ABB*”) (C-213/02 P).

- 2 Savās apelācijas sūdzībās šie uzņēmumi ir lūguši atcelt Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedumus, kas uz tiem attiecas, proti, attiecīgi, spriedumus lietās *Dansk Rørindustri/Komisija* (T-21/99, *Recueil*, II-1681. lpp.), *HFB u.c./Komisija* (T-9/99, *Recueil*, II-1487. lpp.), *KE KELIT/Komisija* (T-17/99, *Recueil*, II-1647. lpp.), *LR AF 1998/Komisija* (T-23/99, *Recueil*, II-1705. lpp.), *Brugg Rohrsysteme/Komisija* (T-15/99, *Recueil*, II-1613. lpp.), *Løgstør Rør/Komisija* (T-16/99, *Recueil*, II-1633. lpp.) un *ABB Asea Brown Boveri/Komisija* (T-31/99, *Recueil*, II-1881. lpp.) (turpmāk tekstā, atsaucoties uz vienu no šiem spriedumiem — piemēram, “Pārsūdzētais spriedums lietā *Dansk Rørindustri/Komisija*”, un atsaucoties uz visiem minētajiem spriedumiem kopā — “Pārsūdzētie spriedumi”).

- 3 Pārsūdzētajos spriedumos Pirmās instances tiesa ir samazinājusi naudas sodu, kas *ABB* uzlikts ar Komisijas 1998. gada 21. oktobra Lēmumu 1999/60/EK par EK līguma 85. panta piemērošanas procedūru (IV/35.691/E-4 — Siltumizolācijas caurules) (OV 1999, L 24, 1. lpp.; turpmāk tekstā — “Apstrīdētais lēmums”), un galvenajā daļā noraidījusi prasību atcelt šo lēmumu.

I — Atbilstošās tiesību normas

Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija

- 4 Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītās Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā — “ECTK”) 7. pantā — kura nosaukums ir “Sodīšanas nepieļaujamība bez likuma” — tā 1. punktā paredzēts:

“Nevienam nedrīkst atzīt par vainīgu noziedzīgā nodarījumā tādas darbības vai bezdarbības dēļ, kas saskaņā ar izdarīšanas brīdī spēkā esošajām nacionālajām vai starptautiskajām tiesību normām netika atzīta par noziedzīgu nodarījumu. Tāpat nedrīkst piespriest smagāku sodu nekā tas, kas bija piemērojams noziedzīgā nodarījuma brīdī.”

Regula Nr. 17

- 5 15. pantā Padomes 1962. gada 6. februāra Regulā Nr. 17, Pirmajā regulā par Līguma 85. un 86. panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.), ir paredzēts:

“1. Komisija ar lēmumu var uzlikt uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienībām soda naudas [naudas sodus] 100–5000 norēķina vienību apmērā, ja tie ar nodomu vai nolaidības dēļ:

[..]

- b) sniedz nepatiesu informāciju, atbildot uz pieprasījumu, kas izteikts saskaņā ar 11. panta 3. vai 5. punktu;

[..].

2. Komisija ar lēmumu var uzlikt uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienībām soda naudas [naudas sodus] 1000–1 000 000 norēķinu vienību vai lielākā apmērā, nepārsniedzot 10 % no katra pārkāpēja uzņēmuma iepriekšējā finanšu gada apgrozījuma, ja tie ar nodomu vai nolaidības dēļ:

- a) pārkāpj Līguma 85. panta 1. punktu vai 86. pantu, [..]

[..]

Nosakot soda naudas [naudas soda] apmēru, ņem vērā gan pārkāpuma smagumu, gan tā ilgumu.”

Pamatnostādnes

- 6 Preambulā Komisijas paziņojumam ar nosaukumu “Pamatnostādnes sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK Līguma 65. panta 5. punktu”, kas publicēts 1998. gada 14. janvāra “Eiropas Kopienu Oficiālajā Vēstnesī” (OV C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā — “Pamatnostādnes”), ir paredzēts:

“Turpmāk izklāstītie principi nodrošina Komisijas lēmumu pārredzamību un objektivitāti gan no uzņēmumu, gan no Eiropas Kopienu Tiesas viedokļa, vienlaicīgi nostiprinot Komisijai piešķirto diskrecionāro varu, kas noteikta saskaņā ar attiecīgiem tiesību aktiem, noteikt sodanaudu [naudas sodu] līdz 10 % apmērā no uzņēmuma kopējā apgrozījuma. Šī vara jāīsteno ar saskaņotas un nediskriminējošas politikas palīdzību, kura atbilst mērķiem, kas izvirzīti, lai sodītu par konkurences noteikumu pārkāpumiem.

Jaunā metodoloģija, ko piemēro sodanaudas [naudas soda] apmēra noteikšanai, atbilst turpmāk minētajiem noteikumiem, nosakot vispirms pamatapmēru, ko

palielina, ņemot vērā atbildību pastiprinošus apstākļus, vai samazina, ņemot vērā atbildību mīkstinošus apstākļus.”

Paziņojums par sadarbību

- 7 Paziņojumā par naudas sodu neuzlikšanu vai to apmēra samazināšanu lietās par vienošanos, kas “Eiropas Kopienu Oficiālajā Vēstnesī” publicēts 1996. gada 18. jūlijā (OV C 207, 4. lpp., turpmāk tekstā — “Paziņojums par sadarbību”), kura projekts publicēts 1995. gada 19. decembrī (OV C 341, 13. lpp., turpmāk tekstā — “Paziņojuma par sadarbību projekts”), Komisija definēja nosacījumus, ar kuriem uzņēmumiem, kas ar to sadarbojas, veicot izmeklēšanu par vienošanos, varētu nepiemērot naudas sodus vai samazināt naudas sodu apmēru, kas pretējā gadījumā tiem būtu jāmaksā, kā jau tas izriet no šī paziņojuma A nodaļas 3. punkta.
- 8 Minētā paziņojuma A nodaļas 5. punktā paredzēts:

“Uzņēmuma sadarbība ar Komisiju ir tikai viens no elementiem [apstākļiem], ko Komisija ņem vērā, nosakot sodanādu [naudas sodu]. [..]”

- 9 Tā paša paziņojuma E nodaļas 3. punktā, kas attiecas uz procedūru, it īpaši ir noteikts:

“Komisija apzinās, ka šis paziņojums rada tiesiskas cerības uzņēmumiem, kas vēlas Komisiju informēt par to, ka pastāv kāda vienošanās.”

II — Prāvu rašanās fakti

- 10 Faktus, pamatojoties uz kuriem Pirmās instances tiesā tika celtas prasības un kuri izklāstīti Pārsūdzētajos spriedumos, šajā spriedumā īsumā var izklāstīt šādi.
- 11 Apelācijas sūdzību iesniedzēji ir sabiedrības, kas darbojas pilsētas siltumapgādes jomā. Tie ražo un ražo vai pārdod siltumizolācijas caurules, kas paredzētas izmantošanai šajā jomā.
- 12 Pēc tam, kad 1995. gada 18. janvārī Zviedrijas uzņēmums *Powerpipe AB* (turpmāk tekstā — “*Powerpipe*”) bija iesniedzis sūdzību, Komisija un attiecīgo dalībvalstu konkurences iestāžu pārstāvji 1995. gada 28. jūnijā, pamatojoties uz Regulas Nr. 17 14. pantu, veica dažas pārbaudes desmit uzņēmumos vai apvienībās, kas darbojas pilsētas siltumapgādes jomā, tostarp apelācijas sūdzību iesniedzēju uzņēmumos vai arī dažos tiem piederošos uzņēmumos.

- 13 Saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu Komisija lielākajai daļai uzņēmumu, uz kuriem attiecas ar prāvu saistītie fakti, lūdza sniegt informāciju.
- 14 1997. gada 20. martā Komisija dažiem apelācijas sūdzību iesniedzējiem un citiem attiecīgajiem uzņēmumiem nosūtīja paziņojumu ar iebildumiem atbilstoši 2. panta 1. punktam Komisijas 1963. gada 25. jūlija Regulā Nr. 99/63/EEK par uzklausišanu, kas paredzēta Regulas Nr. 17 19. panta 1. un 2. punktā (OV 1963, 127, 2268. lpp.).
- 15 1997. gada 24. un 25. novembrī attiecīgie uzņēmumi tika uzklausi.
- 16 1998. gada 21. oktobrī Komisija pieņēma Apstrīdēto lēmumu, kurā atzina, ka vairāki uzņēmumi un it īpaši daži apelācijas sūdzību iesniedzēju uzņēmumi ir piedalījušies vairākos nolīgumos un saskaņotās darbībās EK līguma 85. panta 1. punkta nozīmē (jaunajā redakcijā — EKL 81. panta 1. punkts), turpmāk tekstā — “vienošanās”.
- 17 Saskaņā ar minēto lēmumu 1990. gada beigās četri Dānijas uzņēmumi, kas ražo pilsētas siltumapgādes caurules, noslēdza nolīgumu, pamatojoties uz principu par vispārēju sadarbību valsts tirgū. Šis nolīgums noslēgts starp *ABB IC Møller A/S*, uzņēmuma *ABB* Dānijas filiāli, *Dansk Rørindustri*, kas pazīstams arī ar nosaukumu *Starpipe, LR A/S* un *Tarco Energi A/S* (turpmāk tekstā — “*Tarco*” un — attiecībā uz visām četrām sabiedrībām kopā — “Dānijas ražotāji”).

- 18 Viens no pirmajiem pasākumiem bija saistīts ar cenu paaugstināšanu gan Dānijas tirgū, gan eksporta tirgū. Dānijas tirgus sadalei tika noteiktas kvotas, ko pēc tam piemēroja un kontrolēja kontaktgrupa, kurā apvienojušies attiecīgo uzņēmumu pārstāvji, kas atbildīgi par tirdzniecību.
- 19 Saskaņā ar šo pašu lēmumu divi Vācijas ražotāji — *Henss/Isoplus* grupa un *Pan-Isovit GmbH* (kas vēlāk kļuva par *Lögstör Rör (Deutschland) GmbH* un pēc tam — par *LR GmbH*) — kopš 1991. gada rudens piedalījās Dānijas ražotāju pastāvīgajās apspriedēs. Šajās apspriedēs tika risinātas sarunas par Vācijas tirgus sadali. Minēto apspriežu noslēgumā 1993. gada augustā tika noslēgti nolīgumi, kuros katram uzņēmumam, kas piedalījies apspriedēs, tika noteiktas tirdzniecības kvotas.
- 20 Tāpat saskaņā ar šo lēmumu 1994. gadā starp visiem šiem ražotājiem tika noslēgts nolīgums, lai noteiktu kvotas visam Eiropas tirgum kopumā. Šī Kopienas mērogā noslēgtā vienošanās paredzēja kvotu sadali divos līmeņos. Direktoru valde, kurā apvienojušies vienošanos noslēgušo uzņēmumu priekšsēdētāji un ģenerāldirektori, kvotas katram uzņēmumam piešķīra gan visā tirgū kopumā, gan katras atsevišķas valsts tirgū, proti, Dānijas, Vācijas, Itālijas, Nīderlandes, Austrijas, Somijas un Zviedrijas tirgū. Dažu valstu tirgos tika izveidota kontaktgrupa, kuru veidoja par tirdzniecību atbildīgās vietējās personas un kurai bija paredzēts uzticēt uzdevumu pārvaldīt nolīgumus, piešķirot projektus un koordinējot uzaicinājumus uz konkursu.
- 21 Attiecībā uz Vācijas tirgu minētajā Apstrīdētajā lēmumā ir norādīts, ka pēc apspriedes 1994. gada 18. augustā, kurā piedalījās seši galvenie Eiropas ražotāji, proti,

ABB, Dansk Rørindustri, Henss/Isoplus grupa, LR A/S, LR GmbH un Tarco, kā arī *Brugg*, 1994. gada 7. oktobrī notika Vācijas kontaktgrupas pirmā apspriede. Šīs grupas apspriedes turpinājās vēl ilgi pēc tam, kad Komisija 1995. gada jūnija beigās veica pārbaudes, kaut arī no šī brīža apspriedes notika ārpus Eiropas Savienības — Cīrihē (Šveicē). Šajā pilsētā apspriedes notika līdz 1996. gada 25. martam, proti, vēl dažas dienas pēc tam, kad daži no šiem uzņēmumiem no Komisijas bija saņēmuši lūgumus sniegt informāciju.

- 22 Minētajā lēmumā kā viens no vienošanās elementiem ir norādīta saskaņotu pasākumu pieņemšana un īstenošana, lai novērstu to, ka tajā piedalās vienīgais lielais uzņēmums *Powerpipe*. Komisija precizē, ka daži no vienošanās dalībniekiem pieņēma “darbā” minētās sabiedrības “galvenos darbiniekus” un lika saprast, ka tai ir jāpārtrauc darbība Vācijas tirgū.
- 23 Pēc tam, kad 1995. gada martā *Powerpipe* tika piešķirts nozīmīgs Vācijas projekts, Diseldorfā (Vācijā) notika apspriede, kurā piedalījās septiņi uzņēmumi, kas bija piedalījušies apspriedē 1994. gada 18. augustā. Šajā apspriedē tika nolemts rīkot *Powerpipe* klientu un piegādātāju kopīgu boikotu. Šis boikots vēlāk arī tika īstenots.
- 24 Apstrīdētajā lēmumā Komisija ir izklāstījusi iemeslus, kuru dēļ ne tikai 1990. gada beigās Dānijas ražotāju noslēgto tiešo vienošanos par tirgus sadali, bet arī sākot no 1991. gada oktobra noslēgtās vienošanās kopumā var uzskatīt par tādu nolīgumu, ko Līguma 85. panta 1. punktā aizliegts noslēgt.

- 25 Turklāt Komisija uzsver, ka vienošanās attiecībā uz Dāniju un vienošanās attiecībā uz visu Kopienu būtībā ir viena vienošanās, kas sākumā attiecās tikai uz Dāniju, bet kuras mērķis jau no paša sākuma bija ilgākā laika posmā pārņemt kontroli pār visa kopējā tirgus dalībniekiem. Komisija uzskata, ka ilgstošais nolīgums starp ražotājiem būtiski ietekmēja tirdzniecību starp dalībvalstīm.
- 26 Pārsūdzētajos spriedumos Pirmās instances tiesa norādījusi, ka netiek apstrīdēts, ka Apstrīdētajā lēmumā naudas soda summa aprēķināta saskaņā ar Pamatnostādnēs paredzēto metodi, kā tas izriet no Pārsūdzētā sprieduma lietā LR AF 1998/Komisija 222. un 275. punkta.
- 27 Turklāt ir skaidrs, ka Apstrīdētajā lēmumā nav nevienas norādes uz Pamatnostād-nēm, ka administratīvā procesa gaitā uzņēmumiem netika sniegta informācija, ka tiem tiek piemērota šajās Pamatnostādnēs paredzētā metode un ka attiecīgā metode nav minēta ne paziņojumā par iebildumiem, ne arī pieminēta, uzklaušot uzņēmumus.
- 28 Jāatgādina arī, ka visiem uzņēmumiem, uz kuriem attiecas Apstrīdētais lēmums, izņemot *Henss/Isoplus* grupu, Komisija samazināja naudas sodu atbilstoši Paziņo-jumam par sadarbību. Šis samazinājums, kas noteikts kā procentuāls samazinājums, kurš piemērojams naudas soda summai, kas principā maksājama, tiem tika piešķirts atkarībā no sadarbības pakāpes administratīvā procesa gaitā. Šī sadarbība izpaudās kā atteikšanās apstrīdēt pārkāpumu būtiskos elementus vai dažāda apjoma palīdzības sniegšana pierādījumu vākšanā par pārkāpumu.

29 Apstrīdētajā lēmumā ir iekļauti šādi noteikumi:

“Pirmais pants

ABB [..], *Brugg* [..], *Dansk Rørindustri* [..], *Henss/Isoplus* grupa, [*KE KELIT*], *Oy KWT Tech AB*, *Løgstør Rør A/S*, *Pan-Isovit GmbH*, *Sigma Technologie di rivestimento Srl* un *Tarco* [..] ir pārkāpuši Līguma 85. panta 1. punkta noteikumus, pamatojumā norādītajā veidā un apjomā piedaloties visos nolīgumos un saskaņotajās darbībās, kas līdz 1990. gada novembrim vai decembrim tika īstenotas starp četriem Dānijas ražotājiem un kas pēc tam tika attiecinātas arī uz citu valstu tirgiem, kam pievienojās *Pan-Isovit* un *Henss/Isoplus* un kas 1994. gada beigās noslēdzās ar vispārēju vienošanos attiecībā uz visu kopējo tirgu.

Pārkāpuma ilgums bija šāds:

— attiecībā uz *ABB*, *Dansk Rør[industri]*, *Løgstør*, *Pan-Isovit* [..] — apmēram no 1990. gada novembra vai decembra un vismaz līdz 1996. gada martam vai aprīlim,

— attiecībā uz *Henss/Isoplus* [grupu] — apmēram no 1991. gada oktobra līdz tam pašam laikam,

- attiecībā uz *Brugg* — apmēram no 1994. gada augusta līdz tam pašam laikam,
- attiecībā uz [*KE KELIT*] — apmēram no 1995. gada janvāra līdz tam pašam laikam,

[..].

Galvenās vienošanās pazīmes bija šādas:

- dažādu valstu tirgu, kā arī visa Eiropas tirgus sadale starp ražotājiem, pamatojoties uz kvotu sistēmu,
- valsts tirgu piešķiršana dažiem ražotājiem un citu ražotāju izspiešana no tirgus,
- preču un katra projekta cenu noteikšana,

- šim nolūkam izstrādātu projektu piešķiršana ražotājiem un manipulēšana ar konkursa procedūrām, lai attiecīgos līgumus noslēgtu ar šiem ražotājiem,

- saskaņotu pasākumu pieņemšana un īstenošana ar mērķi traucēt vienīgā lielā uzņēmuma *Powerpipe* komercdarbību, kaitēt tā darījumu pareizai norisei vai vienkārši izspiest to no tirgus, lai nodrošinātu, ka šis uzņēmums, kas vienīgais nav vienošanās dalībnieks [..], nekonkurētu ar tās dalībniekiem.

[..]

3. pants

1. pantā uzskaitītajiem uzņēmumiem par konstatētajiem minētā panta pārkāpumiem tiek uzlikti šādi naudas sodi:

a) *ABB* [..] — naudas sods ECU 70 000 000;

b) *Brugg* [..] — naudas sods ECU 925 000;

c) *Dansk Rørindustri* [..] — naudas sods ECU 1 475 000;

d) *Henss/Isoplus* grupai — naudas sods ECU 4 950 000,

par kuru solidāri ir atbildīgi šādi uzņēmumi:

— *HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH & Co. KG,*

— *HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH Verwaltungsgesellschaft,*

— *Isoplus Fernwärmetechnik Vertriebsgesellschaft mbH* (iepriekš *Dipl.-Kfm Walter Henss GmbH Rosenheim* (Rozenheima)),

— *Isoplus Fernwärmetechnik GmbH, Sondershausen* (Zondershauzena),

— *Isoplus Fernwärmetechnik Ges.mbH — stille Gesellschaft,*

— *Isoplus Fernwärmetechnik Ges.mbH, Hohenberg* (Hoenberga);

e) [*KE KELIT*] — naudas sods ECU 360 000;

[..]

g) *Løgstør Rør A/S* — naudas sods ECU 8 900 000;

h) *Pan-Isovit GmbH* — naudas sods ECU 1 500 000;

[..].”

III — Pirmās instances tiesā celtās prasības un Pārsūdzētie spriedumi

³⁰ Ar prasības pieteikumiem, kas iesniegti Pirmās instances tiesas kancelejā, astoņi no desmit uzņēmumiem, kuriem ar Apstrīdēto lēmumu uzlikts sods, tostarp septiņi

apelācijas sūdzību iesniedzēji, cēla prasības, lūdzot kopumā vai daļēji atcelt šo lēmumu un, pakārtoti, atcelt tiem uzlikto naudas sodu vai samazināt tā apmēru.

31 Ar Pārsūdzēto spriedumu lietā *Dansk Rørindustri/Komisija* Pirmās instances tiesa:

— atcēla minētā lēmuma 1. pantu tiktāl, ciktāl tajā noteikts, ka *Dansk Rørindustri* piedalījies attiecīgajā pārkāpumā laika posmā no 1994. gada aprīļa līdz augustam;

— pārējā daļā prasību noraidīja;

— piesprieda *Dansk Rørindustri* segt savus tiesāšanās izdevumus, kā arī atlīdzināt 90 % no Komisijas tiesāšanās izdevumiem;

— piesprieda Komisijai segt 10 % no saviem tiesāšanās izdevumiem.

32 Ar Pārsūdzēto spriedumu lietā *HFB u.c./Komisija Pirmās instances tiesa:*

— atcēla Apstrīdētā lēmuma 3. panta d) punktu un 5. panta d) punktu attiecībā uz *HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH & Co. KG* un *HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH Verwaltungsgesellschaft*;

— pārējā daļā prasību noraidīja;

— piesprieda sabiedrībām, kas veido minēto grupu, segt savus tiesāšanās izdevumus, tostarp pagaidu noregulējuma tiesvedībā radušos tiesāšanās izdevumus, un atlīdzināt 80 % no Komisijas tiesāšanās izdevumiem, tostarp no pagaidu noregulējuma tiesvedības tiesāšanās izdevumiem;

— piesprieda Komisijai segt 20 % no saviem tiesāšanās izdevumiem, tostarp no pagaidu noregulējuma tiesvedības tiesāšanās izdevumiem.

33 Ar Pārsūdzētajiem spriedumiem lietās *KE KELIT/Komisija*, *LR AF 1998/Komisija*, *Brugg Rohrsysteme/Komisija* un *Lögstör Rör/Komisija Pirmās instances tiesa:*

— prasību noraidīja;

— piesprieda attiecīgajiem prasītājiem atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

34 Ar Pārsūdzēto spriedumu lietā *ABB Asea Brown Boveri*/Komisija Pirmās instances tiesa:

— naudas soda apmēru, kas uzlikts *ABB* Apstrīdētā lēmuma 3. pantā, samazināja līdz 65 miljoniem EUR;

— pārējā daļā prasību noraidīja;

— piesprieda minētajam prasītājam atlīdzināt pašam savus tiesāšanās izdevumus un 90 % no Komisijas tiesāšanās izdevumiem;

— piesprieda Komisijai segt 10 % no saviem tiesāšanās izdevumiem.

IV — Apelācijas sūdzību iesniedzēju prasījumi

35 *Dansk Rørindustri* prasījumi Tiesai ir šādi:

- samazināt naudas soda apmēru, kas tam uzlikts ar Apstrīdēto lēmumu;

- pakārtoti, atcelt Pārsūdzēto spriedumu lietā *Dansk Rørindustri/Komisija* un nodot lietu Pirmās instances tiesai, lai tā atkārtoti lemtu par naudas soda apmēru;

- piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kas minētajam apelācijas sūdzības iesniedzējam radušies tiesvedībā Pirmās instances tiesā un Eiropas Kopienu Tiesā.

36 *Henss/Isoplus* grupas prasījumi Tiesai ir šādi:

- atcelt Pārsūdzēto spriedumu lietā *HFB u.c./Komisija*, izņemot tā rezolutīvās daļas pirmo punktu, kā arī Apstrīdēto lēmumu;

- pakārtoti, atcelt minēto Pārsūdzēto spriedumu, izņemot tā rezolutīvās daļas pirmo punktu, un nodot lietu Pirmās instances tiesai, lai tā pabeigtu tiesvedību un taisītu jaunu spriedumu;
- pakārtoti tam, atcelt Pārsūdzētā sprieduma ievaddaļas otro punktu un samazināt tā naudas soda apmēru, kas minētajā grupā ietilpstošām sabiedrībām uzlikts ar Apstrīdēto lēmumu;
- piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kas minētajām sabiedrībām radušies tiesvedībā Pirmās instances tiesā un Eiropas Kopienu Tiesā.

37 *KE KELIT* prasījumi Tiesai ir šādi:

- atcelt Pārsūdzēto spriedumu lietā *KE KELIT*/Komisija;
- pakārtoti, atcelt minēto spriedumu un nodot lietu Pirmās instances tiesai atkārtotai izskatīšanai;
- pakārtoti tam, samazināt tā naudas soda apmēru, kas tam uzlikts ar Apstrīdēto lēmumu;

- jebkurā gadījumā piespriet Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kas šīm sabiedrībām radušies tiesvedībā Pirmās instances tiesā un Eiropas Kopienu Tiesā.

38 *LR A/S* prasījumi Tiesai ir šādi:

- atcelt Pārsūdzēto spriedumu lietā *LR AF 1998/Komisija*;
- atcelt Apstrīdēto lēmumu, ar kuru tam uzlikts naudas sods, vai vismaz būtiski samazināt šī naudas soda apmēru vai, pakārtoti, nodot lietu Pirmās instances tiesai;
- saskaņā ar EK līguma 184. pantu (jaunajā redakcijā — EKL 241. pants) atzīt Pamatnostādnes par prettiesiskām;
- piespriet Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

39 *Brugg* prasījumi Tiesai ir šādi:

- atcelt Pārsūdzēto spriedumu lietā *Brugg Rohrsysteme*/Komisija, kā arī Apstrīdētā lēmuma 1. un 3. pantu;

- pakārtoti tam, samazināt naudas soda apmēru, kas tam uzlikts ar minēto lēmumu;

- jebkurā gadījumā piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kas minētajam apelācijas sūdzības iesniedzējam radušies tiesvedībā Pirmās instances tiesā un Eiropas Kopienu Tiesā.

40 *LR GmbH* prasījumi Tiesai ir šādi:

- atcelt Pārsūdzēto spriedumu lietā *Lögstör Rör*/Komisija un pieņemt šādu galīgo lēmumu: atcelt Apstrīdēto lēmumu tiktāl, ciktāl tas attiecas uz minēto apelācijas sūdzības iesniedzēju, vai, pakārtoti, samazināt naudas soda apmēru un piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus;

- pakārtoti tam, atcelt minēto Pārsūdzēto spriedumu un nodot lietu izskatīšanai Pirmās instances tiesai.

41 *ABB* prasījumi Tiesai ir šādi:

- atcelt Pārsūdzētā sprieduma lietā *ABB Asea Brown Boveri*/Komisija rezolutīvās daļas 2. un 3. punktu;
- atcelt Apstrīdētā lēmuma 3. pantu tiktāl, ciktāl tas attiecas uz minēto apelācijas sūdzības iesniedzēju;
- vēl vairāk samazināt tā naudas soda apmēru, kas tam uzlikts ar šo lēmumu;
- pakārtoti, nodot lietu Pirmās instances tiesai, lai tā pieņemtu lēmumu atbilstoši Tiesas spriedumam;

- piespriest Komisijai atlīdzināt visās tiesvedībās radušos tiesāšanās izdevumus, tostarp tos, kas *ABB* radušies apelācijas tiesvedībā.

42 Komisijas prasījumi Tiesai katrā minētajā lietā ir šādi:

- apstiprināt Pārsūdzētos spriedumus;
- piespriest apelācijas sūdzību iesniedzējiem atlīdzināt šajā tiesvedībā radušos tiesāšanās izdevumus.

V — Pamati Pārsūdzēto spriedumu atcelšanai

43 *Dansk Rørindustri* izvirza šādus trīs pamatus atcelšanai:

- Regulas Nr. 17, kā arī samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums, jo Pirmās instances tiesa nav atzinusi, ka šim apelācijas sūdzības iesniedzējam uzliktā naudas soda apmērs ir nesamērīgs attiecībā pret izdarīto pārkāpumu;

— Regulas Nr. 17, kā arī tiesiskās palāvības aizsardzības un atpakaļejoša spēka aizlieguma principa pārkāpums, jo Pirmās instances tiesa nav atzinusi, ka minētajam apelācijas sūdzības iesniedzējam uzliktā naudas soda apmērs noteikts, pamatojoties uz Pamatnostādnēs paredzētajiem principiem, kaut arī tie būtiski atšķiras no principiem, kas bija spēkā brīdī, kad tika izdarītas attiecīgās darbības, kad tika sniegts paziņojums par iebildumiem un kad notika uzklauššana;

— tiesību uz aizstāvēšanos pārkāpums, jo Pirmās instances tiesa nav atzinusi, ka administratīvā procesa laikā *Dansk Rørindustri* netika dota iespēja izteikties par izmaiņām, kas ar Pamatnostādnēm izdarītas Komisijas praksē jautājumā par naudas soda apmēra noteikšanu konkurences tiesību normu pārkāpuma gadījumā.

44 *Henss/Isoplus* grupa izvirza septiņus pamatus atcelšanai, daži no kuriem ir iedalīti vairākās daļās:

— Pamatnostādņu prettiesiskums šādu iemeslu dēļ:

— Komisijas nekompetence,

- Līguma 85. panta 1. punkta pārkāpums, ņemot vērā sekas, kas saistītas ar attiecīgo sabiedrību piedalīšanos apspriedēs, kurām bija ar konkurenci nesaderīgs mērķis;

- Līguma 85. panta 1. punkta pārkāpums, ņemot vērā attiecīgo sabiedrību apvienošanos *Henss/Isoplus* grupā un to, ka šī grupa pārkāpumā tiek vainota kā “uzņēmums”;

- procesuāla kļūda, jo Pirmās instances tiesa atteicās pieprasīt kā pierādījumu savākšanas pasākumu veikt liecinieku nopratināšanu, ko lūdza apelācijas sūdzības iesniedzējs;

- procesuāla kļūda, jo starp Pārsūdzēto spriedumu un lietas materiāliem pastāv dažas pretrunas.

45 *KE KELIT* izvirza piecus pamatus atcelšanai:

- vienlīdzīgas attieksmes un tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpums sakarā ar naudas soda noteikšanu atbilstoši Pamatnostādnēm;

- vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums saistībā ar pārkāpuma ilgumu;

- atpakaļejoša spēka aizlieguma principa pārkāpums;

- tiesību uz aizstāvēšanos pārkāpums;

- pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpums.

46 *LR A/S* izvirza četrus pamatus atcelšanai:

- samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principa, kā arī Regulas Nr. 17 pārkāpums, jo naudas sods bija nesamērīgs un diskriminējošs, un, pakārtoti, Pamatnostādņu prettiesiskums;

- tiesiskās palāpības aizsardzības un atpakaļejoša spēka aizlieguma principa, kā arī EK līguma 190. panta (jaunajā redakcijā — EKL 253. pants) pārkāpums, jo Komisija nepamatoti atkāpās no savas iepriekšējās prakses jautājumā par sadarbību un ar atpakaļejošu spēku piemēroja Pamatnostādnes, kā arī stingrākas normas par sadarbību, vai vismaz pamatojuma trūkums šādi piemērošanai ar atpakaļejošu spēku;

— nav pietiekami ņemti vērā minētā apelācijas sūdzības iesniedzēja atbildību mikstinošie apstākļi;

— nav pietiekami ņemta vērā šā apelācijas sūdzības iesniedzēja sadarbība.

47 *Brugg* izvirza piecus pamatus atcelšanai:

— atpakālejoša spēka aizlieguma, tiesiskās paļāvības aizsardzības un labas pārvaldības principa pārkāpums, jo, nosakot naudas soda apmēru, tika piemērotas Pamatnostādnes;

— tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpums, jo naudas soda aprēķināšanas metodes tika mainītas pēc tam, kad minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs bija sadarbojies [ar Komisiju];

— tiesību uz aizstāvēšanos pārkāpums, jo Pamatnostādnes tika piemērotas, neuzklausot šo apelācijas sūdzības iesniedzēju;

- vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums, jo, aprēķinot *Brugg* piemērojamo naudas sodu, netika samazināts noteiktais pamatapmērs;
- kļūdas, piemērojot Līguma 85. panta 1. punktu, saistībā ar minētā apelācijas sūdzības iesniedzēja piedalīšanos boikotā pret *Powerpipe*.

48 *LR GmbH* izvirza četrus pamatus atcelšanai:

- atpakaļejoša spēka aizlieguma un tiesiskās palāvības aizsardzības principa pārkāpums, jo Pamatnostādnes ir piemērotas ar atpakaļejošu spēku;
- Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta un administratīvo iestāžu rīcības likumības principa pārkāpums, jo Komisija, īstenojot savas izvērtēšanas pilnvaras, nav ievērojusi šo izvērtēšanas pilnvaru izmantošanas robežas, kas paredzētas minētajā noteikumā, kā arī nepareizi īstenojusi šīs izvērtēšanas pilnvaras, šajā gadījumā piemērojot šo pašu noteikumu, tādējādi pārkāpjot samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principu un nodarot kaitējumu *LR GmbH*;
- Līguma 190. pantā paredzētā pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpums, ņemot vērā, ka Apstrīdētajā lēmumā nav norādīts pamatojums jautājumā par Pamatnostādņu piemērošanu ar atpakaļejošu spēku;

- tiesību uz aizstāvēšanos pārkāpums, jo Komisija nav ievērojusi minētā apelācijas sūdzības iesniedzēja tiesības tikt uzklausītam jautājumā par šādu piemērošanu ar atpakaļejošu spēku.

49 *ABB* izvirza trīs pamatus atcelšanai:

- Pirmās instances tiesas Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunkta un 48. panta 2. punkta pārkāpums, jo tā ir nolēmusi kā nepieņemamu noraidīt replīkai pievienoto juridisko atzinumu;
- tiesiskās palāvības aizsardzības principa pārkāpums, jo, ņemot vērā Paziņojumu par sadarbību, minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs varēja paļauties uz Komisijas iedibināto praksi jautājumā par naudas soda apmēra aprēķināšanu, līdz ar to šī iestāde nedrīkstēja patvaļīgi atteikties no šādas prakses piemērošanas;
- Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta pārkāpums, jo Pirmās instances tiesa apstiprinājusi *ABB* izdarītā pārkāpuma smagumu, ko Komisija noteikusi, neņemot vērā šī uzņēmuma apgrozījumu attiecīgajā tirgū.

VI — Par apelācijas sūdzībām

- 50 Pēc lietas dalībnieku un ģenerālvokāta uzklaušīšanas šajā jautājumā šīs saistītās lietas jāapvieno sprieduma taisīšanai atbilstoši Tiesas Reglamenta 43. pantam.

A — Par pamatiem, kas attiecas uz procedūru

- 51 Vispirms jāaplūko pamati, ko izvirzījusi *Henss/Isoplus* grupa, kā arī *ABB* saistībā ar konkrētiem Pirmās instances tiesas Reglamenta pārkāpumiem.

1. Par pamatu, kas attiecas uz Pirmās instances tiesas Reglamenta 68. panta 1. punkta pārkāpumu, jo šī tiesa ir noraidījusi *Henss/Isoplus* grupas pieteikumu kā pierādījumu savākšanas pasākumu veikt dažu liecinieku nopratināšanu

- 52 Sestajā izvirzītajā pamatā *Henss/Isoplus* grupa pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB* u.c./Komisija 36.–38. punktā noraidījusi minētās

grupas pieteikumu pieprasīt atbilstoši Pirmās instances tiesas Reglamenta 68. panta 1. punktam kā lieciniekus nopratināt Boisenu [*Boysen*], B. Hansenu [*B. Hansen*], N. Hansenu [*N. Hansen*], Hibšmanu [*Hybschmann*], Jespersenu [*Jespersen*] un Volandu [*Volandt*]. Šajos punktos ir pieļauta procesuāla kļūda.

53 Pretēji tam, kas norādīts minētā pārsūdzētā sprieduma 37. punktā, pieteikumā nopratināt sešas attiecīgās personas tomēr bija minēti fakti, attiecībā uz kuriem vajadzēja pieprasīt nopratināt lieciniekus. Pirmās instances tiesā iesniegtā *Henss/Isoplus* grupas prasības pieteikuma 72. punktā bija norādīts, ka šis pieteikums ir iesniegts, lai pierādītu, ka minētajā grupā ietilpstošie uzņēmumi līdz 1994. gada oktobrim nebija vienošanās dalībnieki.

54 Šis pamats ir jānoraida.

55 No tā paša Pārsūdzētā sprieduma 34. punkta izriet, ka Pirmās instances tiesa tomēr ir ņēmusi vērā, ka šo nopratināšanu lūgts veikt, "lai pierādītu, ka apelācijas sūdzību iesniedzēji vai *Henss/Isoplus* grupa līdz 1994. gada oktobrim nav piedalījusies nelikumīgos pasākumos vai citā līdzīgā ricībā Līguma 85. panta 1. punkta nozīmē [..]".

56 Pirmās instances tiesa minētā sprieduma 36. punktā tomēr atgādinājusi, ka saskaņā ar tās Reglamenta 68. panta 1. punkta pēdējo daļu lietas dalībnieka pieteikumā nopratināt kādu liecinieku precīzi jānorāda fakti, attiecībā uz kuriem tie jāuzklausa, un iemesli, kuru dēļ liecinieki ir jānopratina.

- 57 Minētā sprieduma nākamajā punktā Pirmās instances tiesa ir norādījusi, ka, konkrēti, prasības pieteikuma 20., 40., 50., 66.–71., 94., 96., 125. un 142. punktā minētas dažas personas, kas varētu iestāties lietā kā liecinieki saistībā ar faktiem, kuri izklāstīti katrā attiecīgajā punktā, bet ka šajos punktos nav norādīti to sešu personu vārdi, kuras Pirmās instances tiesai tieši lūgts nopratināt kā lieciniekus. Pirmās instances tiesa tādējādi secinājusi, ka attiecībā uz šīm sešām personām *Henss/Isoplus* grupa nav nekādā veidā precizējusi faktus, attiecībā uz kuriem būtu jāpieprasa liecinieku nopratināšana.
- 58 Pirmās instances tiesa tā paša sprieduma 38. punktā ir secinājusi, ka pieteikums nopratināt lieciniekus nebija apmierināms, līdz ar to arī nevajadzēja pārbaudīt, vai ir iespējams uzklautīt sešas minētās personas.
- 59 Jāsecina, ka Pirmās instances tiesā nonāca, pirmkārt, ievērojams daudzums precīzu faktu, attiecībā uz kuriem *Henss/Isoplus* grupa prasības pieteikumā bija izteikusi priekšlikumu par to, kādus pierādījumus var iegūt, iespējams, nopratinot vairākas personas, un, otrkārt, šajā pašā prasības pieteikumā iekļautais formālais pieteikums atbilstoši Pirmās instances tiesas Reglamenta 68. panta 1. punktam kā lieciniekus nopratināt sešas citas personas, lai vispārīgi pierādītu, ka attiecīgie uzņēmumi, kas ietilpst minētajā grupā, kuras prasības pieteikumā tomēr nebija norādes uz precīziem faktiem, attiecībā uz kuriem bija izteikts priekšlikums par to, kādus pierādījumus var iegūt, līdz 1994. gada oktobrim nebija vienošanās dalībnieki.
- 60 Tā kā saistībā ar šo tik apjomīgā prasības pieteikuma jautājumu nav acīmredzamas skaidrības, Pirmās instances tiesa pamatoti ir atzinusi, ka pieteikumā par sešu attiecīgu personu nopratināšanu nebija precīzi norādīti fakti, attiecībā uz kuriem šīs personas būtu jāuzklausa kā liecinieki.

- 61 *Henss/Isoplus* grupa turklāt norāda, ka pārējo personu nopratināšana, ja neņem vērā sešas minētās personas, bija jāsaprot nevis kā vienkāršs priekšlikums, kādus pierādījumus var iesniegt, bet kā pieteikums nopratināt lieciniekus Pirmās instances tiesas Reglamenta 68. panta 1. punkta nozīmē.
- 62 Izvirzot šo iebildumu, *Henss/Isoplus* grupa Pirmās instances tiesai pārmet, ka tā saistībā ar šo jautājumu sagrozījusi prasības pieteikuma saturu.
- 63 Šis iebildums nav pamatots.
- 64 No šī prasības pieteikuma un it īpaši no tā 145. punkta, uz kuru konkrēti atsaucas minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs, izriet, ka pats apelācijas sūdzības iesniedzējs atsevišķi nodalījis savus priekšlikumus par to, kādus pierādījumus var iesniegt Pirmās instances tiesas Reglamenta 44. panta 1. punkta nozīmē, un formālo pieteikumu kā pierādījumu savākšanas pasākumu veikt sešu citu personu kā liecinieku nopratināšanu saskaņā ar tā paša Reglamenta 68. panta 1. punktu. Tādējādi nav pierādīts, ka [prasības pieteikums] minētajā jautājumā būtu bijis sagrozīts.
- 65 Turklāt *Henss/Isoplus* grupa apgalvo, ka pat tad, ja pieņem, ka pieteikums kā lieciniekus nopratināt attiecīgās personas netika iesniegts atbilstoši minētajam 68. panta 1. punktam, Pirmās instances tiesai jebkurā gadījumā vajadzēja pēc savas ierosmes pieprasīt veikt nopratināšanu.

- 66 Tā kā naudas sodi, kas uzlikti saskaņā ar konkurences tiesībām, bija jākvalificē kā “kriminālsodi” ECTK 6. panta nozīmē, Pirmās instances tiesai jebkurā gadījumā atbilstoši minētā panta 3. punktam un vispārējam Kopienu tiesību principam par tiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu bija jāuzaicina un jāuzklausa aizstāvības liecinieki, ko norādījis atbildētājs.
- 67 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka Pirmās instances tiesa ir vienīgā tiesa, kas var spriest par to, vai, iespējams, vajadzēs papildināt tās rīcībā esošo informāciju par lietām, kuras tai nodotas izskatīšanai (skat. it īpaši 2003. gada 30. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-57/00 P un C-61/00 P *Freistaat Sachsen u.c./Komisija, Recueil, I-9975*. lpp., 47. punkts, un 2004. gada 7. oktobra spriedumu lietā C-136/02 P *MagInstrument/ITSB, Krājums, I-9165*. lpp., 76. punkts).
- 68 Turklāt, kā jau Tiesa atzinusi lietā, kas saistīta ar konkurences tiesībām, pat tad, ja lūgumā noprotināt lieciniekus, kas izteikts prasības pieteikumā, precīzi norādīti fakti, attiecībā uz kuriem jāuzklausa viens vai vairāki liecinieki, un iemesli, kuru dēļ viņi ir jānoprotina, Pirmās instances tiesai ir jānovērtē, vai lūgums ir pieņemams saistībā ar prāvas priekšmetu un vajadzību noprotināt uzaicinātos lieciniekus (1998. gada 17. decembra spriedums lietā C-185/95 P *Baustahlgewebe/Komisija, Recueil, I-8417*. lpp., 70. punkts).
- 69 Nevajadzētu apšaubīt, ka Pirmās instances tiesai ir zināmas izvērtēšanas pilnvaras šajā ziņā, kā to izdarījusi *Henss/Isoplus* grupa, atsaucoties uz vispārējo Kopienu tiesību principu, kas izriet no ECTK 6. panta 1. punkta, saskaņā ar kuru ikvienam ir

tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, un, konkrētāk, principu, kas izriet no tā paša panta 3. punkta d) apakšpunkta, saskaņā ar kuru ikvienam apsūdzētajam ir tiesības panākt to, lai aizstāvības liecinieki tiktu izsaukti un nopratināti ar tādiem pašiem nosacījumiem kā apsūdzības liecinieki, t.i., principu, kas ir īpašs tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu aspekts.

- 70 No Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka pēdējais minētais noteikums neatzīst apsūdzētajam absolūtas tiesības panākt liecinieku nopratināšanu tiesā un ka principā valsts tiesai ir jāizlemj, vai ir nepieciešams un vai ir iespējams izsaukt liecinieku (skat. it īpaši Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2000. gada 27. jūlija spriedumu lietā *Pisano* pret Itāliju, *Recueil des arrêts et décisions* vēl nav publicēts, 21. punkts, 2002. gada 2. jūlija spriedumu lietā *S.N.* pret Zviedriju, *Recueil des arrêts et décisions*, 2002-V, 43. punkts, un 2004. gada 18. maija spriedumu lietā *Destrehem* pret Franciju, *Recueil des arrêts et décisions* vēl nav publicēts, 39. punkts).
- 71 Saskaņā ar šo judikatūru ECTK 6. panta 3. punkts paredz nevis pienākumu izsaukt jebkuru liecinieku, bet gan pušu procesuālo tiesību pilnīgu vienlīdzību, nodrošinot, ka strīdīgajā procedūrā, kopumā ņemot, apsūdzētajam ir bijusi iespēja atbilstoši un piemērotā veidā atspēkot pret viņu vērstās aizdomas (skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Pisano* pret Itāliju, 21. punkts).
- 72 Šajā gadījumā ir skaidrs, kā tas izriet no Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija* 21. punkta, ka Pirmās instances tiesa, veicot procesa organizācijas pasākumus, ir lūgusi *Henss/Isoplus* grupai atbildēt uz rakstveida jautājumiem, kā arī iesniegt dažus dokumentus un ka lietas dalībnieki ir izpildījuši šos lūgumus. Tādējādi Pirmās instances tiesai nevajadzētu pārnest, ka tā nav izpildījusi pienākumu pārbaudīt faktus (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Baustahlgewebe/Komisija*, 76. punkts).

- 73 Turklāt jāatzīst, ka minētā Pārsūdzētā sprieduma 137.–181. punktā Pirmās instances tiesa ir aplūkojusi lielu skaitu dokumentu, kas iekļauti lietas materiālos, un secinājusi, ka Komisijai bija tiesības *Henss/Isoplus* grupu vainot par to, ka no 1991. gada oktobra līdz 1994. gada oktobrim tā bijusi vienošanās dalībniece.
- 74 No tā izriet, ka minētajam apelācijas sūdzības iesniedzējam bija dota atbilstoša iespēja pierādīt, ka uzņēmumi, kas tajā ietilpst, līdz 1994. gada oktobrim nebija vienošanās dalībnieki.
- 75 Tādējādi, pretēji tam, ko apgalvo šis apelācijas sūdzības iesniedzējs, Pirmās instances tiesai nebija pienākuma pēc savas ierosmes pieprasīt noprotināt attiecīgos aizstāvības lieciniekus.
- 76 Ņemot vērā iepriekš minēto, pārbaudītais pamats ir jānoraida.

2. Par *ABB* izvirzīto pamatu, kas attiecas uz Pirmās instances tiesas Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunkta un 48. panta 2. punkta pārkāpumu, jo šī tiesa ir atteikusies uzrādīt replikas rakstam pievienoto juridisko atzinumu

- 77 Izvirzot savu pirmo pamatu, *ABB* apgalvo — Pārsūdzētā sprieduma lietā *ABB Asea Brown Boveri/Komisija* 112.–114. punktā atzīstot, ka profesora J. Švarca

[J. Schwarze] juridisko atzinumu (turpmāk tekstā — “Juridiskais atzinums”), kas pievienots pielikumā Pirmās instances tiesā iesniegtajam *ABB* replikas rakstam, nevarēja ņemt vērā ne kopumā, ne arī daļēji, Pirmās instances tiesa ir pārkāpusi sava Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunktu un 48. panta 2. punktu.

78 Šī pamata pirmajā daļā *ABB* vairo Pirmās instances tiesu par to, ka tā ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, minētā Pārsūdzētā sprieduma 112. punktā atzīstot, ka atbilstoši Pirmās instances tiesas Reglamenta 48. panta 2. punktam Juridiskā atzinuma uzrādīšana nav pieļaujama, jo šajā atzinumā ir iekļauti daži vispārēji principi, uz kuriem var balstīt pamatus, kas nav izvirzīti Pirmās instances tiesā iesniegtajā prasības pieteikumā.

79 Tā kā minētā sprieduma 115.–136. punktā aplūkots tikai tiesiskās paļāvības aizsardzības princips, Pirmās instances tiesa šajā sakarā balstījusi uz pieņemumu, saskaņā ar kuru minētais pamats attiecas tikai uz šo principu, līdz ar to visi pārējie administratīvo tiesību principi, kas analizēti Juridiskajā atzinumā, veidoja jaunu pamatu un tādējādi bija nepieņemami Pirmās instances tiesas Reglamenta 48. panta 2. punkta nozīmē.

80 Juridiskajā atzinumā, kurā bija norādes uz dažiem administratīvo tiesību principiem, bija izklāstīti tikai tādi argumenti, kuros bija paskaidrots, kāds precīzi ir tiesiskās paļāvības aizsardzības principa juridiskais pamats un it īpaši tā piemērojamība. Šo argumentu mērķis galvenokārt bija pierādīt, ka Komisijai piešķirtā diskrecionārā vara, nosakot naudas soda apmēru, bija ierobežota, ņemot vērā šajās lietās pastāvošos apstākļus.

- 81 Juridiskajā atzinumā bija iekļauti tikai tie argumenti, uz kuriem balstīts jau Pirmās instances tiesā iesniegtajā prasības pieteikumā izvirzītais pamats, nevis kāds jauns pamats.
- 82 Šajā sakarā jāatzīst, ka minētajā atzinumā, kurā ir pavisam 101. punkts, analizēti 6 Kopienu tiesību principi, proti, tiesiskās palāvības aizsardzības princips, pārvaldes pašierobežošanās ("*self-binding*") princips, tiesību noilguma princips, taisnīgas pārvaldības princips, *venire contra factum proprium* princips un tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu, un pat tiesību uz aizstāvēšanos aizsardzība.
- 83 No Juridiskā atzinuma 19. punkta izriet, ka šos principus pārbauda, lai noskaidrotu, vai Kopienu tiesībās ir atrodamas normas, kas ierobežo Komisijas diskrecionāro varu uzlikt naudas sodu konkurences tiesību jomā un kas aizliedz šai iestādei mainīt savu iedibināto praksi jautājumā par naudas soda apmēra noteikšanu un piemērot savu jauno praksi tādos gadījumos, kāds tas ir šajā lietā.
- 84 Tā paša Juridiskā atzinuma 43. punktā norādīts, ka dažādos aspektos un, iespējams, dažādās pakāpēs, pamatojoties uz katru atsevišķu principu, var ierobežot minēto Komisijas diskrecionāro varu.
- 85 Juridiskā atzinuma 44.–96. punktā katrs no minētajiem principiem analizēts atsevišķi un piemērots šim gadījumam.

- 86 Tā paša atzinuma 97.–101. punktā izdarīts secinājums, ka konkrētajā gadījumā Komisijas diskrecionārā vara šajā ziņā faktiski bija ierobežota, līdz ar to Komisija nevarēja atkāpties no savas iepriekšējās prakses.
- 87 Minētā atzinuma 98. punktā ir norādīts, ka šie principi ir līdzīgi, ja vien tie ir obligāti.
- 88 No Juridiskā atzinuma struktūras un satura izriet, ka tad, ja šajā atzinumā izvirzītie administratīvo tiesību principi un prasības pieteikumā izvirzītie pamati zināmā mērā sakrīt, minētā atzinuma priekšmets nav tikai argumentu izklāsts, kas paskaidro vai paplašina pamatu, kurš attiecas uz tiesiskās palāvības aizsardzību, kā to apgalvo Komisija, bet gan tajā ir izstrādāti vairāki autonomi principi, ar kuriem paredzēts pierādīt, ka šajā gadījumā Komisija nevarēja atkāpties no savas iepriekšējās prakses jautājumā par naudas soda apmēra noteikšanu. Šajā sakarā jāatzīst, ka tiesiskās palāvības aizsardzības princips vienkārši ir viens no sešiem principiem, kas šajā nolūkā izstrādāti.
- 89 Tādējādi, kā apgalvo Komisija, no Juridiskā atzinuma formulējuma izriet, ka tā mērķis bija pirmo reizi izvirzīt dažus principus, kas netika izvirzīti Pirmās instances tiesā iesniegtajā prasības pieteikumā.
- 90 Ņemot vērā iepriekš minēto, *ABB* izvirzītā pirmā pamata pirmā daļa ir jānoraida.

- 91 Pirmā pamata otrajā daļā tas pats apelācijas sūdzības iesniedzējs apgalvo, ka Pirmās instances tiesa pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, Pārsūdzētā sprieduma lietā *ABB Asea Brown Boveri*/Komisija 113. punktā atzīstot, ka Juridisko atzinumu nevarēja ņemt vērā ne kopumā, ne arī atsevišķā tā daļā, jo saskaņā ar Pirmās instances tiesas Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunktu prasības pieteikumā jābūt iekļautam strīda priekšmetam un kopsavilkumam par izvirzītajiem pamatiem.
- 92 Pirmās instances tiesa ne prasības pieteikumā, ne replikā nav konstatējusi nevienu trūkumu, ar ko varētu pamatot šī noteikuma piemērošanu. Tādējādi tā nepamatoti atzinusi, ka *ABB* vēlējās nepiemērotu pamatu aizstāt ar vispārēju norādi uz Juridisko atzinumu. Turklāt nebija nekāda pamata pēc analogijas atsaukties uz minēto Pirmās instances tiesas Reglamenta noteikumu, kā to izdarījusi šī tiesa tajā pašā minētā Pārsūdzētā sprieduma punktā.
- 93 Šajā sakarā no jauna jāizklāsta argumentācija, ko Pirmās instances tiesa sniegusi Pārsūdzētā sprieduma lietā *ABB Asea Brown Boveri*/Komisija 113. punktā.
- 94 Pirmās instances tiesa ir atgādinājusi, ka no tās Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunkta izriet — tiesību un faktiskajiem apstākļiem, uz kuriem ir balstīta prasība, vismaz kopsavilkuma veidā jābūt norādītiem pašā prasības pieteikuma tekstā un nepietiek ar to, ka prasības pieteikumā iekļautas norādes uz šādiem apstākļiem, kas atrodami tā pielikumā.

- 95 Pirmās instances tiesa ir atsaukusies uz Tiesas iedibināto judikatūru, kas attiecas uz Komisijas pienākumu visos saskaņā ar EKL 226. pantu iesniegtajos prasības pieteikumos norādīt precīzus iebildumus, par kuriem Tiesai lūgts pieņemt nolēmumu, kā arī vismaz kopsavilkuma veidā norādīt tiesiskos un faktiskos apstākļus, uz kuriem šie iebildumi balstīti.
- 96 Šajā sakarā no šīs judikatūras faktiski izriet, ka Komisija nav izpildījusi šo pienākumu, ja tās iebildumi prasības pieteikumā iekļauti tikai kā vienkārša norāde uz iemesliem, kas minēti oficiālajā brīdinājuma vēstulē un Juridiskajā atzinumā vai arī tajā prasības pieteikuma daļā, kas attiecas uz atbilstošajām tiesību normām (šajā sakarā skat. 1992. gada 31. marta spriedumu lietā C-52/90 Komisija/Dānija, *Recueil*, I-2187. lpp., 17. un 18. punkts; 1997. gada 23. oktobra spriedumu lietā C-375/95 Komisija/Grieķija, *Recueil*, I-5981. lpp., 35. punkts, un 2001. gada 29. novembra spriedumu lietā C-202/99 Komisija/Itālija, *Recueil*, I-9319. lpp., 20. un 21. punkts).
- 97 Pirmās instances tiesa atgādinājusi arī, ka tai nav pienākuma pielikumos meklēt un identificēt pamatus, ko tā varētu uzskatīt par tādiem, kuri veido prasības pamatojumu, jo pielikumi ir izmantojami vienīgi pārbaudes veikšanai un tehniskos nolūkos.
- 98 Ņemot vērā šos apstākļus, Pirmās instances tiesa secinājusi — tā kā daļu no Juridiskā atzinuma nevar ņemt vērā, tai šajā atzinumā nav noteikti jāmeklē un jānorāda tās daļas, ko var ņemt vērā kā pielikumus, ar kuriem pamatoti un papildināti atsevišķi *ABB* procesuālo rakstu punkti.

- 99 Iepriekš minēto iemeslu dēļ šis secinājums ir jāsaprot tā, ka pielikumiem piemītošā pārbaudes veikšanas un tehniskā funkcija nozīmē — ja vien Juridiskajā atzinumā papildus jauniem un līdz ar to nepieņemamiem pamatiem ir iekļauti tiesiski apstākļi, uz kuriem balstīti daži prasības pieteikumā norādītie pamati, šādiem apstākļiem jābūt iekļautiem pašā replikas rakstā, kuram šis atzinums pievienots, vai vismaz jābūt atbilstoši identificētiem minētajā rakstā.
- 100 Ievērojot šos kritērijus un atzīstot, ka šajā gadījumā tie nav izpildīti, Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.
- 101 Pirmās instances tiesa šajā ziņā nav sagrozījusi jomu, uz kuru attiecas tai iesniegtais replikas raksts. Tādējādi nākas secināt, ka minētā raksta 31. punktā ir iekļauta tikai vispārīga norāde uz Juridisko atzinumu. Turklāt, pamatojoties uz faktu, uz kuru atsaucas *ABB* — ka dažos tā pašā raksta punktos norādes zemsvītras piezīmju veidā izdarītas uz dažām šī atzinuma daļām, — nevar apšaubīt secinājumu, ko Pirmās instances tiesa izdarījusi attiecībā uz šo jautājumu.
- 102 Šajos apstākļos pārbaudītais pamats jānoraida.

B — Par pamatiem, kas saistīti ar lietas būtību un attiecas uz vainojamību pārkāpumā

- 103 Otrkārt, jāpārbauda *Henss/Isoplus* grupas un *Brugg* izvirzītie pamati, kas saistīti ar lietas būtību un saskaņā ar kuriem šie apelācijas sūdzību iesniedzēji apstrīd

Pārsūdzētos spriedumus saistībā ar atsevišķiem jautājumiem, kas attiecas uz vairojamību tādā pārkāpumā, kādā tie apsūdzēti Apstrīdētajā lēmumā, un ko apstiprinājusi Pirmās instances tiesa.

1) Par pamatu, kas attiecas uz Līguma 85. panta 1. punkta pārkāpumu, jo daži uzņēmumi ir pieskaitīti *Henss/Isoplus* grupai un šī noteikuma nozīmē šī grupa apsūdzēta pārkāpumā kā “uzņēmums”

104 Piektajā pamatā *Henss/Isoplus* grupa pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB* u.c./Komisija 54.–68. punktā atzinusi, ka Komisija Apstrīdētajā lēmumā dažus uzņēmumus pamatoti pieskaitījusi šai grupai un pārkāpumā apsūdzējusi visu šo grupu.

105 Minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs apgalvo, ka šī Pārsūdzētā sprieduma 66. punktā Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, noraidot tā argumentu, saskaņā ar kuru uzņēmumam to Līguma noteikumu nozīmē, kas attiecas uz konkurenci, noteikti ir jābūt juridiskai personai.

106 To nevar attiecināt ne uz *Henss/Isoplus* grupu, ja pieņem, ka tā ir ekonomiska vienība, ne arī uz Hensa [*Henss*] kungu kā personu, kas saskaņā ar to pašu Pārsūdzēto spriedumu kontrolē dažādus minētajā grupā ietilpstošus uzņēmumus.

- 107 *Henss/Isoplus* grupa norāda, ka tās pieņēmumu var pamatot ar 1992. gada 2. maija Eiropas Ekonomikas zonas līguma 22. Protokola (OV 1994, L 1, 3. lpp.) 1. pantu, no kura izriet, ka ar “uzņēmumu” to Līguma noteikumu nozīmē, kuri attiecas uz konkurenci, saprot jebkuru tiesību subjektu (vācu valodas versijā — “*Rechtssubjekt*”), kas veic komercdarbību vai saimniecisku darbību.
- 108 Tas it īpaši ir apstiprināts Tiesas judikatūrā, kas attiecas uz EAEK līguma noteikumiem konkurences jomā (1962. gada 13. jūlija spriedums apvienotajās lietās 17/61 un 20/61 *Klöckner-Werke* un *Hoesch/Augstā* iestāde, *Recueil*, 617. lpp., un spriedums lietā 19/61 *Mannesmann/Augstā* iestāde, *Recueil*, 675. lpp.).
- 109 Citos spriedumos, it īpaši tajos, ko Pirmās instances tiesa ir norādījusi minētā Pārsūdzētā sprieduma 66. punktā, Tiesa vēl nebija galīgi atrisinājusi pamatjautājumu par to, vai tad, lai ekonomisku vienību varētu uzskatīt par uzņēmumu konkurences tiesību nozīmē, attiecīgai ekonomiskajai vienībai noteikti jābūt juridiskai personai (1972. gada 14. jūlija spriedums lietā 48/69 *ICI/Komisija*, *Recueil*, 619. lpp.; 1973. gada 21. februāra spriedums lietā 6/72 *Europemballage* un *Continental Can/Komisija*, *Recueil*, 215. lpp.; 1984. gada 12. jūlija spriedums lietā 170/83 *Hydrotherm*, *Recueil*, 2999. lpp., un 1991. gada 23. aprīļa spriedums lietā C-41/90 *Höfner* un *Elser*, *Recueil*, I-1979. lpp.).
- 110 Lai — kā to apgalvo apelācijas sūdzības iesniedzējs — pārkāpumā, ko izdarījis kāds uzņēmums, kurš attiecīgi ir juridiska persona, patiešām varētu vainot tā mātes sabiedrību, t.i., kontrolakciju (holdinga) sabiedrību, jo tā kontrolē šo uzņēmumu un tādējādi jautājums ir par vienu un to pašu ekonomisko vienību (skat. iepriekš minētos spriedumus lietās *ICI/Komisija*, kā arī *Europemballage* un *Continental Can/Komisija*), ekonomiskajai vienībai, kas kontrolē uzņēmumu, tomēr pašai ir jābūt juridiskai personai.

- 111 Fizisku personu, kāds šajā gadījumā ir Hensa [*Henss*] kungs, nevarēja kā vienkāršu sabiedroto vai daļas īpašnieku uzskatīt par “uzņēmumu” Līguma 85. panta 1. punkta nozīmē. Tādējādi konkrētajam gadījumam šo judikatūru nevarēja piemērot.
- 112 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka saskaņā ar iedibināto judikatūru kas attiecas uz konkurences tiesībām, uzņēmuma jēdzienā ietilpst jebkurš subjekts, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šī subjekta juridiskā statusa un tā finansējuma veida (skat. 2002. gada 19. februāra spriedumu lietā C-309/99 *Wouters* u.c., *Recueil*, I-1577. lpp., 46. punkts, un minēto judikatūru).
- 113 No šīs judikatūras skaidri izriet, ka uzņēmuma jēdzienā to Līguma noteikumu nozīmē, kas attiecas uz konkurenci, nav iekļauta prasība par to, ka attiecīgajai ekonomiskajai vienībai ir jābūt fiziskai personai. Kā to apgalvo *Henss/Isoplus* grupa, jautājums nav arī par interpretāciju, kas attiecas tikai uz tādiem gadījumiem, kuros Tiesa ir taisījusi iepriekš minētos spriedumus lietās *Hydrotherm* vai *Höfner* un *Elser*, bet gan par vispārpiemērojamu interpretāciju.
- 114 Pamatojoties uz argumentu, kas ir balstīts uz Eiropas Ekonomikas zonas līguma 22. Protokola 1. panta vācu valodas versiju un jo īpaši tajā iekļauto “tiesību subjekta” (“*Rechtssubjekt*”) jēdzienu, šo interpretāciju nevar apšaubīt.

- 115 No "tiesību subjekta" jēdziena nebūt nav izslēgtas fiziskas personas. Jebkurā gadījumā šāda jēdziena nav nevienā citā valodu versijā, kurā ir paredzēts tikai "vienības" jēdziens.
- 116 *Henss/Isoplus* grupa apgalvo arī, ka uzņēmumi, kas nav savstarpēji saistīti ne kapitāla ziņā, ne arī no uzņēmējdarbības tiesību viedokļa un kas tādējādi nav atkarīgi no kontroles uzņēmuma, nekļūst par grupu tikai tāpēc vien, ka pastāv iespējama saikne starp fiziskām personām, kuras nav uzņēmumi.
- 117 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka saskaņā ar iedibināto judikatūru viena uzņēmuma rīcībā, kas nav saderīga ar konkurenci, var vainot citu uzņēmumu, ja pirmais no minētajiem savu rīcību tirgū nav noteicis pats, bet galvenokārt izpildījis otra uzņēmuma dotos norādījumus, ņemot vērā it īpaši starp tiem pastāvošo ekonomisko un juridisko saikni (skat. 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā C-294/98 P *Metsä-Serla u.c./Komisija*, *Recueil*, I-10065. lpp., 27. punkts).
- 118 Ar to vien, ka divu atsevišķu komercsabiedrību akciju kapitāls pieder vienai un tai pašai personai vai ģimenei, nepietiek, lai pierādītu, ka abas šīs sabiedrības veido ekonomisku vienību, un lai tādējādi saskaņā ar Kopeņu konkurences tiesībām par viena uzņēmuma rīcību varētu vainot citu uzņēmumu, un lai vienam uzņēmumam varētu likt maksāt citam uzņēmumam uzliktu naudas sodu (skat. 2003. gada 2. oktobra spriedumu lietā C-196/99 P *Aristrain/Komisija*, *Recueil*, I-11005. lpp., 99. punkts).

- 119 Šajā gadījumā to, ka pastāv ekonomiska vienība, kas veido *Henss/Isoplus* grupu, Pirmās instances tiesa tomēr nav secinājusi, pamatojoties uz to vien, ka attiecīgos uzņēmumus akciju kapitāla ziņā kontrolē viena persona — šajā gadījumā Hensa kungs.
- 120 No Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija 56.–64.* punkta izriet, ka Pirmās instances tiesa secinājusi — minētā ekonomiskā vienība pastāv, ņemot vērā visus apstākļus, kas norāda uz to, ka Hensa kungs kontrolē attiecīgās sabiedrības, kurās papildus tam, ka viņam vai viņa sievai tieši vai netieši pieder visas vai gandrīz visas akcijas, Hensa kungs veic galvenās funkcijas šo sabiedrību pārvaldes struktūrvienībās, kā arī to, ka šī persona šā sprieduma 20. punktā minētās Direktoru valdes sanāksmēs pārstāvēja dažādus uzņēmumus un ka šiem uzņēmumiem bija paredzēts piešķirt tikai vienu kvotu attiecībā uz katru vienošanos.
- 121 Visbeidzot, *Henss/Isoplus* grupa pakārtoti apgalvo, ka dažādi Komisijas sagrupētie uzņēmumi neveido vienu un to pašu ekonomisko vienību, jo tie darbojas neatkarīgi un nav pakļauti ārējiem norādījumiem. Pamatojoties uz šo argumentu, konkrētās apelācijas sūdzības iesniedzējs apgalvo, ka faktiski Hensa kungs nekādi nekontrolēja attiecīgos uzņēmumus.
- 122 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka Pirmās instances tiesas Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija 56.–64.* punktā izklāstītie apsvērumi, ar kuriem paredzēts pierādīt ekonomiskas vienības pastāvēšanu, balstīti uz vairākiem faktiskiem secinājumiem, kurus nevar izskatīt apelācijas tiesvedībā, izņemot gadījumu, kad sagrozīti Pirmās

instances tiesai attiecīgi iesniegtie fakti vai pierādījumi, vai arī tad, ja no lietas materiālos iekļautajiem dokumentiem izriet, ka tiesas izdarītajos secinājumos ir būtiskas kļūdas (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Metsä-Serla* u.c./Komisija, 37. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Mag Instrument/ITSB*, 39. un 76. punkts).

- 123 Minētā Pārsūdzētā sprieduma 57. punktā Pirmās instances tiesa nav atzinusi, ka atskaites periodā, proti, Komisijas norādītā pārkāpuma izdarīšanas laikā, t.i., no 1991. gada oktobra līdz 1996. gada martam–aprīlim, Hensa kungs bija ne tikai *Isoplus Fernwärmetechnik Vertriebsgesellschaft mbH* direktors, bet arī akcionārs, kā to apgalvo *Henss/Isoplus* grupa. Šajā jautājumā [minētais Pārsūdzētais spriedums] nekādā ziņā nav pretrunā ar lietas materiāliem, līdz ar to procesuālā kļūda, uz kuru minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs šajā sakarā atsaucas, izvirzot septīto pamatu, ir jānoraida.
- 124 Minētā Pārsūdzētā sprieduma 58. punktā Pirmās instances tiesa nav atzinusi, ka atskaites periodā, kā to apgalvo tas pats apelācijas sūdzības iesniedzējs, Hensa kungs ar pilnvaroto starpniecību bija ieguvis lielāko daļu *Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH* akciju, bet neveica direktora pienākumus.
- 125 Tādējādi ir jāatzīst, ka, pamatojoties uz minētā 57. un 58. punkta īpašo kritiku, nekādā ziņā nevar pierādīt, ka Pirmās instances tiesa jebkādā veidā būtu sagrozījusi

attiecīgos faktus vai pierādījumus, ne arī atzīt, ka šīs tiesas secinājumos, kas izriet no lietas materiālos iekļautajiem dokumentiem, būtu pieļautas būtiskas kļūdas.

126 *Henss/Isoplus* grupa attiecībā uz *Isoplus Fernwärmetechnik GmbH* apgalvo, ka Hensa kungs un laulātie Papsdorfi [*Papsdorf*] nekad nav bijuši direktori un ka atskaites periodā trešdaļa šīs sabiedrības akciju turklāt piederēja pašai *Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH*, trešdaļa — laulātajiem Papsdorfiem, izmantojot pēdējās minētās sabiedrības starpniecību, kas rīkojās kā pilnvarotā, un trešdaļa — citām fiziskām personām, arī izmantojot minētā pilnvarotā starpniecību.

127 Šie fakti ir tādi paši kā tie, ko Pirmās instances tiesa norādījusi minētā Pārsūdzētā sprieduma 59. punktā, līdz ar to nav arī pierādīts, ka attiecīgie fakti vai pierādījumi šajā jautājumā būtu sagrozīti. Turklāt no lietas materiālos iekļautajiem dokumentiem neizriet, ka Pirmās instances tiesas secinājumos būtu pieļauta kāda būtiska kļūda.

128 *Henss/Isoplus* grupa piebilst — pamatojoties uz šiem faktiem, var secināt, ka sabiedrības *Isoplus Fernwärmetechnik GmbH* darbību neietekmēja ne Hensa kungs, ne laulātie Papsdorfi.

129 Šis iebildums nav pieņemams, jo tajā izvirzīts jautājums par to, vai šajā gadījumā faktiski bija izpildīti nosacījumi, saskaņā ar kuriem nosaka ekonomiskas vienības

pastāvēšanu. Pašu šo pārbaudi, kas balstīta uz faktu novērtējumu, nevar apstrīdēt apelācijas tiesvedībā (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Metsä-Serla* u.c./Komisija, 30. punkts).

130 Šajos apstākļos Pirmās instances tiesai nevar pārnest, ka tā, pabeidzot vispārīgu un principā neatkarīgu visu faktu novērtējumu, būtu atzinusi, ka dažādi uzņēmumi, kas veido *Henss/Isoplus* grupu, bija jāuzskata par tādiem, kas pieder vienai ekonomiskai vienībai.

131 Tādējādi šis pamats jānoraida.

2) Par pamatiem, kas attiecas uz Līguma 85. panta 1. punkta pārkāpumu, jo *Henss/Isoplus* grupa un *Brugg* tiek vainoti konkurences normu pārkāpumā tādēļ, ka tie piedalījušies apspliedē, kuras mērķis nebija saderīgs ar konkurences tiesībām

132 Attiecīgi ceturtajā un piektajā pamatā *Henss/Isoplus* grupa un *Brugg*, atsaucoties uz spriedumiem, kas skar katru no tām atsevišķi, Pirmās instances tiesai pārmet, ka tā Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB* u.c./Komisija 223.–227. punktā un Pārsūdzētā sprieduma lietā *Brugg Rohrsysteme*/Komisija 52.–66. punktā ir atzinusi, ka Apstrīdētajā lēmumā Komisija tās pamatoti vainojusi pārkāpumā vai tā daļā, jo tās piedalījušās apspliedēs, kuru mērķis nebija saderīgs ar konkurences tiesībām.

- 133 *Henss/Isoplus* grupa it īpaši apstrīd secinājumu, saskaņā ar kuru laika posmā no 1991. gada oktobra līdz 1994. gada oktobrim šī grupa bija minēto apspriežu rezultātā noslēgtās vienošanās dalībiece, kas izdarīts, pamatojoties uz to, ka līdz 1994. gada oktobrim Hensa kungs ir piedalījies apspriedēs, kuru mērķis nebija saderīgs ar konkurences tiesībām.
- 134 *Brugg* apgalvo, ka, pamatojoties uz *Brugg* piedalīšanos 1995. gada 24. marta apspriedē, kuras laikā tika pieminēts boikots pret *Powerpipe*, Pirmās instances tiesa nepamatoti ir secinājusi, ka *Brugg* faktiski ir piedalījies minētajā boikotā.
- 135 *Henss/Isoplus* grupa pēc analogijas balstās uz judikatūru, saskaņā ar kuru Komisija var atteikt piekļuvi dažiem dokumentiem tāpēc, ka uzņēmums, kam ir dominējošs stāvoklis tirgū, var veikt pretpasākumus pret uzņēmumu, kas sadarbojies ar Komisiju, tai veicot izmeklēšanu (Tiesas 1995. gada 6. aprīļa spriedums lietā C-310/93 P *BPB Industries* un *British Gypsum*/Komisija, *Recueil*, I-865. lpp., 26. un 27. punkts, un Pirmās instances tiesas 1993. gada 1. aprīļa spriedums lietā T-65/89 *BPB Industries* un *British Gypsum*/Komisija, *Recueil*, II-389. lpp., 33. punkts).
- 136 No iepriekš minētā izriet — pat tad, ja ekonomiski vāji uzņēmumi publiski nav paziņojuši, ka norobežojas no tajās apspriedēs nolemtā, kuru mērķis ir acimredzami nesaderīgs ar konkurences tiesībām un uz kurām tos uzaicinājuši uzņēmumi, kas atrodas dominējošā vai salīdzinājumā ar tiem ekonomiski izdevīgākā stāvoklī, tie jāatbrīvo no prettiesiskas vienošanās dalībniekiem paredzētās atbildības, ja tie neīsteno šo apspriežu rezultātā panāktās vienošanās.

- 137 Šajā gadījumā *Henss/Isoplus* grupa nebija izpaudusi informāciju, kas sniegta apspriedēs, kurās tā piedalījās, jo vienošanās dalībnieki bija *ABB* — uzņēmums, kas atrodas dominējošā stāvoklī tirgū — un *LR A/S* — uzņēmums, kura stāvoklis tirgū ir ietekmīgāks nekā *Henss/Isoplus* grupai.
- 138 Tomēr pēdējais minētais uzņēmums nebija īstenojis minēto apspriežu rezultātā panāktās vienošanās, ko pierādīja nepārtraukts cenu kritums siltumizolācijas cauruļu tirgū no 1991. gada oktobra līdz 1994. gada oktobrim.
- 139 *Brugg* norāda, ka tas kā vienkāršs attiecīgo produktu uzpircējs nevarēja īstenot boikotu.
- 140 Turklāt Pirmās instances tiesa Pārsūdzētā sprieduma lietā *Brugg Rohrsysteme/* Komisija 62. punktā nepamatoti ir norādījusi — tā kā *Powerpipe* bija tiešs *Brugg* konkurents Vācijas tirgū, *Brugg* bija ieinteresēts visos boikota pasākumos, ko pret *Powerpipe* veica citi vienošanās dalībnieki.
- 141 Pirmās instances tiesa pamatoti ir noraidījusi šos iebildumus.
- 142 Lai atbilstoši pierādītu, ka minētais uzņēmums ir bijis vienošanās dalībnieks, Komisijai saskaņā ar iedibināto judikatūru pietiek pierādīt, ka attiecīgais uzņēmums piedalījies apspriedēs, kurās noslēgti līgumi, kas nav saderīgi ar konkurences

tiesībām, atklāti pret to neiebilstot. Ja ir noskaidrots, ka uzņēmums piedalījies šādās apspriedēs, šim uzņēmumam jāiesniedz [Komisijai] informācija, ar kuru varētu pierādīt, ka uzņēmuma dalība minētajās apspriedēs nekādā veidā nav bijusi nesaderīga ar konkurences tiesībām, apliecinot, ka tas saviem konkurentiem bija norādījis, ka tā mērķis dalībai šajās apspriedēs atšķiras no pārējo dalībnieku mērķa (skat. it īpaši 2004. gada 7. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland u.c./Komisija, Recueil*, I-123. lpp., 81. punkts, un minēto judikatūru).

143 Šajā sakarā pretlikumīga pasākuma netieša apstiprināšana, publiski nepaziņojot par norobežošanas no apspriedēs nolemtā vai to neizpaužot administratīvām iestādēm, veicina pārkāpuma turpināšanos un kavē tā atklāšanu. Šī līdzdalība ir pasīva piedalīšanās pārkāpumā, kas uzņēmumam var radīt atbildību vienotajā līgumā (skat. iepriekš minēto spriedumu *Aalborg Portland u.c./Komisija*, 84. punkts).

144 Turklāt, pamatojoties uz to, ka uzņēmums neīsteno tās apspriedes rezultātus, kuras mērķis nav bijis saderīgs ar konkurences tiesībām, neatbrīvo uzņēmumu no atbildības par to, ka tas bijis vienošanās dalībnieks, ja vien tas nav publiski paziņojis, ka norobežojas no apspriedēs nolemtā (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Aalborg Portland u.c./Komisija*, 85. punkts, un minēto judikatūru).

145 Lai piemērotu Līguma 85. panta 1. punktu, pietiek ar to, ka līguma mērķis bijis ierobežot, traucēt vai izkropļot konkurenci neatkarīgi no tā konkrētajām sekām. Tādējādi gadījumā, ja līgumi noslēgti apspriedēs, kurās piedalījušies konkurējoši uzņēmumi, šis noteikums ir pārkāpts, ja šīm apspriedēm bijis iepriekš minētais mērķis un tās ir bijušas vērstas uz tirgus darbības patvaļīgu organizēšanu. Šādā gadījumā uzņēmuma, kas ir atzīts par galveno vainīgo pārkāpumā, atbildība pamatoti iestājas tad, ja tas piedalījies šajās apspriedēs, zinot, kāds ir to mērķis,

pat ja tas vēlāk nav īstenojis nevienu no tajās saskaņotajiem pasākumiem. Tas, ka uzņēmums lielākā vai mazākā mērā regulāri apmeklējis apspriedes, kā arī tas, kādā mērā uzņēmums izpildījis apspriedēs saskaņotos pasākumus, neietekmē atbildības iestāšanos, bet gan tās apmēru un līdz ar to soda smagumu (skat. 2002. gada 15. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P *Limburgse Vinyl Maatschappij u.c./Komisija, Recueil, I-8375. lpp., 508.–510. punkts*).

146 No iepriekš minētā izriet — pamatojoties uz *Brugg* norādīto apstākli, ka tas nav īstenojis un nevarēja īstenot boikota pasākumus, kas saskaņoti 1995. gada 24. marta apspriedēs, uzņēmumu varētu atbrīvot no atbildības par dalību šajā pasākumā tikai tad, ja šis uzņēmums būtu publiski paziņojis, ka norobežojas no apspriedēs saskaņotajiem pasākumiem, taču minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs to nav apgalvojis.

147 Kā jau to apgalvo *Brugg* un pretēji tam, ko Pirmās instances tiesa atzinusi Pārsūdzētā sprieduma lietā *Brugg Rohrsysteme/Komisija* 62. punktā, šajā gadījumā nav svarīgi, ka šis apelācijas sūdzības iesniedzējs bija ieinteresēts visos boikota pasākumos, kurus pret kādu no tā tiešajiem konkurentiem veikuši citi vienošanās dalībnieki (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Aalborg Portland u.c./Komisija*, 335. punkts).

148 Jautājums tomēr ir par iebildumu, kas vērsts pret šajā spriedumā iekļautu papildu argumentu un pamatojoties uz kuru nevar atcelt spriedumu, un kas līdz ar to nav

izmantojams (skat. it īpaši 2002. gada 7. novembra spriedumu lietā C-184/01 P *Hirschfeldt/AEE, Recueil*, I-10173. lpp., 48. punkts, un minēto judikatūru).

149 No Apstrīdētā lēmuma izriet — pretēji tam, ko apstiprina *Brugg*, Komisija šā apelācijas sūdzības iesniedzēja dalību boikotā pret *Powerpipe* nav uztvērusi kā atbildību pastiprinošu apstākli, jo vienīgais pret to izvirzītais atbildību pastiprinošais apstāklis saistīts ar pārkāpuma turpināšanu pēc pārbaužu veikšanas.

150 Tāpat arī, ņemot vērā šī sprieduma 142.–145. punktā minēto judikatūru, tas — kā norādījusi *Henss/Isoplus* grupa, — ka dominējošā stāvokli esoši vai īpaši ietekmīgi uzņēmumi, kas var veikt pretpasākumus pret citiem dalībniekiem, kuri ir acīmredzami mazāk ietekmīgi, ir bijuši vienošanās dalībnieki gadījumā, kad tie publiski paziņojuši, ka norobežojas no apspriedēs saskaņotajiem pasākumiem, kuru mērķis nav saderīgs ar konkurences tiesībām, neietekmē šo uzņēmumu atbildības iestāšanos par piedalīšanos ar konkurences tiesībām nesaderīgā pasākumā, bet attiecīgā gadījumā var ietekmēt nosakāmā soda smagumu.

151 Kā to pienācīgi norādījusi Komisija, pretējs apgalvojums ir nepieņemams, jo no tā izrietētu, ka Līguma 85. panta 1. punkta piemērošanas nosacījumi atšķiras atkarībā no uzņēmuma lieluma tādā ziņā, ka priekšrocības tiek piešķirtas mazāk ietekmīgiem uzņēmumiem.

152 Ņemot vērā iepriekš minēto, pārbaudītie pamati ir jānoraida.

C — Par pamatiem, kas attiecas uz lietas būtību un naudas sodu apmēra noteikšanu

153 Visi apelācijas sūdzību iesniedzēji kritizē Pārsūdzētos spriedumus saistībā ar viņiem piespriesto naudas sodu apmēra aprēķināšanu.

154 Vispirms tiks aplūkoti iebildumi, kas attiecas uz dažu principu pārkāpumu, jo šajā gadījumā izdarītajiem pārkāpumiem piemērotas Pamatnostādnes, un pēc tam — tie iebildumi, kuri attiecas uz Pamatnostādnēs paredzētās vai Apstrīdētajā lēmumā piemērotās naudas sodu apmēra aprēķināšanas metodes likumību.

1) Par pamatiem, kas balstīti uz tiesiskās palāvības aizsardzības un atpakaļejoša spēka aizlieguma principa pārkāpumu, jo konkrētiem pārkāpumiem piemērotas Pamatnostādnes

155 Lielākā daļa apelācijas sūdzību iesniedzēju pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā atzinusi — šim gadījumam Apstrīdētajā lēmumā piemērojot Pamatnostādnes, Komisija nav pārkāpusi tiesiskās palāvības aizsardzības un atpakaļejoša spēka aizlieguma principu.

a) Par pamatiem, kas balstīti uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpumu

156 Izvirzot attiecīgus pamatus, *Dansk Rørindustri* (otrais pamats), *KE KELIT* (pirmais pamats), *LR A/S* (otrais pamats), *Brugg* (pirmais un otrais pamats), *LR GmbH* (pirma pamata otrā daļa) un *ABB* (otrais pamats) būtībā norāda, ka tās varēja tiesiski paļauties uz Komisijas iepriekšējo lēmumu pieņemšanas praksi jautājumā par naudas sodu apmēra aprēķināšanu, kāda tā bija brīdī, kad tika izdarīti pārkāpumi.

157 Jautājums ir par saskaņotu praksi un ilgstošu laika posmu, kurā naudas sodu apmērs tika aprēķināts, pamatojoties uz attiecīgās preces apgrozījumu atbilstošajā ģeogrāfiskajā tirgū (turpmāk tekstā — “atbilstošais apgrozījums”), summai nekādā gadījumā nepārsniedzot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā paredzēto naudas soda maksimālo apmēru, proti, 10 % no visu uzņēmuma preču apgrozījuma pasaulē (turpmāk tekstā — “kopējais apgrozījums”).

158 No šīs prakses izrietēja arī, ka naudas soda maksimālā summa nepārsniedza 10 % no attiecīgā apgrozījuma lieluma.

159 Minētie apelācijas sūdzību iesniedzēji apgalvo, ka Komisija, nepārkāpjot viņu tiesisko paļāvību uz šo iepriekšējo praksi, nevarēja tiem piemērot aprēķināšanas metodi, kas

paredzēta Pamatnostādnēs, kuras bija pieņemtas pēc tam, kad tika izdarīti pārkāpumi, kā arī pēc uzklaušīšanas, t.i., Komisijā notiekošā administratīvā procesa pēdējā posmā, jo šī metode ir pilnīgi jauna.

160 Šīs metodes jauninājums galvenokārt bija tāds, ka tajā par aprēķina sākumsummu paredzēts ņemt vērā iepriekš noteiktus konkrētus pamatapmērus, kas atspoguļo pārkāpuma smagumu un kam pašiem nav sakara ar attiecīgo apgrozījuma lielumu, jo šo pamatapmēru pēc tam var palielināt vai samazināt atkarībā no pārkāpuma ilguma un iespējamiem atbildību pastiprinošiem vai mīkstinošiem apstākļiem un pēdējā posmā var vēl vairāk samazināt atbilstoši iespējamai sadarbībai ar Komisiju administratīvā procesa gaitā.

161 Tie paši apelācijas sūdzību iesniedzēji norāda, ka Komisija nevarēja patvaļīgi atkāpties no iepriekšējās lēmumu pieņemšanas prakses vai ka tai vismaz vajadzēja savlaicīgi brīdināt par šādām izmaiņām vai īpaši motivēt šīs jaunās metodes piemērošanu.

162 Apelācijas sūdzību iesniedzēji turklāt apgalvo, ka paļāvība, kas tiem varēja rasties, pamatojoties uz Komisijas iepriekšējo lēmumu pieņemšanas praksi jautājumā par naudas sodu aprēķināšanu, bija vēl jo vairāk pamatota tāpēc, ka to lēmumi sadarboties ar Komisiju noteikti bija balstīti uz šo praksi un it īpaši uz priekšrocībām, ko tie, ņemot vērā minēto praksi, varēja cerēt iegūt sadarbojoties.

- 163 Tiesiskā palāvība, kas balstīta uz paziņojumu par sadarbību, saskaņā ar tiem pašiem šī paziņojuma noteikumiem attiecās uz naudas soda apmēra aprēķināšanu, kurš kalpoja par aprēķina bāzi, t.i., apmēru, kam pēc tam tiek piemērots atbilstoši sadarbībai noteikts procentuāls samazinājums.
- 164 Vispirms pamati, uz kuriem atsaucas *Dansk Rørindustri* un *KE KELIT* un kas saistīti ar tiesiskās palāvības aizsardzības principa pārkāpumu, ir jānoraida kā nepieņemami.
- 165 Saskaņā ar iedibināto judikatūru gadījumā, ja lietas dalībniekam būtu dota iespēja pirmo reizi Tiesā atsaukties uz pamatu, uz kuru tas nav atsaucies iepriekš Pirmās instances tiesā, viņš varētu vērsties Tiesā, kuras kompetence apelācijas sūdzību izskatīšanā ir ierobežota, ar lūgumu izskatīt strīdu, kura priekšmets ir plašāks par Pirmās instances tiesā izskatīto. Apelācijas tiesvedībā Tiesas kompetencē ir pārbaudīt tikai, kā Pirmās instances tiesa izvērtējusi pamatus, kas tajā apspriesti (skat. it īpaši 2000. gada 3. oktobra spriedumu lietā *C-458/98 P Industrie des poudres sphériques/Padome, Recueil*, I-8147. lpp., 74. punkts).
- 166 Jāsecina, ka Pirmās instances tiesā *Dansk Rørindustri* un *KE KELIT* nav atsaukušies uz pamatu, kas balstīts uz tiesiskās palāvības aizsardzības principa pārkāpumu, jo tikušas piemērotas Pamatnostādnes.
- 167 Tādējādi ir jāatzīst, ka šie apelācijas sūdzību iesniedzēji atsaukušies uz jauniem pamatiem, kas apelācijas tiesvedībā nav pieņemami.

- 168 Attiecībā uz lietas būtību *LR A/S, Brugg, LR GmbH* un *ABB* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā, attiecīgi, Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 241.–248. punktā*, Pārsūdzētā sprieduma lietā *Brugg Rohrsysteme/Komisija 137.–144. punktā*, Pārsūdzētā sprieduma lietā *Lögstör Rör/Komisija 248.–257. punktā* un Pārsūdzētā sprieduma lietā *ABB Asea Brown Boveri/Komisija 122.–136. punktā* pārkāpusi tiesiskās palāvības aizsardzības principu, noraidot pamatus, ko tie Pirmās instances tiesā izvirzījuši, pamatojoties uz šo principu.
- 169 Šajā sakarā ir jāatgādina — Pirmās instances tiesa pamatoti ir atgādinājusi, ka, balstoties uz to, ka Komisija dažiem pārkāpumu veidiem iepriekš piemērojusi noteikta apmēra naudas sodus, nevar liegt iespēju palielināt šo apmēru Regulā Nr. 17 norādītajās robežās, ja tas nepieciešams, lai nodrošinātu Kopienas konkurences politikas īstenošanu, bet gan tieši pretēji — Kopienas konkurences normu efektīvai piemērošanai ir nepieciešams, lai Komisija varētu jebkurā brīdī pielāgot naudas sodu apmēru šīs politikas vajadzībām (1983. gada 7. jūnija spriedums apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique Diffusion française u.c./Komisija, Recueil*, 1825. lpp., 109. punkts, un iepriekš minētais spriedums lietā *Aristrain/Komisija*, 81. punkts).
- 170 Uzraudzības uzdevums, ko Komisijai uzliek EK līguma 85. panta 1. punkts un EK līguma 86. pants (jaunajā redakcijā — EKL 81. panta 1. punkts un 82. pants), nav tikai uzdevums izmeklēt un apkarot atsevišķus pārkāpumus, bet tas ir saistīts arī ar pienākumu ievērot kopējo politiku, kura paredz konkurences jautājumos piemērot Līgumā noteiktos principus un šajā ziņā noregulēt uzņēmumu darbību (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Musique Diffusion française u.c./Komisija*, 105. punkts).
- 171 Kā to pareizi norādījusi Pirmās instances tiesa, tirgus dalībniekiem nav tiesiska pamata pašauties uz to, ka pastāvošā situācija saglabāsies, jo Komisija to var mainīt

atbilstoši tai piešķirtajām izvērtēšanas pilnvarām (1990. gada 14. februāra spriedums lietā C-350/88 *Delacre* u.c./Komisija, *Recueil*, I-395. lpp., 33. punkts, un minētā judikatūra).

- 172 Šis princips skaidri tiek piemērots konkurences politikas ietvaros, kam raksturīgas plašas izvērtēšanas pilnvaras, kas piešķirtas Komisijai, it īpaši nosakot naudas sodu apmēru.
- 173 Pirmās instances tiesa turklāt pamatoti ir secinājusi, ka uzņēmumi, kas iesaistīti administratīvajā procesā, kura rezultātā var uzlikt naudas sodu, nevar tiesiski paļauties uz to, ka Komisija nepārsniegs iepriekš uzlikto naudas sodu apmēru, līdz ar to apelācijas sūdzību iesniedzēji šajā gadījumā nevarēja tiesiski paļauties uz naudas sodu apmēru, kas noteikts Komisijas 1994. gada 13. jūlija Lēmumā 94/601/EK par EK līguma 85. panta piemērošanas procedūru (IV/C/33.833 — *Carton*) (OV L 243, 1. lpp.). Kā to norādījusi Komisija, no iepriekš minētā izriet, ka uz naudas sodu aprēķināšanas metodi nevar tiesiski paļauties.
- 174 Vairāki apelācijas sūdzību iesniedzēji apgalvo, ka šī judikatūra apstrīdēta 1987. gada 12. novembra spriedumā lietā 344/85 *Ferriere San Carlo*/Komisija (*Recueil*, 4435. lpp., 12. un 13. punkts). Šajā spriedumā Tiesa būtībā ir atzinusi — tā kā attiecīgais tirgus dalībnieks individuāli nav savlaicīgi brīdināts par to, ka atcelta

Komisijas prakse, ko tā piemērojusi divus gadus un saskaņā ar kuru tika pieļauti daži kvotu pārsniegumi, naudas sods, ko šī iestāde uzliek par šādu pārsniegšanu, aizskar attiecīgā tirgus dalībnieka tiesisko paļāvību, ka šī prakse joprojām pastāv.

- 175 Kā to norādījusi Komisija, uz iespējamo informāciju, ko varēja iegūt no minētā sprieduma, jebkurā gadījumā nevajadzētu atsaukties konkrētā gadījumā, kas saistīts ar uzraudzības pilnvarām, kuras tai piešķirtas konkurences tiesību jomā un uz kurām attiecas principi, kas minēti šī sprieduma 169. un 170. punktā.
- 176 Pirmās instances tiesa turklāt pamatoti ir norādījusi, ka Komisijas iepriekšējā lēmumu pieņemšanas prakse nebija balstīta tikai uz attiecīgo apgrozījumu un ka nebija pamata tiesiski paļauties uz šādu praksi.
- 177 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka tikai Pirmās instances tiesas kompetencē ir konstatēt un izvērtēt attiecīgos faktus, kā arī izvērtēt pierādījumus. Šo faktu un pierādījumu izvērtēšana, ja vien tie nav bijuši sagrozīti, tādējādi nav tiesību jautājums, kas Tiesai kā tāds būtu jāpārbauda apelācijas tiesvedībā (skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Mag Instrument/ITSB*, 39. punkts).
- 178 *LR A/S, Brugg, LR GmbH* un *ABB* neapstrīd, ka pastāv lēmumi, uz kuriem atsaucas Pirmās instances tiesa, bet gan apgalvo, ka jautājums saistīts ar atsevišķiem gadījumiem. Šajā sakarā tie atsaucas uz vairākiem lēmumiem un Komisijas

paustajām nostājām, no kurām izriet, ka, tieši pretēji, bija izveidota pietiekami saskaņota un skaidra lēmumu pieņemšanas prakse jautājumā par naudas sodu apmēra aprēķināšanu, nosakot to kā procentuālo daļu no attiecīgā apgrozījuma.

- 179 Pamatojoties uz šo argumentu, pat ja tas būtu pareizs, nevar pierādīt, ka būtu sagrozīti fakti vai pierādījumi, kas iesniegti Pirmās instances tiesā. Patiesībā jautājums ir par šīs tiesas faktiskā un neatkarīgā izvērtējuma kritiku. Tādējādi šim argumentam apelācijas tiesvedībā nevar piekrist.
- 180 Kā tas izriet no iepriekšējās Komisijas lēmumu pieņemšanas prakses, saskaņā ar kuru naudas soda maksimālā summa nedrīkst pārsniegt 10 % no attiecīgā apgrozījuma, minēto apelācijas sūdzību iesniedzēju pretenzija ir arī faktiskā rakstura jautājums, ko Tiesai nevajadzētu risināt apelācijas tiesvedībā.
- 181 Tomēr, kā to jau izdarījusi Komisija, ir jāatgādina, ka šāds ierobežojums nekādā gadījumā neizriet no Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta, jo šajā normā paredzētais ierobežojums attiecas uz kopējo apgrozījumu, nevis uz uzņēmumu konkrēto apgrozījumu (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 119. punkts).
- 182 Tie paši apelācijas sūdzību iesniedzēji turklāt apgalvo, ka varēja tiesiski paļauties uz iepriekšējo Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi jautājumā par naudas sodu

aprēķināšanu, jo to lēmums sadarboties ar minēto iestādi noteikti bija balstīts uz šo praksi un jo īpaši uz priekšrocībām, ko tie, ņemot vērā šādu praksi, varēja cerēt iegūt sadarbojoties.

183 Pēc analogijas ar 1988. gada 28. aprīļa spriedumu lietā 120/86 *Mulder* (*Recueil*, 2321. lpp., 24. punkts) tie norāda, ka Komisija šo sadarbību veicināja, publicējot Paziņojumu par sadarbību, un šajā gadījumā no tā guva labumu, apņēmoties vēlāk nemainīt nosacījumus, pamatojoties uz kuriem tikusi piedāvāta minētā sadarbība.

184 Apelācijas sūdzību iesniedzēji apgalvo, ka tad, ja Komisijai bija tiesības patvaļīgi mainīt naudas sodu apmēra aprēķinu, tiesiskā palāvība, ko tirgus dalībnieki var cerēt iegūt, pamatojoties uz Paziņojumu par sadarbību, proti — tiesības iegūt tiem uzliktā naudas soda samazinājumu, varētu kļūt šķietama.

185 Tirgus dalībniekiem vajadzēja spēt novērtēt iespējamās sadarbības priekšrocības un iepriekš aprēķināt maksājamā naudas soda galīgo apmēru, saskaņā ar kuru tie izlemj — vai sadarboties, vai nē.

186 Šajā sakarā — kā Pirmās instances tiesa to izdarījusi Pārsūdzētā sprieduma lietā *Brugg Rohrsysteme*/Komisija 143. punktā, kā arī Pārsūdzētā sprieduma lietā *ABB*

Asea Brown Boveri/Komisija 127. un 128. punktā — ir jāsecina, ka no Paziņojuma par sadarbību nevar secināt, ka šis paziņojums varētu radīt tiesisku paļāvību uz naudas sodu aprēķināšanas metodi vai naudas sodu apmēru.

187 No Paziņojuma par sadarbību E nodaļas 3. punkta izriet — Komisija apzinās, ka šis paziņojums rada tiesiskas cerības, uz kurām balstās uzņēmumi, kas vēlas to informēt par vienošanās pastāvēšanu. Šā paziņojuma A nodaļas 5. punktā paredzēts, ka uzņēmuma sadarbība ar minēto iestādi ir tikai viens no apstākļiem, ko tā ņem vērā, nosakot naudas soda apmēru.

188 No visiem minētajiem punktiem kopā izriet, ka tiesiskā paļāvība, ko tirgus dalībnieki var iegūt no šāda paziņojuma, ir tikai pārlicība, ka uzņēmums varēs iegūt noteiktu procentuālu naudas soda samazinājumu un ka šis paziņojums neattiecas ne uz naudas sodu aprēķināšanas metodi, ne arī, vēl jo vairāk, uz naudas soda noteiktu apmēru, ko var aprēķināt brīdī, kad tirgus dalībnieks izlemj īstenot savu nodomu sadarboties ar Komisiju.

189 Turklāt *LR A/S* un *LR GmbH* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998*/Komisija 244.–246. punktā un Pārsūdzētā sprieduma lietā *Lögstör Rör*/Komisija 255.–257. punktā ir atzinusi, ka Komisijai nebija jāievēro iepriekšējā prakse jautājumā par naudas soda samazināšanu, ņemot vērā sadarbību ar šiem apelācijas sūdzību iesniedzējiem, kāda tā bija laikā, kad minētā sadarbība tika

īstenota, proti — prakse, kas izklāstīta Paziņojuma par sadarbību projektā un kas tiek uzskatīta par atbilstošu tai praksei, kura jau iepriekš pieņemta Lēmumā 94/601. Šie apelācijas sūdzību iesniedzēji turklāt pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā minētajos punktos ir atzinusi — Komisijai vajadzēja piemērot Paziņojumu par sadarbību, kaut gan tas pieņemts pēc tam, kad tika īstenota sadarbība, un šiem diviem apelācijas sūdzību iesniedzējiem tas nebūtu tik izdevīgs kā minētā prakse.

¹⁹⁰ Šie apelācijas sūdzību iesniedzēji būtībā uzskata, ka varēja tiesiski paļauties uz šādu Komisijas praksi un ka Komisija nevarēja piemērot Paziņojuma par sadarbību galīgo versiju, kas viņiem nebija tik izdevīga.

¹⁹¹ Pirmās instances tiesa pamatoti noraidījusi šo pamatu šāda iemesla dēļ: tirgus dalībnieki nedrīkstēja tiesiski paļauties uz to, ka šāda prakse tiks saglabāta, jo, lai noteiktu naudas sodu apmēru, Komisijai ir piešķirtas tādas izvērtēšanas pilnvaras, kas tai ļauj jebkurā brīdī paaugstināt naudas sodu kopējo apmēru Regulā Nr. 17 norādītajās robežās, ja tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu Kopienas konkurences politikas īstenošanu, kā tas norādīts šī sprieduma 169. un 170. punktā.

¹⁹² Kā jau Pirmās instances tiesa to pamatoti ir atzinusi, no iepriekš minētā izriet — tas vien, ka Komisija savā iepriekšējā lēmumu pieņemšanas praksē par noteiktu rīcību piešķirusi konkrētu samazinājumu, nenozīmē, ka tai tāds pats proporcionāls samazinājums jāpiešķir, novērtējot līdzīgu rīcību vēlāka administratīva procesa gaitā.

- 193 Pirmās instances tiesa pamatoti ir piebildusi, ka brīdī, kad *LR A/S* un *LR GmbH* sazinājās ar Komisiju, tiem nebija nekāda pamata domāt, ka Komisija tiem piemēros Paziņojuma par sadarbību projektā izklāstīto metodi, jo no paziņojuma teksta bija skaidri redzams, ka tas ir tikai projekts.
- 194 Visbeidzot, Pirmās instances tiesu nevajadzētu kritizēt par to, ka tā Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 245.* punktā ir atzinusi — Paziņojums par sadarbību varēja radīt tiesisku paļāvību, kas Komisijai radīja pienākumu to turpmāk piemērot.
- 195 Minētā paziņojuma E nodaļas 3. punktā ir skaidri noteikts: “Komisija apzinās, ka šis paziņojums rada likumīgas cerības, uz kurām balstās uzņēmumi, kas vēlas to informēt par vienošanās pastāvēšanu”.
- 196 Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 245.* punkts ir jāsaprot tā, ka tirgus dalībnieki varēja tiesiski paļauties Paziņojuma par sadarbību piemērošanu, kaut gan tiem nebija pamata tiesiski paļauties uz Komisijas iepriekšējo praksi.

197 No iepriekš minētā izriet, ka visi pārbaudītie pamati ir jānoraida.

b) Par pamatiem, kas balstīti uz atpakaļejoša spēka aizlieguma principa pārkāpumu

- 198 Izvirzot attiecīgus pamatus, *Dansk Rørindustri* (otrais pamats), *Henss/Isoplus* grupa (pirmā pamata ceturtdaļa), *KE KELIT* (trešais pamats), *LR A/S* (otrais pamats), *Brugg* (pirmais pamats) un *LR GmbH* (pirmais pamats) saistībā ar jautājumiem, kas skar katru atsevišķu uzņēmumu, Pirmās instances tiesai pārmet, ka tā Pārsūdzētā sprieduma lietā *Dansk Rørindustri/Komisija* 162.–182. punktā, Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija* 487.–496. punktā, Pārsūdzētā sprieduma lietā *KE KELIT/Komisija* 108.–130. punktā, Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija* 217.–238. punktā, Pārsūdzētā sprieduma lietā *Brugg Rohrsysteme/Komisija* 106.–129. punktā un Pārsūdzētā sprieduma lietā *Lögstør Rør/Komisija* 215.–238. punktā ir atzinusi — šajā gadījumā piemērojot Pamatnostādnēs paredzēto naudas sodu apmēra aprēķināšanas metodi, Komisija nav pārkāpusi atpakaļejoša spēka aizlieguma principu.
- 199 Pakārtoti ir jāaplūko *LR A/S* izvirzītais pamats tiktāl, ciktāl tajā ir izteikts iebildums par to, ka Pirmās instances tiesa Apstrīdēto lēmumu nav atzinusi par nepareizu jautājumā par pārkāpumu, kas tajā ir kā pieļauts, jo ar atpakaļejošu spēku esot piemērots Paziņojumu par sadarbību.
- 200 Jāatzīst, ka šis pamats Pirmās instances tiesā netika izvirzīts. Tādējādi saskaņā ar šī sprieduma 165. punktā minēto judikatūru jautājums saistīts ar jaunu pamatu, kas nav pieņemams apelācijas tiesvedībā.

- 201 Dažādos Pārsūdzētajos spriedumos Pirmās instances tiesa ir noraidījusi šos iebildumus, pamatojoties uz būtībā identisku argumentāciju. Īsumā to var izklāstīt šādi.
- 202 Pirmās instances tiesa vispirms pamatoti ir atgādinājusi, ka krimināltiesību normu atpakaļejoša spēka aizlieguma princips, kas ECTK 7. pantā atzīts par pamattiesībām, ir vispārējs Kopienu tiesību princips, kas jāievēro, uzliekot naudas sodus par konkurences tiesību normu pārkāpumu, un ka šis princips paredz, ka piespriestie sodi atbilst tiem, kas noteikti pārkāpuma izdarīšanas brīdī.
- 203 Pēc tam Pirmās instances tiesa ir atzinusi, ka Pamatnostādnes tomēr ir pieskaitāmas atbilstošajām tiesību normām, kas reglamentē naudas sodu apmēra noteikšanu un kas pirms pārkāpumu izdarīšanas noteiktas Regulas Nr. 17 15. pantā.
- 204 Pamatnostādnēs paredzētā naudas sodu aprēķināšanas metode vēl arvien ir balstīta uz šajā noteikumā paredzētajiem principiem, jo aprēķins joprojām tiek veikts, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu un ilgumu, un naudas sods nedrīkst pārsniegt maksimālo apmēru — 10 % no kopējā apgrozījuma.
- 205 Ar Pamatnostādnēm netika mainītas atbilstošās tiesību normas, kurās paredzēti sodi, jo tās joprojām bija noteiktas vienīgi Regulā Nr. 17. Iepriekšējā Komisijas lēmumu pieņemšanas prakse nebija daļa no šīm atbilstošajām tiesību normām.

- 206 Visbeidzot, Pirmās instances tiesa uzskata, ka naudas sodi netiek palielināti ar atpakaļejošu spēku, pat ja konkrētos gadījumos Pamatnostādnes var izraisīt to palielināšanu. Tas atbilst izvērtēšanas pilnvarām naudas sodu apmēra noteikšanā, kas Komisijai bija piešķirtas atbilstoši Regulai Nr. 17. Šī iestāde jebkurā brīdī var paaugstināt naudas sodu apmēru atbilstoši konkurences politikas vajadzībām ar noteikumu, ka tiek ievērotas Regulā Nr. 17 norādītās robežas, kā tas izriet no šī sprieduma 169. punktā minētās judikatūras.
- 207 Šajā sakarā ir jāatzīst, ka konkrētā analīze galvenokārt ir balstīta uz pieņēmumu, saskaņā ar kuru Pamatnostādnes nav daļa no atbilstošajām tiesību normām, kas nosaka naudas sodu apmēru, jo šādas normas paredz vienīgi Regulas Nr. 17 15. pants, tādējādi tam, ka Pamatnostādnes ir piemērojamas pārkāpumiem, kas izdarīti pirms to pieņemšanas, nevajadzētu būt pretrunā ar atpakaļejoša spēka aizlieguma principu.
- 208 Šāds pieņēmums nav pareizs.
- 209 Tiesa, izlemjot jautājumu par pārvaldes iestādes pieņemtiem iekšējās kārtības pasākumiem, jau iepriekš ir atzinusi, ka pat tad, ja tos nevar kvalificēt kā tiesību normas, kas pārvaldes iestādei jebkurā gadījumā ir jāievēro, tie tomēr paredz uzvedības normu, kurā norādīta prakse, kas jāievēro un no kuras katrā atsevišķā gadījumā pārvaldes iestāde nevar atkāpties, nenorādot iemeslus, kuri būtu saderīgi ar vienlīdzīgas attieksmes principu. Līdz ar to šādi pasākumi ir vispārēja rakstura pasākumi, uz kuru prettiesiskumu ierēdņi un darbinieki var atsaukties, lai pamatotu prasību, kas celta pret atsevišķiem lēmumiem, kuri pieņemti, pamatojoties uz šiem pasākumiem (skat. 2002. gada 15. janvāra spriedumu lietā *C-171/00 P Libéros/Komisija, Recueil*, I-451. lpp., 35. punkts).

- 210 Šāda judikatūra vēl jo vairāk attiecas uz uzvedības normām, ar kurām paredzēts panākt ārēju iedarbību, kā tas ir Pamatnostādņu gadījumā, kas piemērojamas tirgus dalībniekiem.
- 211 Pieņemot šādas uzvedības normas un to pasludināšanas brīdī paziņojot, ka turpmāk šīs normas tiks piemērotas gadījumiem, ar kuriem tās saistītas, attiecīgā iestāde pati ierobežo savu izvērtēšanas pilnvaru izmantošanas iespējas un nevar atteikties no šīm normām, nevēlēdamās, lai attiecīgā gadījumā to sodītu par tādu vispārējo tiesību principu kā vienlīdzīgas attieksmes principa vai tiesiskās palāvības aizsardzības principa pārkāpums. Tādējādi nevar noliegt, ka, ievērojot zināmus nosacījumus un ņemot vērā šo normu saturu, šādām vispārpiemērojamām uzvedības normām var būt tiesiskas sekas.
- 212 Turklāt, kā to būtībā secinājumu 59. punktā norādījis ģenerāladvokāts, šī sprieduma 209. punktā minētā judikatūra, kas saistīta ar šādu uzvedības normu tiesiskajām sekām, apstiprina, ka Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija 420.* punktā un Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 276.* punktā Pirmās instances tiesa ir pamatoti secinājusi — pret Pamatnostādņēm tomēr var izteikt iebildi par prettiesiskumu saskaņā ar Līguma 184. pantu, pat ja tās neveido Apstrīdētā lēmuma juridisko pamatojumu, jo minētais lēmums balstīts uz Regulas Nr. 17 3. pantu un 15. panta 2. punktu.
- 213 Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija 418.* punktā un Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 274.* punktā Pirmās instances tiesa pamatoti ir norādījusi, ka Pamatnostādņēs, kaut arī tās neveido Apstrīdētā lēmuma juridisko pamatojumu,

vispārīgi un abstrakti ir noteikta metodoloģija, ko Komisija ir izmantojusi, nosakot ar šo lēmumu uzlikto naudas sodu apmēru, un tādējādi ir nodrošināta uzņēmumu tiesiskā drošība.

- 214 Tāpat kā pret tādu uzvedības normu kā Pamatnostādnēs izvirzītās iebildes par prettiesiskumu pieņemamībai nav izvirzīta prasība, ka tām jāveido tā tiesību akta juridiskais pamats, kura likumība ir apšaubīta, arī Pamatnostādņu atbilstība atpakaļejoša spēka aizlieguma principam neļauj iepriekš pieņemt, ka tās veido juridisko pamatojumu attiecīgo naudas sodu uzlikšanai.
- 215 Šajā gadījumā ir jāatgādina Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra par ECTK 7. panta 1. punktu, uz kuru atsaukušies vairāki apelācijas sūdzību iesniedzēji (skat. it īpaši Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1995. gada 22. novembra spriedumu lietā *S.W. un C.R.* pret Apvienoto Karalisti, A sērija, Nr. 335-B un 335-C, 34.–36. un 32.–34. punkts, 1996. gada 15. novembra spriedumu lietā *Cantoni* pret Franciju, *Recueil des arrêts et décisions*, 1996-V, 29–32. punkts, un 2000. gada 22. jūnija spriedumu lietā *Coëme* u.c. pret Beļģiju, *Recueil des arrêts et décisions*, 2000-VII, 145. punkts).
- 216 No šīs judikatūras izriet, ka “tiesību” jēdziens minētā 7. panta 1. punkta nozīmē atbilst “likuma” jēdzienam, kas tiek izmantots citās ECTK normās, un aptver gan likumdevēja, gan tiesu radītas tiesības.

- 217 No minētās judikatūras izriet, ka, kaut arī šis noteikums, kurā nostiprināts pārkāpumu un sodu likumības princips (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), nav interpretējams kā tāds, kas aizliedz pakāpeniski noskaidrot to normu saturu, kurās paredzēta kriminālatbildība, tas tomēr var liegt ar atpakaļejošu spēku piemērot tās normas jaunu interpretāciju, kura paredz pārkāpumu.
- 218 Saskaņā ar to pašu judikatūru runa it īpaši ir par gadījumu, kad jautājums saistīts ar juridisku interpretāciju, kuras rezultātu nebija iespējams paredzēt brīdī, kad tika izdarīts pārkāpums, jo īpaši ņemot vērā interpretāciju, kāda tajā laikā par attiecīgo tiesību normu pastāvēja judikatūrā.
- 219 No šīs Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka paredzamības jēdziena piemērojamība lielā mērā ir atkarīga no attiecīgā teksta satura, no jomas, uz kuru tas attiecas, kā arī no tā adresātu skaita un statusa. Likuma paredzamība nav pretrunā ar to, ka attiecīgā persona ir spiesta izmantot profesionālus padomus, lai lietā pastāvošajos apstākļos saprātīgi novērtētu, kādas sekas attiecīgais akts varētu radīt. Šo gadījumu it īpaši var attiecināt uz profesionāļiem, kas pieraduši, ka, veicot savus pienākumus, viņiem jārikojas ar lielu rūpību. Tāpat arī no viņiem var gaidīt, ka viņi īpaši parūpēsies par to, lai tiktu novērtēti ar viņu darbību saistītie riski (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Cantoni* pret Franciju, 35. punkts).
- 220 Šie principi atspoguļoti Tiesas iedibinātajā judikatūrā, saskaņā ar kuru valsts tiesnesim uzlikto pienākumu — interpretējot attiecīgās savas valsts tiesību normas,

atsaukties uz direktīvas saturu — ierobežo vispārējie tiesību principi, kas ir Kopienu tiesību daļa, un it īpaši tiesiskās drošības un atpakaļejoša spēka aizlieguma princips (skat. 1987. gada 8. oktobra spriedumu lietā 80/86 *Kolpinghuis Nijmegen*, *Recueil*, 3969. lpp., 13. punkts).

- 221 Saskaņā ar minēto judikatūru šādas interpretācijas rezultātā personai nevar uzlikt netransponētā direktīvā paredzētu pienākumu vai, vēl jo mazāk, pamatojoties uz direktīvu un nepastāvot likumam, kas pieņemts tās īstenošanai, šādas interpretācijas rezultātā noteikt vai palielināt kriminālatbildību tiem, kuru rīcība ir pretrunā ar Kopienu noteikumiem (skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Kolpinghuis Nijmegen*, 14. punkts, un 1996. gada 26. septembra spriedumu lietā *C-168/95 Arcaro*, *Recueil*, I-4705. lpp., 42. punkts).
- 222 Tāpat kā šī judikatūra, kas attiecas uz jauninājumiem jurisprudencē, represīvas politikas grozījumi — kas šajā gadījumā ir Kopienas vispārējās konkurences politikas naudas sodu jautājumos grozījumi, it īpaši, ja tā tiek īstenota, pieņemot tādas uzvedības normas kā Pamatnostādnes — var ietekmēt atpakaļejoša spēka aizlieguma principu.
- 223 Ņemot vērā šādu uzvedības normu juridiskās sekas un vispārpiemērojamību, kā tas norādīts šī sprieduma 211. punktā, tās principā saistītas ar “tiesību” jēdzienu ECTK 7. panta 1. punkta nozīmē.

224 Kā tas norādīts šī sprieduma 219. punktā, lai kontrolētu, vai ir ievērots atpakaļejoša spēka aizlieguma princips, ir jāpārbauda, vai konkrēto grozījumu bija iespējams paredzēt brīdī, kad tika izdarīti pārkāpumi.

225 Šajā sakarā, kā to norādījuši vairāki apelācijas sūdzību iesniedzēji, ir jāatzīst — Pamatnostādņu principiāls jauninājums ir tāds, ka par aprēķinu sākumsummu jāņem vērā pamatapmērs, kas noteikts, balstoties uz minētajās Pamatnostādnēs šajā sakarā paredzētām kategorijām, kuras atspoguļo dažādas pārkāpumu smaguma pakāpes, bet kurām nav nekāda sakara ar attiecīgo apgrozījumu. Šī metode galvenokārt ir balstīta uz naudas sodu tarifikāciju, kaut arī tā ir relatīva un mainīga.

226 Tātad ir svarīgi pārbaudīt, vai brīdī, kad tika izdarīti attiecīgie pārkāpumi, varēja paredzēt, ka tiks apstiprināta šī jaunā naudas sodu aprēķināšanas metode, pieņemot, ka tās pielietošanas rezultātā tiktu palielināts uzlikto naudas sodu apmērs.

227 Kā tas norādīts šī sprieduma 169. punktā attiecībā uz pamatiem, kas saistīti ar tiesiskās aizsardzības principa pārkāpumu, no Tiesas judikatūras izriet — apstākļi, ka iepriekš Komisija dažādiem pārkāpumiem piemērojusi noteikta apmēra naudas sodus, nevar Komisijai liegt šo apmēru palielināt Regulā Nr. 17 norādītajās robežās,

ja tas nepieciešams, lai nodrošinātu Kopienas konkurences politikas īstenošanu, bet ka — tieši pretēji — Kopienas konkurences tiesību normu efektīvai piemērošanai Komisijai ir jābūt iespējai jebkurā brīdī pielāgot naudas sodu apmēru šīs politikas vajadzībām.

228 Kā jau tas atzīts šī sprieduma 173. punktā, no iepriekš minētā izriet, ka uzņēmumi, kas iesaistīti administratīvajā procesā, kura rezultātā varētu uzlikt naudas sodu, nevar tiesiski paļauties ne uz to, ka Komisija nepārsniegs iepriekš piemēroto naudas sodu apmēru, ne arī uz to aprēķināšanas metodi.

229 Tādējādi minētajiem uzņēmumiem ir jāņem vērā iespēja, ka Komisija jebkurā brīdī var nolemt palielināt naudas sodu apmēru salīdzinājumā ar tiem, kuri piemēroti iepriekš.

230 Tas attiecas ne tikai uz gadījumiem, kad Komisija paaugstina naudas sodu apmēru, naudas sodus darot zināmus atsevišķā lēmumā, bet arī uz gadījumiem, kad šis paaugstinājums tiek veikts, konkrētos gadījumos piemērojot tādas vispārpiemērojamas uzvedības normas kā Pamatnostādnes.

231 Tādējādi ir jāsecina — ņemot vērā šī sprieduma 219. punktā minēto judikatūru, brīdī, kad tika izdarīti attiecīgie pārkāpumi, uzņēmumi — apelācijas sūdzību

iesniedzēji — varēja paredzēt, ka tiks apstiprinātas Pamatnostādnes un it īpaši tajā paredzētā jaunā naudas sodu aprēķināšanas metode, pieņemot, ka ar to tiks palielināts piespriesto naudas sodu apmērs.

232 Apstrīdētajā lēmumā Pamatnostādnes piemērojot pārkāpumiem, kas izdarīti pirms to pieņemšanas, Komisija nav pārkāpusi atpakaļejoša spēka aizlieguma principu.

233 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, visi pārbaudītie pamati ir jānoraida.

2) Par pamatiem, kas attiecas uz Pamatnostādnēs iekļautās vai Apstrīdētajā lēmumā piemērotās naudas sodu aprēķināšanas metodes tiesiskumu

234 Savos attiecīgajos pamatos *Dansk Rørindustri* (pirmais pamats), *Henss/Isoplus* grupa (pirmais un trešais pamats), *KE KELIT* (pirmais un otrais pamats), *LR A/S* (pirmais un trešais pamats), *Brugg* (ceturtais pamats), *LR GmbH* (otrais pamats) un *ABB* (trešais pamats) Pirmās instances tiesai pārmet, ka tā noraidījusi pamatus, kuru mērķis bija pierādīt, ka daži Pamatnostādnēs iekļautās vai Apstrīdētajā lēmumā piemērotās naudas soda apmēra aprēķināšanas metodes aspekti bija pretrunā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un dažiem vispārējiem principiem, it īpaši samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principu, kā arī tiesībām uz aizstāvēšanos.

235 Šajā sakarā galvenokārt *Henss/Isoplus* grupa un *LR GmbH* un pakārtoti arī *LR A/S* apstrīd Pamatnostādņu tiesiskumu tādēļ, ka šajā gadījumā pielietotā aprēķina metode padara pašas Pamatnostādnes par prettiesiskām.

236 Minēto apelācijas sūdzību iesniedzēju iesniegtās un Pirmās instances tiesas atzītās iebildes par prettiesiskumu pieņemamību nevar apstrīdēt.

237 Ņemot vērā tiesiskās sekas, ko var radīt tādas uzvedības normas kā Pamatnostādnes, un to, ka tajās ir iekļauti vispārpiemērojami noteikumi, kuros ir paredzēts, ka Komisija tos piemērojusi Apstrīdētajā lēmumā, kā tas norādīts šī sprieduma 209.–214. punktā, ir jāatzīst, ka starp šo lēmumu un Pamatnostādnēm pastāv tieša saikne.

a) Par pamatiem, kas balstīti uz Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta pārkāpumu, naudas sodu apmēru Apstrīdētajā lēmumā nosakot pēc Pamatnostādnēs paredzētās aprēķināšanas metodes

238 *Dansk Rørindustri*, *Henss/Isoplus* grupa, *LR A/S*, *LR GmbH* un *ABB* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, atzīstot, ka Apstrīdētajā lēmumā piemērotā naudas sodu apmēra aprēķināšanas metode nav pretrunā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu.

- 239 *Henss/Isoplus* grupa, *LR A/S* un *LR GmbH* secina, ka Komisija nebija kompetenta pieņemt Pamatnostādnes.
- 240 Pakārtoti ir jāatgādina — pirmkārt, saskaņā ar Tiesas judikatūru, lai noteiktu naudas sodu apmēru, ir jāņem vērā pārkāpuma ilgums un visi tie apstākļi, kas varētu ietekmēt pārkāpumu smaguma novērtējumu (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 129. punkts).
- 241 Pārkāpumu smagums ir jānoskaidro, pamatojoties uz ļoti daudziem apstākļiem, piemēram, īpašajiem lietas apstākļiem, lietā pastāvošo situāciju un naudas sodu preventīvo raksturu, kaut arī nav izstrādāts saistošs vai izsmeļošs to kritēriju saraksts, kas obligāti ir jāņem vērā (skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, 465. punkts).
- 242 Apstākļiem, kas varētu ietekmēt pārkāpumu smaguma novērtējumu, ir pieskaitāma katra uzņēmuma rīcība, katra uzņēmuma nozīme saskaņotā darbību veikšanā, labums, ko tas varēja gūt no šīm darbībām, tā lielums un attiecīgo preču vērtība, kā arī risks, ko šāda veida pārkāpumi rada Kopienas mērķiem (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 129. punkts).
- 243 No iepriekš minētā izriet — pirmkārt, nosakot naudas sodu, ir atļauts ņemt vērā gan uzņēmuma kopējo apgrozījumu, kas aptuveni un neskaidri norāda uz uzņēmuma lielumu un tā ekonomisko potenciālu, gan arī tikai daļu no šī apgrozījuma, ko veido

preces, attiecībā uz kurām izdarīts pārkāpums, un kas varētu norādīt uz pārkāpuma apmēru. Otrkārt, no iepriekš minētā izriet, ka ne vienam, ne arī otram minētajam apgrozījumam nevar piešķirt tādu nozīmi, kas ir nesamērīga salīdzinājumā ar citiem novērtējuma veikšanas kritērijiem, un ka tādējādi attiecīgu naudas sodu nevar noteikt, pamatojoties uz vienkāršu aprēķinu, kas balstīts uz kopējo apgrozījumu. Runa it īpaši ir par gadījumiem, kad attiecīgās preces veido ļoti nelielu daļu no šī apgrozījuma (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 121. punkts, un 1983. gada 9. novembra spriedumu lietā 322/81 *Michelin*/Komisija, *Recueil*, 3461. lpp., 111. punkts).

²⁴⁴ Otrkārt, ir jāatgādina, ka apelācijas tiesvedībā Tiesas veiktās kontroles mērķis ir, pirmkārt, pārbaudīt, kādā mērā Pirmās instances tiesa atbilstoši tiesību aktiem ir ņēmusi vērā visus faktorus, kam ir būtiska nozīme, lai novērtētu konkrētas rīcības smagumu, ņemot vērā Līguma 85. pantu un Regulas Nr. 17 15. pantu, un, otrkārt, pārbaudīt, vai Pirmās instances tiesa saskaņā ar tiesību aktiem ir ņēmusi vērā visus argumentus, ko ir izteicis apelācijas sūdzības iesniedzējs un kas ir vērsti uz naudas soda atcelšanu vai samazināšanu (skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Baustahlgewebe*/Komisija, 128. punkts, un 2004. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-359/01 P *British Sugar*/Komisija, *Recueil*, I-4933. lpp., 47. punkts).

²⁴⁵ Savukārt attiecībā uz naudas soda iespējamo nesamērīgumu ir svarīgi atgādināt, ka Tiesai, kura, apelācijas tiesvedībā lemjot par tiesību jautājumiem, vadās pēc tiesiskās apziņas, nav jāveic savs novērtējums, lai aizstātu Pirmās instances tiesas novērtējumu, kuru tā, istenojot tai piešķirto neierobežoto kompetenci, ir veikusi, lemjot par naudas sodu apmēru, kas uzņēmumiem ir uzlikti par Kopienas tiesību pārkāpumu (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Baustahlgewebe*/Komisija, 129. punkts, un spriedumu lietā *British Sugar*/Komisija, 48. punkts).

- 246 No iepriekš minētā izriet, ka pamats ir jāatzīst par nepieņemamu, ja tā mērķis ir no jauna vispārīgi pārbaudīt naudas sodus (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Baustahlgewebe/Komisija*, 129. punkts, un spriedumu lietā *British Sugar/Komisija*, 49. punkts).
- 247 *Dansk Rørindustri, Henss/Isoplus* grupa, *LR A/S, LR GmbH* un *ABB* vispirms apgalvo, ka šajā gadījumā piemērotā aprēķina metode ir pretrunā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu, kā to interpretējusi Tiesa, jo tajā kā sākumsumma ir jāņem vērā Pamatnostādnēs noteiktie pamatapmēri, kas nav noteikti atkarībā no attiecīgā apgrozījuma.
- 248 Jautājums ir par mehānisku aprēķināšanas metodi, kurā netiek ņemts vērā vai vismaz nepietiekami tiek ņemts vērā attiecīgais apgrozījums un prasība par naudas sodu individuālu pielāgošanu katram attiecīgajam uzņēmumam.
- 249 Pamatojoties uz iepriekš minēto, *Henss/Isoplus* grupa, *LR A/S* un *LR GmbH* apgalvo — Pamatnostādnēs paredzot šādu aprēķināšanas metodi, Komisija pārsniegusi tai Regulā Nr. 17 piešķirtās diskrecionārās varas robežas, tāpēc minētās Pamatnostādnēs ir prettiesiskas, jo šī iestāde nebija kompetenta tās pieņemt.
- 250 No Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija* 223.–232. punktā veiktās Pamatnostādņu satura padziļinātas analīzes izriet, ka naudas sodu aprēķināšanas pamatapmēru, kā tas norādīts šo Pamatnostādņu 1. punkta pirmajā daļā, nosaka atkarībā no pārkāpuma smaguma un ilguma, ņemot vērā tikai Regulas

Nr. 17 15. panta 2. punktā paredzētos kritērijus, un atbilstoši šajā noteikumā iekļautajām tiesību normām, kurās paredzēti sodi.

- 251 Kā tas izriet no minētā Pārsūdzētā sprieduma 225.–230. punkta, Pirmās instances tiesa šo secinājumu izdarījusi, pamatojoties uz šādu Pamatnostādņu analīzi:

“225 Saskaņā ar Pamatnostādnēm Komisija, aprēķinot naudas sodu apmēru, kā sākumsummu ņem vērā apmēru, kas noteikts atkarībā no pārkāpuma smaguma [..]. Novērtējot pārkāpuma smagumu, jāņem vērā attiecīgais pārkāpuma raksturs, tā konkrētā ietekme uz tirgu, ja to iespējams noteikt, un attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus lielums (1. punkta A apakšpunkta pirmā daļa). Šajā gadījumā pārkāpumi tiek iedalīti trīs kategorijās, proti: “sīkākā [nelielā] pārkāpumi”, attiecībā uz kuriem iespējamais naudas sodu apmērs paredzēts no 1000–1 miljonam ECU, “smagi pārkāpumi”, attiecībā uz kuriem iespējamais naudas sodu apmērs var būt no 1 miliona līdz 20 miljoniem ECU, un “sevišķi smagi pārkāpumi”, attiecībā uz kuriem iespējamais naudas sodu apmērs pārsniedz 20 miljonus ECU (1. punkta A apakšpunkta otrās daļas pirmais līdz trešais ievilkums). Katrai šai kategorijai un it īpaši “smagu” un “sevišķi smagu” pārkāpumu kategorijai paredzēto sodu apmērs ļauj uzņēmumiem piemērot atšķirīgu režīmu atbilstoši izdarīto pārkāpumu raksturam (1. punkta A apakšpunkta trešā daļa). Turklāt jāņem vērā pārkāpuma izdarītāju faktiskais ekonomiskais potenciāls nodarīt būtisku kaitējumu citiem uzņēmējiem, it īpaši patērētājiem, un jānosaka tāds naudas soda apmērs, kas tam nodrošina pietiekami preventīvu raksturu (1. punkta A apakšpunkta ceturtnā daļa).

- 226 Var ņemt vērā arī to, ka lielo uzņēmumu rīcībā gandrīz pastāvīgi ir pietiekami infrastruktūras resursi, lai iegūtu juridiska un ekonomiska

rakstura informāciju, kas tiem ļauj labāk novērtēt savas rīcības prettiesiskumu un tās sekas no konkurences tiesību viedokļa (1. punkta A apakšpunkta piektā daļa).

227 Katrā no iepriekš minētajām trim kategorijām dažos gadījumos varētu būt nepieciešams līdzsvarot noteikto apmēru, lai ņemtu vērā katra uzņēmuma prettiesiskās rīcības īpašo nozīmi un reālo ietekmi uz konkurenci, jo pastāv ievērojamas atšķirības to uzņēmumu lielumā, kas izdarījuši viena veida pārkāpumus, un tā rezultātā pieņemtu vispārēju sākumsummu atbilstoši katra uzņēmuma īpašajam raksturam [...] (1. punkta A apakšpunkta sestā daļa).

228 Attiecībā uz faktoru, kas saistīts ar pārkāpuma ilgumu, Pamatnostādnēs ir noteikta atšķirība starp īslaicīgiem pārkāpumiem (kas parasti nepārsniedz vienu gadu), attiecībā uz kuriem nevajadzētu palielināt par pārkāpuma smagumu noteikto apmēru, vidēja termiņa pārkāpumiem (parasti no viena līdz pieciem gadiem), attiecībā uz kuriem šo apmēru var palielināt līdz 50 %, un ilgtermiņa pārkāpumiem (kas parasti pārsniedz piecus gadus), attiecībā uz kuriem šo apmēru katru gadu var palielināt par 10 % (1. punkta B apakšpunkta pirmās daļas pirmais līdz trešais ievilkums).

229 Turpmākajā izklāstā Pamatnostādnēs kā piemērs minēts to atbildību pastiprinošo un mīkstinošo apstākļu uzskaitījums, pamatojoties uz kuriem var palielināt vai samazināt pamatapmēru, un pēc tam izdarīta atsauce uz Paziņojumu [par sadarbību].

- 230 Pamatnostādnēs iekļauta vispārēja piezīme, saskaņā ar kuru naudas soda apmēra aprēķināšanas galīgais rezultāts atbilstoši shēmai (pamatapmērs, kam piemēroti palielinājuma vai samazinājuma procenti) nekādā gadījumā nedrīkst pārsniegt 10 % no uzņēmumu pasaules apgrozījuma atbilstoši Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktam [5. punkta a) apakšpunktam]. Turklāt Pamatnostādnēs paredzēts, ka pēc tam, kad veikti iepriekš minētie aprēķini, atbilstoši apstākļiem jāņem vērā daži objektīvi dati, piemēram, īpaša ekonomiskā situācija, ekonomiskās vai finansiālās priekšrocības, ko, iespējams, ieguvuši pārkāpuma izdarītāji, konkrēto uzņēmumu atbilstošās pazīmes, kā arī to reālā maksātspēja, ņemot vērā īpašo sociālo situāciju, lai beigās pielāgotu paredzēto naudas sodu apmēru [5. punkta b) apakšpunkts].”
- 252 Pirmās instances tiesa, nepieļaujot juridisku kļūdu, no tā varēja secināt, ka, šajās Pamatnostādnēs nosakot metodi, ko ir paredzēts piemērot uzlikto naudas sodu aprēķināšanai atbilstoši Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktam, Komisija nav pārkāpusi to tiesisko struktūru, ko paredz šis noteikums, un nekādā ziņā nav pārsniegusi savas diskrecionārās varas robežas, ko tai ir piešķīris likumdevējs, kā tas ir norādīts Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija 432*. punktā un Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 277*. punktā.
- 253 Līdz ar to Pirmās instances tiesa šajā jautājumā pamatoti ir noraidījusi saistībā ar Pamatnostādnēm iesniegtās iebildes par prettiesiskumu, kurās apgalvots, ka Komisija nebija kompetenta tās pieņemt.
- 254 Šo secinājumu nevar apšaubīt, pamatojoties uz apelācijas sūdzību iesniedzēju izvirzīto pirmo iebildumu, proti, ka, Pamatnostādnēs iekļaujot naudas sodu apmēra aprēķināšanas metodi, kas nav balstīta uz attiecīgo uzņēmumu apgrozījumu, Komisija novirzījusies no Regulas Nr. 17 15. panta interpretācijas, ko sniegusi tiesa.

- 255 Kā Pirmās instances tiesa to atzinusi Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija 442.* punktā un Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 278.* punktā, Komisijai, naudas sodu apmēru nosakot atkarībā no konkrētā pārkāpuma smaguma un ilguma, naudas sods nav jāaprēķina, ņemot vērā pamatapmērus, kas noteikti, pamatojoties uz attiecīgo uzņēmumu apgrozījumu.
- 256 Kā Pirmās instances tiesa to izklāstījusi Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija 443.* un *444.* punktā un Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 280.* un *281.* punktā, šis secinājums skaidri balstīts uz principiem, kas saskaņā ar šī sprieduma *240.–243.* punktā norādīto Tiesas judikatūru izriet no Regulas Nr. 17 15. panta.
- 257 No šiem principiem izriet, ka gadījumā, ja vien ir ievērota šajā noteikumā paredzētā augšējā robeža, kas saistīta ar kopējo apgrozījumu (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Musique Diffusion française u.c./Komisija, 119.* punkts), Komisijai ir atļauts ņemt vērā konkrētā uzņēmuma apgrozījumu, lai, nosakot naudas soda apmēru, novērtētu pārkāpuma smagumu, bet šim apgrozījumam nevajadzētu piešķirt pārmērīgu nozīmi salīdzinājumā ar citiem novērtējuma elementiem.
- 258 Kā Pirmās instances tiesa pamatoti norādījusi Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija 447.* punktā un Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 283.* punktā, šajā sakarā ir svarīgi piebilst — lai arī Pamatnostādnēs nav paredzēts, ka naudas sodu apmērs aprēķināms atkarībā no kopējā apgrozījuma vai attiecīgā apgrozījuma, tās neliedz, nosakot naudas soda apmēru, šādus apgrozījumus ņemt vērā, lai ievērotu Kopienas tiesību vispārējos principus un ja tas nepieciešams attiecīgajos apstākļos.

259 Šajā sakarā Pirmās instances tiesa Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 284.* un *285.* punktā ir atzinusi:

“284 Izrādās, ka, piemērojot Pamatnostādnes, attiecīgo uzņēmumu apgrozījumu var ņemt vērā, apsverot pārkāpuma izdarītāju faktisko ekonomisko potenciālu nodarīt būtisku kaitējumu citiem uzņēmējiem un nepieciešamību naudas sodam nodrošināt pietiekami preventīvu raksturu vai ņemot vērā, ka lielo uzņēmumu rīcībā gandrīz pastāvīgi ir pietiekami infrastruktūras resursi, lai iegūtu juridiska un ekonomiska rakstura informāciju, kas tiem ļauj labāk novērtēt savas rīcības prettiesiskumu un tās sekas no konkurences tiesību viedokļa (skat. iepriekš šī sprieduma 226. punktu). Attiecīgo uzņēmumu apgrozījumu var ņemt vērā, arī nosakot katra uzņēmuma prettiesiskās rīcības īpašo nozīmi un reālo ietekmi uz konkurenci, jo to uzņēmumu lielums, kas izdarījuši viena veida pārkāpumus, ievērojami atšķiras (skat. iepriekš šī sprieduma 227. punktu). Tāpat arī uzņēmumu apgrozījums var norādīt uz ekonomiskām vai finansiālām priekšrocībām, ko, iespējams, ieguvuši pārkāpumu izdarītāji, vai citām to atbilstošām pazīmēm, kas jāņem vērā atkarībā no apstākļiem (skat. šī sprieduma 230. punktu).

285 Turklāt Pamatnostādnēs ir noteikts — ievērojot principu, kas par līdzvērtīgu pārkāpumu paredz noteikt vienlīdzīgu sodu, attiecīgiem uzņēmumiem var piemērot atšķirīgus naudas sodu apmērus, ja tas nepieciešams attiecīgos apstākļos, tā, lai šī diferenciācija netiktu veikta atbilstoši aritmētiskiem aprēķiniem (1. punkta A apakšpunkta septītā daļa).”

260 Tieši pretēji — šķiet, ka Pamatnostādnēs ieteiktā aprēķināšanas metode labāk atbilst Regulā Nr. 17 paredzētajiem principiem, kā tos interpretējuši Tiesa, it īpaši iepriekš

minētajā spriedumā lietā *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, nekā iespējamai Komisijas iepriekšējai praksei, uz kuru atsaucas apelācijas sūdzību iesniedzēji un kurā attiecīgajam apgrozījumam bija izšķiroša un salīdzinoši mehāniska nozīme, jo, novērtējot pārkāpuma smagumu, tajā bija paredzēts ņemt vērā lielu skaitu elementu, lai noteiktu naudas soda apmēru, kuriem pieskaitāma saistībā ar pārkāpumu iegūtā peļņa vai vajadzība nodrošināt naudas sodu preventīvo raksturu.

261 Apelācijas sūdzību iesniedzēji līdz ar to nevar apgalvot — tādēļ, ka, izmantojot Pamatnostādnēs noteikto aprēķināšanas metodi, kā sākumsummu ir paredzēts ņemt vērā pamatapmērus, kas nav noteikti atkarībā no attiecīgā apgrozījuma, šī metode būtu pretrunā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu, kā to interpretējusi Tiesa.

262 Kā secinājumu 73. punktā norādījis ģenerālvokāts, pats Apstrīdētais lēmums pierāda, ka Pamatnostādnēs noteiktā metode ļauj ņemt vērā apgrozījumu, jo šajā lēmumā Komisija apelācijas sūdzību iesniedzējus iedalījusi četrās grupās atkarībā no to lieluma un tādējādi ievērojami diferencējusi pamatapmērus.

263 Šajā sakarā Pirmās instances tiesa Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998*/Komisija 295.–297. punktā ir norādījusi:

“295 Jāatzīst, ka Komisija, lai ņemtu vērā atšķirības to uzņēmumu lielumā, kas piedalījušies pārkāpumā, uzņēmumus ir iedalījusi četrās kategorijās atbilstoši

to nozīmei Kopienas tirgū ar noteikumu, ka tiek veikti pielāgojumi, kuru mērķis ir nodrošināt, lai tiktu ņemta vērā vajadzība nodrošināt preventīvu iedarbību (lēmuma [pamatojuma] 166. [punkta] otrā līdz ceturtā daļa). No tā paša [lēmuma pamatojuma] 168.–183. [punkta] izriet, ka naudas sodu apmēra aprēķināšanai attiecībā uz četrām kategorijām atkarībā no [uzņēmuma] nozīmes [tirgū] izmantojamas īpašas sākumsummas 20, 10, 5 un 1 miljona ECU apmērā.

296 Saistībā ar sākumsummu noteikšanu katrai kategorijai Komisija, atbildot uz Pirmās instances tiesas uzdoto jautājumu, ir paskaidrojusi, ka šie apjomi atspoguļo katra uzņēmuma nozīmi siltumizolācijas cauruļu nozarē, ņemot vērā tā lielumu un nozīmi šalīdzinājumā ar *ABB* un tā nozīmi situācijā, kurā tika noslēgta vienošanās. Šajā nolūkā Komisija ir ņēmusi vērā ne tikai šo uzņēmumu apgrozījumu konkrētajā tirgū, bet arī relatīvo nozīmi, ko vienošanās dalībnieki piešķir katram uzņēmumam, kā tas izriet no vienošanās ietvaros paredzētajām kvotām, kas iekļautas paziņojuma par iebildumiem 60. pielikumā, un no rezultātiem, kas plānoti un sasniegti 1995. gadā un kas iekļauti paziņojuma par iebildumiem 169.–171. pielikumā.

297 Turklāt pamatsummu *ABB* uzliedzamā naudas soda apmēra aprēķināšanai Komisija palielināja līdz 50 miljoniem ECU, lai ņemtu vērā, ka *ABB* veido vienu no galvenajām Eiropas grupām (lēmuma [pamatojuma] 168. [punkts]).”

264 Kaut arī Pamatnostādnēs paredzēts pamatapmērs, kas varētu pārsniegt 20 miljonus EUR par sevišķi smagiem pārkāpumiem, kā tas ir šajā gadījumā, ir

jāatzīst, ka Apstrīdētajā lēmumā šis apmērs tika būtiski koriģēts attiecībā uz visiem konkrētajiem uzņēmumiem pēc tam, kad Komisija bija veikusi konkrētas darbības, uz kurām norādījusi Pirmās instances tiesa, kā tas minēts šī sprieduma iepriekšējā punktā.

265 Apstrīdētajā lēmumā otrās kategorijas uzņēmumam *LR A/S* sākumsumma tika noteikta 10 miljonu EUR apmērā, trešās kategorijas uzņēmumiem *Dansk Rørindustri, Henss/Isolus* grupa un *LR GmbH* — 5 miljonu EUR apmērā un ceturtais kategorijas uzņēmumam *Brugg* — 1 miliona EUR apmērā. *ABB* tika noteikta īpaša sākumsumma 50 miljonu EUR apmērā.

266 Kā tas norādīts šī sprieduma 251. punktā, no Pirmās instances tiesas veiktās Pamatnostādņu satura analīzes izriet, ka pretēji tam, ko apgalvo apelācijas sūdzību iesniedzēji, jautājums nav par aritmētisku aprēķināšanas metodi, kas neļauj naudas sodus individuāli pielāgot katram attiecīgajam uzņēmumam atkarībā no tā, cik lielā mērā uzņēmums piedalījies pārkāpumā.

267 Kā to savu secinājumu 75. punktā norādījis ģenerālvokāts, šī analīze, tieši pretēji, pierāda, ka Pamatnostādnēs ir iekļauti dažādi mainīgi elementi, kas Komisijai ļauj izmantot tai piešķirto diskrecionāro varu atbilstoši Regulas Nr. 17 15. panta noteikumiem, kā tos interpretējusi Tiesa, uz kuras judikatūru šajā sakarā norādes iekļautas šī sprieduma 240.–243. punktā.

- 268 Kā tas atzīts šī sprieduma 264. punktā, Apstrīdētajā lēmumā piemērotā Pamatnostādnes paredzētā metode paredz iespēju būtiski korigēt naudas sodu apmēru atkarībā no katra uzņēmuma īpatnībām, it īpaši saistībā ar pamatapmēriem.
- 269 Tiktāl, ciktāl apelācijas sūdzību iesniedzēju izvirzītie pamati jāsaprot kā tādi, kuros izteikta kritika Pirmās instances tiesai, jo tā Apstrīdēto lēmumu nav atzinusi par nepareizu, kaut arī tajā nepietiekami ņemts vērā attiecīgais apgrozījums, šie pamati ir noraidāmi.
- 270 Ņemot vērā Tiesas judikatūru, no kuras izriet, ka apgrozījums ir tikai viens no faktoriem, ko Komisijai jā ņemt vērā, aprēķinot naudas sodu apmēru, kā tas norādīts šī sprieduma 243. punktā, un tā kā ir skaidrs, ka Apstrīdētajā lēmumā minētais apgrozījums tika ņemts vērā, ir jāatzīst, ka Pārsūdzētajos spriedumos šajā jautājumā nav pieļauta neviena juridiska kļūda.
- 271 Tā kā, izvirzot šos pamatus, apelācijas sūdzības iesniedzēji pārmet Pirmās instances tiesai, ka, konstatējot un novērtējot faktus, tā pieļāvusi dažas kļūdas, pietiek norādīt, ka nav nekādu pierādījumu faktu sagrozīšanai un ka no lietas materiālos iekļautajiem dokumentiem neizriet, ka Pirmās instances tiesas secinājumi būtu saturiski nepareizi.
- 272 *Dansk Rørindustri, Henss/Isoplus grupa, LR A/S un LR GmbH* norāda — tā kā pamatapmēri nav noteikti atkarībā no katra uzņēmuma attiecīgā apgrozījuma, bet gan absolūtos apmēros, kas maziem un vidējiem uzņēmumiem ir ļoti augsti, Regulas

Nr. 17 15. panta 2. punktā paredzētā 10 % robeža no kopējā apgrozījuma šāda lieluma uzņēmumiem ir pārsniegta jau šajā sākotnējā aprēķina posmā, tāpēc tādā situācijā beigās uzliktā naudas soda galīgo apmēru aprēķina aritmētiski, pamatojoties vienīgi uz kopējo apgrozījumu.

273 Izdarot šādu pieņēmumu, rezultāts būtu tāds, ka atbilstoši pārkāpuma ilgumam vai iespējamiem atbildību pastiprinošiem vai mīkstinošiem apstākļiem veikti pielāgojumi nevarētu ietekmēt naudas soda galīgo apmēru un tādējādi netiktu ņemti vērā vai arī tiktu ņemti vērā abstrakti vai teorētiski, jo tie veikti attiecībā uz apmēru, kas pārsniedz 10 % robežu no kopējā apgrozījuma.

274 Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts noteic, ka šie elementi faktiski jāņem vērā, aprēķinot naudas sodu, un tie konkrēti ietekmē galīgo naudas soda apmēru.

275 Pamatojoties uz iepriekš minēto, *Henss/Isoplus* grupa, *LR A/S* un *LR GmbH*, visbeidzot, apgalvo — Pamatnostādnēs paredzot šādu aprēķināšanas metodi, Komisija pārsniegusi tai Regulā Nr. 17 piešķirtās diskrecionārās varas robežas, tāpēc Pamatnostādnēs ir prettiesiskas, jo Komisija nebija kompetenta tās pieņemt.

- 276 Šajā sakarā ir jāatzīst, ka Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 287.–290.* punktā Pirmās instances tiesas sniegtajos apsvērumos, kuru rezultātā tika noraidīta šī argumentācija, nav pieļautas kļūdas tiesību piemērošanā.
- 277 Tādējādi Pirmās instances tiesa pamatoti būtībā ir atzinusi, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā paredzētā naudas soda apmēra augšējā robeža šajā ziņā nozīmē, ka uzņēmumam uzliktā naudas soda galīgais apmērs nedrīkst pārsniegt šo robežu un ka Pamatnostādnēs izteikta tā pati doma, kura izriet no Pamatnostādņu 5. punkta a) apakšpunkta.
- 278 Pirmās instances tiesa pamatoti ir atzinusi, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts neaizliedz Komisijai aprēķinu veikšanai izmantot starpsummu, kas pārsniedz minēto robežu. Tas neaizliedz arī starpposma aprēķinus, kuros ņemts vērā pārkāpuma smagums un ilgums, veikt, pamatojoties uz apmēru, kas pārsniedz minēto robežu.
- 279 Ja izrādās, ka, pabeidzot aprēķinus, naudas soda galīgais apmērs jāsamazina par summu, kas pārsniedz minēto augšējo robežu, tad tas, ka daži tādi faktori kā pārkāpuma smagums un ilgums faktiski neietekmē uzliktā naudas soda apmēru, ir vienkārši sekas tam, ka galīgais apmērs ir noteikts, ievērojot šo augšējo robežu.
- 280 Kā to apgalvo Komisija, minētā augšējā robeža ir paredzēta, lai novērstu, ka tiek uzlikti naudas sodi, kurus — kā to ir iespējams paredzēt — uzņēmumi nebūs spējīgi

samaksāt, ņemot vērā lielumu, kas — kaut arī aptuveni un neprecīzi — ir noteikts atkarībā no uzņēmumu kopējā apgrozījuma (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 119. un 121. punkts).

281 Jautājums tātad ir par robežu, kas vienādi ir piemērojama visiem uzņēmumiem un kas ir noteikta atkarībā no katra uzņēmuma lieluma, lai novērstu pārmērīgu un nesamērīgu naudas sodu uzlikšanu.

282 Šai augšējai robežai ir atšķirīgs un neatkarīgs mērķis salīdzinājumā ar to, kāds izvirzīts pārkāpuma smaguma un ilguma kritērijiem.

283 Tās vienīgās iespējamās sekas ir tādas, ka naudas soda apmērs, kas aprēķināts, pamatojoties uz šiem kritērijiem, tiek samazināts līdz maksimālajam atļautajam apmēram. To piemērojot, attiecīgais uzņēmums nemaksā naudas sodu, kas principā maksājams saskaņā ar novērtējumu, kurš balstīts uz minētajiem kritērijiem.

284 Iepriekš minētās sekas vēl jo vairāk izpaudīsies gadījumā, ja attiecīgie pielāgojumi būs tādi, kurus veicot jau iepriekš tiks paaugstināts naudas soda apmērs, kā tas ir šajā gadījumā attiecībā uz *Dansk Rørindustri, Henss/Isoplus* grupu, *LR A/S* un *LR GmbH*.

- 285 Jāatzīst, ka attiecībā uz šiem apelācijas sūdzību iesniedzējiem Komisija nav norādījusi nevienu atbildību mikstinošu apstākli un ka pamatapmēru drīkst palielināt tikai atbilstoši Komisijas norādītajiem faktoriem, proti, atbilstoši pārkāpuma ilgumam un dažiem atbildību pastiprinošiem apstākļiem.
- 286 No tā izriet, ka augšējās robežas piemērošanas rezultātā minētajiem apelācijas sūdzību iesniedzējiem uzliktie naudas sodi netika palielināti, kā to principā vajadzēja darīt, ņemot vērā minētos atbildību pastiprinošos apstākļus.
- 287 Pretēji tam, ko apgalvo *Dansk Rørindustri* un *LR A/S*, Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā paredzētās augšējās robežas piemērošana nenozīmē, ka naudas soda summu aprēķina, pamatojoties vienīgi uz uzņēmuma kopējo apgrozījumu.
- 288 Tas, ka naudas soda galīgais apmērs ir vienāds ar minēto augšējo robežu, nenozīmē, ka tas aprēķināts, pamatojoties vienīgi uz šo robežu, bet gan ka minētais apmērs, kas principā bija jānosaka, ņemot vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu, ir samazināts atbilstoši minētajai robežai.
- 289 Tādējādi *LR A/S* nevar pārmest Pirmās instances tiesai, ka tā nonākusi pretrunā, atzīstot: pirmkārt, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru, nosakot naudas soda apmēru, pārkāpuma smagumu nevar novērtēt, pamatojoties tikai uz vienu faktoru, un, otrkārt, ka Apstrīdētajā lēmumā naudas sodu apmērus varēja noteikt atbilstoši minētajai augšējai robežai.

- 290 *Henss/Isoplus* grupa, atsaucoties uz Pamatnostādņu 2. punkta piekto ievilkumu, apgalvo, ka tajās ieviests jauns atbildību pastiprinošs apstāklis, kas saistīts ar prettiesisku peļņu, ko uzņēmums varēja iegūt pārkāpuma rezultātā.
- 291 Minētais apstāklis nav paredzēts Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā. Turklāt pastāvēja risks, ka uzņēmuma peļņa tiktu ņemta vērā divreiz, jo tā ņemta vērā, jau nosakot pārkāpuma smagumu. Tādējādi Pamatnostādnes šajā jautājumā ir prettiesiskas, jo Komisija nebija kompetenta tās pieņemt.
- 292 Pirmās instances tiesa Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB* u.c./Komisija 454.–456. punktā ir pamatoti atzinusi — no Tiesas judikatūras izriet, ka peļņa, ko uzņēmumi varēja gūt savas darbības rezultātā, ir viens no apstākļiem, kas varētu ietekmēt pārkāpuma smaguma novērtējumu, un ka šo apstākli paredzēts ņemt vērā, lai nodrošinātu naudas soda preventīvo raksturu (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 129. punkts).
- 293 Jautājums noteikti ir par apstākli, ko var ņemt vērā atbilstoši Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktam neatkarīgi no tā, vai tas tieši pieminēts Pamatnostādnēs.
- 294 Pamatnostādnēs paredzēts — kā atbildību pastiprinošs apstāklis ir jāņem vērā vajadzība palielināt sodu, lai tas pārsniegtu pārkāpuma rezultātā prettiesiski iegūto

peļņu, ja šāds novērtējums ir objektīvi iespējams. Kā to apgalvo Komisija, no iepriekš minētā izriet, ka šī atbildību pastiprinošā apstākļa piemērošanas mērķis ir palielināt pamatapmēru, ja šādas prettiesiski iegūtās peļņas objektīvs novērtējums ļauj secināt, ka pamatapmērs nav pietiekams, lai mazinātu peļņu, ko uzņēmums guvis pārkāpuma rezultātā.

295 Šajos apstākļos Pamatnostādnes nerada risku, ka peļņa tiek ņemta vērā divreiz.

296 No iepriekš minētā izriet, ka izvirzītie pamati ir jānoraida.

b) Par pamatiem, kas balstīti uz samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, Apstrīdētajā lēmumā naudas sodu apmēru nosakot pēc Pamatnostādnēs paredzētās aprēķināšanas metodes

297 *Dansk Rørindustri, Henss/Isoplus grupa, KE KELIT, LR A/S, Brugg un LR GmbH* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā noraidījusi viņu pamatus, kas balstīti uz samērīguma un, attiecīgā gadījumā, vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, Apstrīdētajā lēmumā naudas sodu apmēru nosakot pēc Pamatnostādnēs paredzētās aprēķināšanas metodes.

298 Minētie apelācijas sūdzību iesniedzēji būtībā apgalvo, ka saskaņā ar Pamatnostādnēs paredzēto metodi pamatapmēri netiek noteikti atkarībā no attiecīgā apgrozījuma, bet

gan iepriekš noteiktos apmēros, kas ir ļoti augsti tāda lieluma uzņēmumiem, kādi ir apelācijas sūdzību iesniedzēju uzņēmumi, proti — maziem un vidējiem uzņēmumiem, kas Apstrīdētajā lēmumā ieskaitīti otrajā un trešajā kategorijā.

299 No iepriekš minētā izriet, ka saistībā ar šādiem uzņēmumiem Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā paredzētā augšējā robeža 10 % apmērā no kopējā apgrozījuma lielā mērā bija pārsniegta jau šajā sākotnējā aprēķinu veikšanas posmā, tāpēc, neņemot vērā iespējamo naudas soda samazināšanu atbilstoši Paziņojumam par sadarbību, tiem uzliktie naudas sodi faktiski tika noteikti saskaņā ar minēto augšējo robežu un tādējādi atbilda maksimālajam naudas soda apmēram.

300 Konkrētajiem apelācijas sūdzību iesniedzējiem uzlikto naudas sodu apmēram bija raksturīga nevienlīdzīga attieksme un soda samērīguma principa pārkāpums, kas bija īpaši acīmredzams salīdzinājumā ar naudas soda apmēru, kas uzlikts *ABB* — vienīgajam daudznacionālajam uzņēmumam, kurš darbojas pilsētas siltumapgādes nozarē un neapšaubāmi ir vienošanās līderis, jo pirms šī apmēra samazināšanas atbilstoši Paziņojumam par sadarbību tas veidoja ļoti mazu daļu no *ABB* kopējā apgrozījuma, proti, 0,36 %.

301 Kā nepieņemams uzreiz ir jānoraida *LR A/S* izvirzītais pamats, kura mērķis ir pierādīt, ka pastāv samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums, jo maksimālais naudas soda apmērs šim apelācijas sūdzības iesniedzējam tika uzlikts,

neraugoties uz šādiem atbildību mīkstinošiem apstākļiem, ko tas uzskata par neapšaubāmiem:

- tas nav vienošanās līderis;

- *ABB*, kas ir daudz ietekmīgāks uzņēmums, uz to ir izdarījis spiedienu. Pārkāpums, kurā tiek vainots *LR A/S*, turklāt nav tik smags kā tas, kurā tiek vainots *ABB*;

- *LR A/S*, kura apgrozījums attiecīgā produkta tirgū ir tikai 36,8 %, nav uzņēmums, kas specializējies tikai viena produkta tirgū;

- vienošanās sākumā attiecās tikai uz Dāniju un salīdzinoši īsā laika posmā aptvēra visu Kopienību;

- nav pierādījumu tam, ka *LR A/S* pārkāpumu rezultātā būtu guvis peļņu;

- pastāv vairāki citi atbildību mīkstinoši apstākļi.

- 302 Šādi formulēta pamata mērķis ir panākt, lai no jauna vispārīgi tiktu pārbaudīts *LR A/S* uzliktais naudas sods, un līdz ar to saskaņā ar šī sprieduma 245. un 246. punktā minēto judikatūru šis pamats apelācijas tiesvedībā nav pieņemams.
- 303 Turklāt ir jānorāda, ka apelācijas tiesvedībā Tiesas veiktās kontroles mērķis ir, pirmkārt, pārbaudīt, kādā mērā Pirmās instances tiesa atbilstoši tiesību aktiem ņēmusi vērā visus faktorus, kam ir būtiska nozīme, lai novērtētu konkrētas rīcības smagumu, ņemot vērā Liguma 85. pantu un Regulas Nr. 17 15. pantu, un, otrkārt, pārbaudīt, vai Pirmās instances tiesa saskaņā ar tiesību aktiem ir ņēmusi vērā visus argumentus, ko izteicis apelācijas sūdzības iesniedzējs un kas vērsti uz naudas soda atcelšanu vai samazināšanu, kā tas jau iepriekš norādīts šī sprieduma 244. punktā.
- 304 Pārsūdzētā sprieduma lietā *Dansk Rørindustri/Komisija* 198.–210. punktā, Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija* 292.–301. punktā un Pārsūdzētā sprieduma lietā *Lögstör Rör/Komisija* 299.–305. punktā Pirmās instances tiesa, nepieļaujot kļūdu, par kuru varētu celt iebildumus apelācijas tiesvedībā, varēja atzīt, ka otrajai un trešajai kategorijai pieskaitāmo apelācijas sūdzību iesniedzējiem uzliktā naudas soda apmēru nevar uzskatīt par tādu, kas rada nevienlīdzīgu attieksmi salīdzinājumā ar *ABB* uzliktā naudas soda apmēru.
- 305 Pirmās instances tiesa šo secinājumu izdarījusi, sīki pārbaudot Apstrīdētajā lēmumā izmantoto naudas sodu apmēra aprēķināšanas metodi.
- 306 Šajā sakarā Pirmās instances tiesa ir norādījusi, ka naudas sodu apmēri tika noteikti, balstoties uz pamatapmēriem, kas savukārt noteikti, ņemot vērā attiecībā uz sevišķi

smagiem pārkāpumiem Pamatnostādnēs norādīto iespējamo 20 miljonu EUR summu, kura pielāgota attiecībā uz visiem konkrētajiem uzņēmumiem atkarībā no to lieluma un līdzdalības pakāpes pārkāpumā.

- 307 Tādējādi *Dansk Rørindustri, LR A/S* un *LR GmbH* uzliekamā [naudas soda] pamatapmērs tika aprēķināts 5 miljoni EUR. Pirmās instances tiesa ir norādījusi arī, ka *ABB* noteiktais pamatapmērs tika palielināts līdz 50 miljoniem EUR, lai ņemtu vērā, ka *ABB* attiecīgajā nozarē ir viena no galvenajām Eiropas grupām.
- 308 Turklāt Pirmās instances tiesa ir atgādinājusi, ka pēc tam, kad *ABB* noteiktais pamatapmērs tika palielināts atbilstoši pārkāpuma ilgumam, tas tika palielināts vēl par 50 %, ņemot vērā atbildību pastiprinošus apstākļus, piemēram, to, ka uzņēmums bijis vienošanās līderis.
- 309 Turklāt šķiet, ka šajā sakarā no *Dansk Rørindustri, LR A/S* un *LR GmbH* iekasējamais procentuālais apmērs tika noteikts ievērojami augstāks, ņemot vērā katra uzņēmuma nozīmi un attiecīgo lomu vienošanās īstenošanā, kā tas izriet no Pārsūdzētā sprieduma lietā *Lögstör Rör*/Komisija 306. punkta.
- 310 Pārsūdzētā sprieduma lietā *Dansk Rørindustri*/Komisija 210. punktā, Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998*/Komisija 298. punktā un Pārsūdzētā sprieduma lietā

Lögstör Rör/Komisija 304. punktā Pirmās instances tiesa, nepieļaujot kļūdu tiesību piemērošanā, secinājusi, ka, ņemot vērā visus attiecīgos apskatītos faktorus, starpība starp *Dansk Rørindustri, LR A/S* un *LR GmbH* noteikto sākumsummu un *ABB* noteikto sākumsummu ir objektīvi pamatota.

- 311 Šī secinājuma pamatotību apstiprina vairāki Apstrīdētajā lēmumā iekļautie apsvērumi par pārkāpuma ilgumu un atbildību pastiprinošiem apstākļiem; šie apsvērumi ievērojami atšķiras atkarībā no katra attiecīgā uzņēmuma līdzdalības pakāpes konkrētajā pārkāpumā.
- 312 Kā Pirmās instances tiesa to pamatoti atzinusi Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija 442.* punktā un Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 278.* punktā, no šī sprieduma 240.–243. punktā minētajiem principiem izriet, ka gadījumā, kad naudas sods par vienu pārkāpumu uzlikts vairākiem uzņēmumiem, Komisijai, nosakot naudas sodu apmēru atkarībā no konkrētā pārkāpuma smaguma un ilguma, nav jānodrošina, ka naudas sodu galīgie apmēri, kas aprēķināti attiecīgiem uzņēmumiem, atspoguļo visas atšķirības šo uzņēmumu starpā saistībā ar to kopējo apgrozījumu vai atbilstošo apgrozījumu.
- 313 Tādējādi, ja vien *Henss/Isoplus* grupas izteiktā iebilde par prettiesiskumu ir balstīta uz Pamatnostādņu prettiesiskumu tādēļ, ka pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes princips, Pirmās instances tiesa to ir noraidījusi pamatoti, jo Pamatnostādnes paredzētā aprēķināšanas metode nav balstīta uz attiecīgo uzņēmumu apgrozījumu.

- 314 Tātad nav pieņemams pamats, ko šajā jautājumā izvirzījusi *Henss/Isoplus* grupa.
- 315 Pirmās instances tiesa no šī sprieduma 240.–243. punktā minētajiem principiem pamatotī secinājusi — Komisiju nevar vainot par to, ka tā būtu noteikusi pamatsummu, kuras rezultātā aprēķinātais naudas soda galīgais apmērs, procentuāli rēķinot no kopējā apgrozījuma, ir augstāks par naudas soda apmēru, kas uzlikts *ABB*.
- 316 Pamatojoties galvenokārt uz to pašu argumentāciju, kas izklāstīta šī sprieduma 306.–310. punktā, Pirmās instances tiesa Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/* Komisija 303. un 304. punktā ir noraidījusi argumentu, saskaņā ar kuru Komisija nav pietiekami ņēmusi vērā *LR A/S* atbilstošo apgrozījumu, kā rezultātā šai sabiedrībai uzlikts diskriminējošs naudas sods salīdzinājumā ar tiem sodiem, kas uzlikti trešās kategorijas uzņēmumiem.
- 317 Kaut arī ir pieņemams pamats, ko šajā jautājumā izvirzījis *LR A/S*, tas tomēr nav pamatots.
- 318 Pamats, kas attiecas uz iespējamo diskrimināciju salīdzinājumā ar ceturtās kategorijas uzņēmumiem un ko izvirzījis minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs, šajā apelācijas tiesvedībā nav pieņemams, jo no šīs sabiedrības prasības pieteikuma, kas iesniegts Pirmās instances tiesā, izriet, ka tajā šāds pamats nav izvirzīts.

- 319 Pamatojoties uz to pašu argumentāciju, kas izklāstīta šī sprieduma 306.–310. punktā, Pirmās instances tiesa, nepieļaujot nevienu juridisku kļūdu, varēja arī atzīt, ka šie uzliktie naudas sodi nav nesamērīgi.
- 320 Tā kā, novērtējot naudas sodu apmēra samērīgumu, Pirmās instances tiesa atbilstoši tiesību aktiem ņēmusi vērā visus faktoros, kas ir būtiski, lai novērtētu konkrētās [prettiesiskās] rīcības smagumu, ņemot vērā Līguma 85. pantu un Regulas Nr. 17 15. pantu, un tā kā nav pierādīts, ka Pirmās instances tiesa saskaņā ar tiesību aktiem nebūtu ņēmusi vērā kādu no apelācijas sūdzību iesniedzēju izteiktajiem argumentiem, kas vērsti uz naudas soda atcelšanu vai samazināšanu, tad to izvirzītie argumenti, kuru mērķis ir pierādīt, ka Pirmās instances tiesa nav pietiekami ņēmusi vērā kādus konkrētus faktoros, apelācijas tiesvedībā nav pieņemami.
- 321 *Dansk Rørindustri un LR GmbH* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav atzinusi par nepareizu Apstrīdēto lēmumu tādēļ, ka, naudas soda galīgajam apmēram, kas uzliedams dažiem uzņēmumiem, to skaitā apelācijas sūdzību iesniedzējiem, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā paredzēto augšējo robežu, pamatapmēra pielāgojumi, kas radīja absolūtas vai relatīvas priekšrocības šiem uzņēmumiem, netika atspoguļoti minētajā galīgajā apmērā, jo tie tika veikti attiecībā uz summu, kas pārsniedza augšējo robežu, kaut gan attiecībā uz citiem uzņēmumiem, kas bija tās pašas vienošanās dalībnieki, šādi pielāgojumi faktiski atspoguļojās tiem uzliktā naudas soda galīgajā apmērā. Šāds rezultāts ir pretrunā ar vienlīdzīgas attieksmes principu.
- 322 Šajā sakarā *LR GmbH* iebilst pret to, ka relatīvi nelielais tā pārkāpuma ilgums, kurā tas tiek vainots, salīdzinājumā ar citiem uzņēmumiem, piemēram, *ABB*, netika atspoguļots tam uzliktā naudas soda galīgajā apmērā, kaut gan attiecībā uz citiem

uzņēmumiem, piemēram, *Brugg* un *KE KELIT*, tas tika izdarīts, tāpēc tiem uzliekamā naudas soda galīgo apmēru nevajadzēja samazināt atbilstoši Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā paredzētajai augšējai robežai. *Dansk Rørindustri* Pirmās instances tiesai it īpaši pārmet, ka pārkāpuma ilguma samazinājums netika atspoguļots tam uzliktā naudas soda galīgajā apmērā.

323 Kā tas izriet no šī sprieduma 278.–283. punkta, šādu rezultātu nevajadzētu kritizēt saistībā ar vienlīdzīgas attieksmes principu, jo šāds rezultāts vienkārši ir sekas minētās augšējās robežas piemērošanai naudas soda galīgajam apmēram, ņemot vērā, ka izrādījās — šiem apelācijas sūdzību iesniedzējiem attiecīgā augšējā robeža ir pārsniegta.

324 Turklāt ir jāpārbauda trīs īpašie iebildumi, kas attiecas uz vienlīdzības un samērīguma principa pārkāpumu.

325 Vispirms, izvirzot pirmo pamatu, *LR A/S* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 308.* punktā ir noraidījusi tā argumentu, saskaņā ar kuru naudas sods bija nesamērīgs, jo Komisija nebija ņēmusi vērā šī apelācijas sūdzības iesniedzēja spēju samaksāt naudas sodu un tādējādi noteikusi tādu naudas soda apmēru, kas apdraud tā turpmāku pastāvēšanu.

326 Šis pamats nav pieņemams.

327 Pirmās instances tiesa minētajā punktā pamatoti ir atzinusi, ka Komisijai, nosakot naudas soda apmēru, nav pienākuma ņemt vērā uzņēmuma slikto finansiālo stāvokli, jo šāda pienākuma atzīšana radītu nepamatotas konkurences priekšrocības uzņēmumiem, kas vismazāk ir pielāgojušies tirgus apstākļiem (šajā sakarā skat. 1983. gada 8. novembra spriedumu apvienotajās lietās no 96/82 līdz 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 un 110/82 *IAZ International Belgium u.c./Komisija, Recueil*, 3369. lpp., 54. un 55. punkts).

328 Otrkārt, izvirzot otro pamatu, *KE KELIT* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā Pārsūdzētā sprieduma lietā *KE KELIT/Komisija* 167., 169. un 170. punktā ir atzinusi — Komisijai nevar pārvest, ka par 10 % palielināts naudas sods, kas tam uzlikts atbilstoši pārkāpuma ilgumam, kurā šis uzņēmums tiek vainots, proti — apmēram piecpadsmit mēnešiem, kaut gan, ja šis ilgums būtu divpadsmit mēneši, tam šāda veida palielinājums nebūtu piemērots.

329 Attiecībā uz vidēja termiņa pārkāpumu Pamatnostādņu 1. punkta B apakšpunkta pirmās daļas otrā ievilkuma nozīmē, proti, vienu līdz piecus gadus ilgu pārkāpumu, par kuru uzliedzamo naudas sodu maksimāli var palielināt līdz pat 50 %, palielinājumu, kas piemērojams tāpēc, ka par trim mēnešiem pārsniegts viena gada periods, par kuru nav paredzēta papildu summa, kā tas izriet no to pašu Pamatnostādņu 1. punkta B apakšpunkta pirmās daļas pirmā ievilkuma, vajadzēja aprēķināt lineāri attiecībā uz katru pārsniegtā perioda mēnesi. Piemērojamam palielinājumam tādējādi vajadzēja būt 1,042 % mēnesī, 50 % no tā sadalot uz četrdesmit astoņiem mēnešiem, proti, 3,126 % par trim pārsniegtā perioda mēnešiem.

- 330 Šī lineārās aprēķināšanas metode bija jāpiemēro saskaņā ar vienlīdzīgas attieksmes principu, atbilstoši kuram ar pārkāpuma ilgumu saistītās atšķirības starp uzņēmumiem, kas bijuši vienošanās dalībnieki, ir jāatspoguļo naudas soda apmērā.
- 331 Pati Pirmās instances tiesa Pārsūdzētā sprieduma lietā *Dansk Rørindustri/Komisija* 214.–216. punktā ir atzinusi, ka naudas sods jāsamazina par 1 % mēnesī tiem mēnešiem, kuros, pēc Pirmās instances tiesas uzskatiem, pārkāpums nav konstatēts.
- 332 Tā rezultātā Pirmās instances tiesa ir pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu, nesaglabājot šo pašu pieeju attiecībā pret *KE KELIT* (šajā sakarā skat. 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā *C-280/98 P Weig/Komisija, Recueil, I-9757. lpp., 63. punkts*).
- 333 Šis arguments nav pamatots.
- 334 Pārsūdzētā sprieduma lietā *KE KELIT/Komisija* 167.–171. punktā Pirmās instances tiesa būtībā ir nospriedusi, ka *KE KELIT* noteiktais pārkāpuma ilgums nebija nesamērīgs, jo Apstrīdētajā lēmumā Komisija nebija balstījies uz šādu lineāro aprēķināšanas metodi.
- 335 Kā tas izriet no Apstrīdētā lēmuma pamatojuma 170. un 178. punkta, uz ko Pirmās instances tiesa atsauca minētā Pārsūdzētā sprieduma 170. punktā, Komisija saistībā

ar visiem uzņēmumiem ir ņēmusi vērā, ka, pirmkārt, vienošanās sākumā bija nepilnīgas un to iedarbība ārpus Dānijas tirgus bija neliela, ka, otrkārt, šīs vienošanās tika pārtrauktas laika posmā no 1993. gada beigām līdz 1994. gada sākumam un ka, treškārt, tās visspilgtāk izpaudās kā vienošanās Kopienas mērogā 1994. un 1995. gadā.

336 Ņemot vērā Komisijas plašās izvērtēšanas pilnvaras naudas soda apmēra noteikšanas jomā, Pirmās instances tiesa, nepieļaujot juridisku kļūdu, varēja secināt, ka palielinājums atbilstoši pārkāpuma ilgumam, kas noteikts attiecībā uz *KE KELIT*, nebija saistīts ar vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu.

337 Saistībā ar *KE KELIT* izvirzīto argumentu, kas izteikts Pārsūdzētajā spriedumā lietā *Dansk Rørindustri/Komisija*, no Tiesas judikatūras izriet, ka neierobežotas kompetences īstenošana, nosakot naudas sodu apmēru, nedrīkst radīt diskrimināciju to uzņēmumu starpā, kas bijuši tādas vienošanās dalībnieki, kura ir pretrunā ar Līguma 85. panta 1. punktu, un ka gadījumā, ja Pirmās instances tiesa īpaši attiecībā uz kādu no šiem uzņēmumiem ir paredzējusi atkāpties no metodes, ko izmantojusi Komisija un ko tā nav apšaubījusi, tas jāizskaidro Pārsūdzētajā spriedumā (skat. it īpaši 2003. gada 18. septembra spriedumu lietā *C-338/00 P Volkswagen/Komisija, Recueil, I-9189. lpp., 146. punkts*).

338 Tomēr šis princips nav piemērojams šajā gadījumā, jo ir skaidrs, ka *KE KELIT* uzliktā naudas soda apmēru nenoteica Pirmās instances tiesa, īstenojot neierobežotu kompetenci, bet gan Komisija Apstrīdētajā lēmumā.

- 339 Turklāt no Pārsūdzētā sprieduma lietā *Dansk Rørindustri/Komisija 55.* un 215. punkta izriet, ka Pirmās instances tiesa nebija paredzējusi atkāpties no Komisijas izmantotās aprēķināšanas metodes, bet gan, tieši pretēji, vēlējās nodrošināt, lai trīs faktori, kurus Komisija ņēmusi vērā, novērtējot pārkāpuma ilgumu, kā tas norādīts šī sprieduma 335. punktā, tiktu atspoguļoti *Dansk Rørindustri* aprēķinātajā pārkāpuma ilgumā.
- 340 Nav pierādīts, ka situācija, kurā atradās *KE KELIT*, būtu līdzīga tai, kurā atradās *Dansk Rørindustri*, jo pirmais minētais uzņēmums tiek vainots vidēja termiņa pārkāpumā Pamatnostādņu 1. punkta B apakšpunkta nozīmē, proti — viena līdz piecus gadus ilgā pārkāpumā, savukārt otrs uzņēmums tiek vainots ilgtermiņa pārkāpumā tā paša noteikuma nozīmē, proti — vairāk nekā piecus gadus ilgā pārkāpumā.
- 341 Visbeidzot, izvirzot ceturto pamatu, *Brugg* kritizē Pārsūdzētā sprieduma lietā *Brugg Rohrsysteme/Komisija 149.–157.* punktu.
- 342 *Brugg* uzskata, ka attiecību pieci pret viens, kas pati par sevi ir atbilstoša, Komisija noteica kā īpašu atskaites punktu naudas soda aprēķināšanai, attiecīgi, trešās un ceturtais kategorijas uzņēmumiem.
- 343 Tomēr, tā kā jau pats pamatapmērs, kas noteikts trešās kategorijas uzņēmumiem, pārsniedza Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā paredzēto augšējo 10 % robežu, šī attiecība netika ievērota, jo minētais apmērs tika samazināts atbilstoši augšējai robežai.

344 Minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka bija jāsamazina arī ceturtās kategorijas uzņēmumiem noteiktais pamatapmērs, lai šajā aprēķinu veikšanas posmā atjaunotu attiecību pieci pret viens.

345 Šis pamats ir jānoraida.

346 Pirmās instances tiesa pamatoti ir noraidījusi šo pamatu, atsaucoties uz Pārsūdzētā sprieduma lietā *Brugg Rohrsysteme*/Komisija 155. punktā norādīto pamatojumu, saskaņā ar kuru par diskrimināciju nevar uzskatīt, ka attiecībā uz trešās kategorijas uzņēmumiem aprēķinos ņemts vērā tāds atskaites punkts, kura rezultātā aprēķinātie apmēri bija jāsamazina, lai ievērotu Regulas Nr. 17 15. pantā paredzēto robežu — 10 % no apgrozījuma, kaut gan šāds samazinājums nebija vajadzīgs ceturtās kategorijas uzņēmumiem. Šāda atšķirīga attieksme vienkārši ir tiešas sekas minētajā regulā naudas sodiem noteiktās maksimālās robežas piemērošanai, kuras tiesiskums nav apstrīdēts un kas šajā gadījumā piemērojama tikai tad, ja paredzētais naudas soda apmērs pārsniedz 10 % no attiecīgā uzņēmuma apgrozījuma, kā tas norādīts šī sprieduma 278.–283. punktā.

347 No visa iepriekš minētā izriet, ka visi apelācijas sūdzību iesniedzēju izvirzītie pamati par samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu ir jānoraida.

c) Par *Henss/Isoplus* grupas izvirzītajiem pamatiem, kas saistīti ar tiesību uz aizstāvēšanos pārkāpumu, izvērtējot atbildību pastiprinošus apstākļus

348 Pirmā pamata trešajā daļā *Henss/Isoplus* grupa pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija 474.-481. punktā* noraidot iebildi par prettiesiskumu, ko tas izteicis par Pamatnostādnēm un it īpaši to 2. punkta otro ievilkumu, kurā paredzēts palielināt pamatapmēru, "ja pastāv atbildību pastiprinoši apstākļi, piemēram, [..] atteikums sadarboties vai centieni traucēt veikt izmeklēšanu".

349 Šis apelācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka šajā jautājumā Pamatnostādnēs ir pārkāptas tiesības uz aizstāvēšanos un tādējādi tās jāatzīst par nepiemērojamām šim uzņēmumam, jo minētais atbildību pastiprinošais apstāklis piemērojams gadījumā, ja uzņēmums ir izmantojis tiesības uz aizstāvēšanos, it īpaši, ja atbilstoši judikatūrai tas atsakās sniegt ziņas Regulas Nr. 17 11. panta nozīmē tāda iemesla dēļ, kas pastiprinātu pret uzņēmumu vērsto apsūdzību.

350 Šim iebildumam nevar piekrist.

351 Kā Pirmās instances tiesa to pamatoti ir norādījusi Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija 475. punktā*, uzņēmuma rīcība administratīvā procesa gaitā var būt viens no elementiem, kas jāņem vērā, nosakot naudas soda apmēru (skat. it īpaši 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā *C-298/98 P Metsä-Serla Sales/Komisija, Recueil*, I-10157. lpp., 56. punkts).

- 352 Kā tas izriet no minētā Apstrīdētā sprieduma 478. punkta, Pamatnostādņu 2. punkta otrais ievilkums šajā ziņā jāsaprot tā, ka uzņēmumam, kas, apstrīdot Komisijas nostāju, sadarbojas vienīgi Regulā Nr. 17 norādītajā veidā, šī iemesla dēļ neuzliek lielāku naudas sodu (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Finnboard/Komisija*, 58. punkts).
- 353 Tādējādi atbildību pastipriņošu apstākli, tādu kā atteikšanās jebkādā veidā sadarboties vai pat mēģinājumi traucēt izmeklēšanas gaitu, nevar piemērot gadījumā, kad vienkārši tiek izmantotas tiesības uz aizstāvēšanos.
- 354 Turklāt trešā pamata otrajā daļā *Henss/Isoplus* grupa pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā pieļāvusi juridisku kļūdu, Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija* 555.–565. punktā atzīstot, ka tā pamattiesības uz aizstāvēšanos nebija aizskartas tāpēc vien, ka Komisija kā atbildību pastipriņošu apstākli attiecībā uz šo uzņēmumu ņēmusi vērā tā centienus maldināt minēto iestādi par grupā ietilpstošo uzņēmumu faktiskām savstarpējām attiecībām.
- 355 Minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs uzskata — Pirmās instances tiesa nepamatoti ir atzinusi, ka Komisija varēja šim uzņēmumam pārmest, ka tas apstrīdējis starp sabiedrībām pastāvošas, uz uzņēmējdarbības tiesībām balstītas attiecības un nav atklājis starp dažādām sabiedrībām pastāvošas, stingri konfidencialas savstarpējas uzticēšanās attiecības.
- 356 Šādi rīkojoties, *Henss/Isoplus* grupa vienkārši ir izmantojusi savas tiesības uz aizstāvēšanos, tāpēc šos faktus Komisija nevarēja ņemt vērā kā uzņēmuma atbildību pastipriņošus apstākļus.

- 357 Šis arguments izriet no kļūdainas minētā Pārsūdzētā sprieduma 556.–560. punkta interpretācijas.
- 358 Šajos punktos Pirmās instances tiesa ir atzinusi, ka minētā grupa administratīvā procesa laikā nevis vienkārši apstrīdēja faktu novērtējumu, kā arī Komisijas juridisko nostāju, bet gan sniedza tai nepilnīgu un daļēji nepareizu informāciju.
- 359 Pirmās instances tiesa pie šāda secinājuma nonāca, izdarot principā neatkarīgu tai iesniegto pierādījumu novērtējumu un it īpaši pārbaudot atbildes, kas sniegtas uz lūgumiem sniegt informāciju, kā arī *Henss/Isoplus* grupas iesniegtos apsvērumus saistībā ar paziņojumu par iebildumiem.
- 360 Pretēji tam, ko ierosina apelācijas sūdzības iesniedzējs, Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija 557.* punkts nenozīmē Pirmās instances tiesas atzinumu, ka prasītājam izteiktais lūgums sniegt informāciju saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu saistīts ar jautājumu par minētās grupas uzņēmumu savstarpējām uzticības attiecībām, par ko Komisijai nevajadzēja un par ko tā nevarēja zināt.
- 361 Pirmās instances tiesa, tieši pretēji, vienkārši ir atzinusi, ka, atbildot uz daudz vispārīgāku jautājumu, kurā attiecīgajam apelācijas sūdzības iesniedzējam lūgts precizēt visus apstākļus, kas attiecas uz apspriedēm, kuras notikušas ar konkurējošajām sabiedrībām, un it īpaši šo apspriežu dalībniekiem, to nosaukumiem, uzņēmumiem un amatiem, minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs sniedza nepilnīgu un daļēji nepareizu informāciju.

362 Tādējādi šajā jautājumā acīmredzami nepastāv pretruna starp šo apgalvojumu un lietas materiāliem. Procesuāla kļūda, uz kuru kā septītā pamata daļu šajā sakarā atsaucas *Henss/Isoplus* grupa, ir jānoraida.

363 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, *Henss/Isoplus* grupas izvirzītie pamati, kas attiecas uz tiesību uz aizstāvēšanos pārkāpumu, novērtējot atbildību pastipriņošus apstākļus, ir jānoraida.

d) Par pamatu, ko *LR A/S* izvirzījis sakarā ar to, ka nav ņemti vērā atbildību mīkstinoši apstākļi

364 Izvirzot trešo pamatu, *LR A/S* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 336.–346.* punktā ir atzinusi — Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ka nepastāv nekādi ar šo uzņēmumu saistīti atbildību mīkstinoši apstākļi.

365 Šajā jautājumā *LR A/S* vispirms apgalvo, ka tam vajadzēja piemērot [naudas soda] samazinājumu, jo pastāvēja šādi atbildību mīkstinoši apstākļi:

— tā nenozīmīgais stāvoklis [tirgū] salīdzinājumā ar *ABB*, kas ir daudz ietekmīgāks uzņēmums un vienīgā daudznacionālā grupa pilsētas siltumapgādes nozarē, kā arī vienošanās līderis;

- ekonomiskais spiediens, ko *ABB* izdarījis uz *LR A/S*, lai tas kļūtu par vienošanās dalībnieku, kā arī izpildītu karteļa pieņemtus lēmumus;

- tas, ka pārkāpumi, kurā tiek vainots *ABB*, bija daudz smagāki nekā tie, kuros apsūdzēts *LR A/S*.

³⁶⁶ Pirmās instances tiesa minētā Pārsūdzētā sprieduma 338. punktā pamatoti ir atzinusi — tas, ka minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs ir vidēja lieluma uzņēmums, nevar būt atbildību mīkstinošs apstāklis.

³⁶⁷ Paužot savu nostāju pret *ABB*, *LR A/S* norāda, ka pretēji tam, ko Pirmās instances tiesa atzinusi tā paša Pārsūdzētā sprieduma 339. punktā, *ABB* izdarītajam spiedienam uz citiem uzņēmumiem, kuri bija vienošanās dalībnieki, piemēram, *LR A/S*, ņemot vērā prasību noteikt naudas soda apmēru, kas tam uzlikts, pamatojoties uz visiem atsevišķiem atbilstošajiem faktoriem, bija jāizpaužas kā attiecīgā naudas soda samazināšanai, nevis tikai kā *ABB* naudas soda palielināšanai.

³⁶⁸ *ABB* uzliktā naudas soda palielināšana nenodrošināja, ka naudas sods atspoguļo iespējamās atšķirības situācijās, kādās atrodas *LR A/S* un citi uzņēmumi, uz kuriem netika izdarīts šāds spiediens vai uz kuriem netika izdarīts tik liels spiediens kā uz *LR A/S*, un radija sistemātisku šī apelācijas sūdzības iesniedzēja diskrimināciju salīdzinājumā ar pārējiem uzņēmumiem.

- 369 Pirmās instances tiesai nevajadzētu pārnest, ka tā noraidījusi minēto iebildumu, jo par spiedienu, kas uz to tiek izdarīts, *LR A/S* varēja paziņot kompetentajām iestādēm un iesniegt Komisijai sūdzību atbilstoši Regulas Nr. 17 3. pantam, nevis kļūt par vienošanās dalībnieci.
- 370 Šāda spiediena pastāvēšana patiesībā nemaina minētā apelācijas sūdzības iesniedzēja izdarītā pārkāpuma faktu un smaguma pakāpi.
- 371 Visbeidzot, *LR A/S* apstrīd Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 345.* punktu, kurā Pirmās instances tiesa ir atzinusi — to, ka šis apelācijas sūdzības iesniedzējs ir iesniedzis saskaņošanas programmu, nevar uzskatīt par atbildību mikstinošu apstākli, pamatojoties uz kuru varētu samazināt naudas sodu. Pirmās instances tiesa nav ņēmusi vērā arī iedibināto praksi.
- 372 Šim argumentam nevar piekrist.
- 373 Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi juridisku kļūdu, minētā sprieduma attiecīgajā punktā atzīstot, ka gadījumā, ja patiešām ir nozīme tam, ka *LR A/S* ir veicis pasākumus, lai novērstu, ka tā darbinieki turpmāk izdara jaunus Kopienas konkurences tiesību pārkāpumus, tas tomēr nemaina šajā gadījumā konstatēto pārkāpuma faktu. Pirmās instances tiesa pamatoti ir atzinusi, ka šis apstāklis vien neuzliek Komisijai pienākumu samazināt šim apelācijas sūdzības iesniedzējam uzliktā naudas soda apmēru, ņemot vērā atbildību mikstinošus apstākļus.

374 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, pārbaudītais pamats ir jāatzīst par nepieņemamu.

e) Par pamatiem, ko *Henss/Isoplus* grupa un *LR A/S* izvirzījuši sakarā ar to, ka nav ņemta vērā vai nav pietiekami ņemta vērā to sadarbība administratīvā procesa gaitā

375 Trešā pamata pirmajā daļā *Henss/Isoplus* grupa pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija 607.–623.* punktā ir atzinusi — Komisija pamatoti ir atteikusies samazināt naudas soda apmēru atbilstoši Paziņojumam par sadarbību un tādejādi minētā iestāde šajā jautājumā nav pārkāpusi Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu.

376 Šajā sakarā *Henss/Isoplus* grupa pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā minētā Pārsūdzētā sprieduma 609. un 610. punktā ir atzinusi — Komisija pamatoti ir atteikusies samazināt tam uzliktā naudas soda apmēru atbilstoši Pamatnostādņu 3. punkta sestajam ievilkumam tāpēc, ka šādu samazinājumu var veikt tikai tad, ja jautājums ir par pārkāpumu, kuram nav piemērojams Paziņojums par sadarbību, kaut arī vienošanās, kas līdzīga tai, par kādu ir runa šajā gadījumā, skaidri ietilpst minētajā piemērošanas jomā, kas izklāstīta šī paziņojuma A nodaļas 1. punktā.

377 Minētās A nodaļas 1. punkta formulējums nenorāda uz to, ka šāds paziņojums būtu piemērojams tikai minētā veida pārkāpumiem.

- 378 Tāpat no Paziņojuma par sadarbību neizriet, ka Komisija varēja ņemt vērā atzišanos un daļēju sadarbību, tikai pamatojoties uz šo paziņojumu. Šāda sašaurināta interpretācija jebkurā gadījumā būtu pretrunā ar ECTK 6. pantu un nevainīguma prezumpcijas kā Kopienu tiesību vispārēju principu.
- 379 *Henss/Isoplus* grupas argumentācija šajā jautājumā izriet no kļūdainas tā paša Pārsūdzētā sprieduma 609. un 610. panta interpretācijas.
- 380 Pamatojoties uz Pamatnostādņu 3. punkta sestā ievilkuma interpretāciju, kurā nav nevienas kļūdas tiesību piemērošanā, Pirmās instances tiesa vienkārši ir atzinusi, ka tajā paredzētais īpašais atbildību mikstinošais apstāklis attiecas tikai uz tiem pārkāpumiem, kas neietilpst Paziņojuma par sadarbību piemērošanas jomā.
- 381 Kā to apstiprinājusi Pirmās instances tiesa, nevar apstrīdēt, ka šajā gadījumā jautājums ir par vienošanos un tādējādi par pārkāpumu, kas ietilpst minētā paziņojuma piemērošanas jomā.
- 382 Pirmās instances tiesa pamatoti ir secinājusi — Komisijai nevar pārmet, ka tā nav ņēmusi vērā šī apelācijas sūdzības iesniedzēja sadarbību kā atbildību mikstinošu apstākli.

- 383 *Henss/Isoplus* grupa apgalvo, ka minētā Pārsūdzētā sprieduma 615. punkta pēdējā teikumā ir pieļauta procesuāla kļūda, jo lietas materiāli liecināja — atbildē uz paziņojumu par iebildumiem visas šajā grupā ietilpstošās sabiedrības ir atzinušas, ka tās no 1994. gada beigām līdz 1996. gada sākumam bijušas Kopienas mēroga vienošanās dalībnieces.
- 384 Izvirzot šo iebildumu, minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs Pirmās instances tiesai galvenokārt pārmet, ka šī tiesa ir atzinusi — tas, ka minētajā grupā ietilpstošās sabiedrības savos apsvērumos, atbildot uz paziņojumu par iebildumiem, apstrīd, ka bijušas vienošanās dalībnieces, nebija saistīts tikai ar laika posmu līdz 1994. gada oktobrim, bet attiecās uz visu pārkāpuma periodu.
- 385 Tiesā izklāstītā *Henss/Isoplus* grupas argumentācija šajā sakarā nekādā ziņā neļauj secināt, ka konkrētajā jautājumā Pirmās instances tiesa nebūtu ņēmusi vērā uz paziņojumu par iebildumiem sniegtās atbildes saturu, to interpretējot tādā veidā, ka šajā dokumentā attiecīgās šīs grupas sabiedrības apstrīdējušas, ka bijušas vienošanās dalībnieces visu tās pastāvēšanas laiku.
- 386 No lietas materiālos iekļautajiem dokumentiem neizriet, ka Pirmās instances tiesas secinājumi šajā jautājumā būtībā būtu nepareizi.

387 *Henss/Isoplus* grupa, visbeidzot, norāda, ka pretēji tam, ko atzinusi Pirmās instances tiesa, Komisijai bija pienākums saskaņā ar Paziņojuma par sadarbību D nodaļu būtiski samazināt tai uzliktā naudas soda apmēru.

388 Atšķirībā no šī paziņojuma B un C nodaļas minētajā D nodaļā nav paredzēts, ka tādēļ, lai varētu samazināt naudas soda apmēru, ir pastāvīgi un pilnīgi jāsadarbojas, bet gan vienīgi, ka ir jāsniedz zināma informācija vai zināmi dokumenti, vai citi pierādījumi, kas palīdz apstiprināt izdarītā pārkāpuma faktu, pirms tiek nosūtīts paziņojums par iebildumiem.

389 Gan Pirmās instances tiesa Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija* 617. punktā, gan Komisija tiesas sēdē un Apstrīdētā lēmuma pamatojuma 110. un 180. punktā ir atzinušas, ka apelācijas sūdzību iesniedzēju sadarbība un atzišanās, pat ja tā ir tikai daļēja, principā atbilst Paziņojuma par sadarbību D nodaļas 2. punkta pirmā ievilkuma piemērošanas nosacījumiem.

390 *Henss/Isoplus* grupa uzskata, ka tai nevarēja atteikt samazināt naudas sodu tāpēc, ka pastāvēja atbildību pastiprinoši apstākļi, vai tāpēc, ka, izmantojot savas tiesības uz aizstāvēšanos, tā neatklāja Komisijai dažus apstākļus, sniedza Komisijai kļūdainu informāciju vai apstrīdēja dažus faktus.

- 391 Šis iebildums ir jānoraida.
- 392 Kā to norāda minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs, no Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija 617.* punkta izriet — Pirmās instances tiesa ir atzinusi, ka tas, kaut arī nelielā apjomā, tomēr ir sadarbojies [ar Komisiju] un daļēji atzinies pārkāpumā.
- 393 Pirmās instances tiesa, nepieļaujot kļūdu tiesību piemērošanā, par kuru varētu celt iebildumus apelācijas tiesvedībā, pamatoti ir atzinusi, ka, pamatojoties uz šo minētā apelācijas sūdzības iesniedzēja sniegto informāciju, kas principā varēja būt saistīta ar situācijām, kurās ļauts samazināt naudas soda apmēru atbilstoši Paziņojuma par sadarbību D nodaļas 2. punktam, Komisijai nebija noteikti jāatzīst, ka šim apelācijas sūdzības iesniedzējam piemērojams [naudas soda] samazinājums atbilstoši šim paziņojumam.
- 394 Komisijai šajā sakarā ir izvērtēšanas pilnvaras, kā tas izriet no tā paša minētā 2. punkta formulējuma un it īpaši tā ievadvārdiem — “par tādu var uzskatīt gadījumu [...]”.
- 395 Turklāt samazinājumu, pamatojoties uz Paziņojumu par sadarbību, var veikt tikai tad, ja sniegto informāciju un — plašākā nozīmē — attiecīgā uzņēmuma rīcību šajā sakarā var uzskatīt par patiesas sadarbības pierādījumu.

- 396 Kā tas izriet jau no paša sadarbības jēdziena, kas izskaidrots Paziņojumā par sadarbību un it īpaši šī paziņojuma ievadā un D nodaļas 1. punktā, tikai tad, ja attiecīgā uzņēmuma rīcība liecina par patiesu sadarbību, tam var piemērot samazinājumu, pamatojoties uz minēto paziņojumu.
- 397 Kā Pirmās instances tiesa to ir atzinusi minētā Pārsūdzētā sprieduma 618. un 622. punktā, *Henss/Isoplus* grupa nevar atsaukties uz šādu rīcību, jo šajā gadījumā tā sniegusi nepilnīgu un daļēji nepareizu informāciju.
- 398 Pretēji tam, ko apgalvo minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs, Pirmās instances tiesa nav ignorējusi ne iespējamo krimināltiesību principu, saskaņā ar kuru jebkura atzišanās, pat ja tā ir tikai daļēja, noteikti dod tiesības uz naudas soda samazinājumu, ne arī tiesības uz aizstāvēšanos vai *non bis in idem* principu.
- 399 Attiecībā uz naudas soda apmēra samazinājumu, kura mērķis ir atlīdzināt uzņēmumam par tā dalību administratīvajā procesā, kas ļāvusi Komisijai vieglāk atklāt pārkāpumu un attiecīgā gadījumā to izbeigt, būtu absurdi — kā to apgalvo minētā iestāde — tai uzlikt pienākumu piemērot samazinājumu, ja konkrētā dalība neļautu sasniegt šo mērķi, bet, tieši pretēji, to pat kavētu.

- 400 Kā jau tas atzīts šī sprieduma 358.–362. punktā, tādā situācijā, kāda tā ir šajā gadījumā, *Henss/Isoplus* grupai nevajadzētu apgalvot, ka ir aizskartas tās tiesības uz aizstāvēšanos.
- 401 Minētajam apelācijas sūdzības iesniedzējam nebija pienākuma jebkādā veidā sadarboties vai atzīties pārkāpumā. Turklāt tiesības uz aizstāvēšanos nenozīmē tiesības sniegt nepilnīgu un daļēji nepareizu informāciju.
- 402 Nevar apstiprināt arī to, ka būtu noticis *non bis in idem* principa pārkāpums, ja tas balstīts uz apstākli, ka konkrētā rīcība jau ņemta vērā kā atbildību pastiprinošs apstāklis.
- 403 To, ka uzņēmumam nav sniegta atlīdzība par sadarbību, kas Komisijai neļāva vieglāk atklāt pārkāpumu un attiecīgā gadījumā to izbeigt, nevar kvalificēt kā sankciju, kas papildina sodu saistībā ar atbildību pastiprinošu apstākli.
- 404 Izvirzot ceturto pamatu, *LR A/S* norāda, ka Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/* Komisija 359.–370. punktā pieļāva kļūda tiesību piemērošanā, jo Pirmās instances

tiesa tajos ir apstiprinājusi naudas soda apmēra samazinājumu, ko Komisija piemērojusi sakarā ar šī apelācijas sūdzības iesniedzēja sadarbību administratīvā procesa gaitā, proti — 30 %, kaut gan minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs apgalvo, ka tam bija tiesības uz lielāku samazinājumu.

405 Pirmkārt, kā jau tas atzīts šī sprieduma 191.–196. punktā sakarā ar šī paša apelācijas sūdzības iesniedzēja otro pamatu, tas nekādā ziņā nevarēja tiesiski paļauties uz iespējamo Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi, kas pastāvēja laikā, kad tika īstenota sadarbība, un kas šajā gadījumā bija izdevīgāka nekā Paziņojums par sadarbību.

406 Tādējādi ceturtais pamats, ko izvirzījis *LR A/S*, ja vien tā mērķis ir ar šādu pamatojumu apstrīdēt minētā Pārsūdzētā sprieduma 361. un 366. punktu, ir jānoraida.

407 Minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs, otrkārt, apgalvo, ka lielāks samazinājums tam bija jāpiešķir tāpēc, ka tas bija pirmais uzņēmums, kas vēlējās sadarboties ar Komisiju, kā rezultātā arī citi uzņēmumi darīja to pašu.

408 Šajā sakarā ir jāsecina, ka minētā Pārsūdzētā sprieduma 363.–365. punktā Pirmās instances tiesa, pabeidzot neatkarīgu faktisko apstākļu novērtējumu, ir atzinusi — samazinājums, kas *LR A/S* piešķirts, pateicoties sadarbībai, bija piemērots it īpaši

tāpēc, ka no Apstrīdētā lēmuma izriet, ka Komisija nebija gatava piešķirt naudas soda samazinājumu 50 % apmērā uzņēmumiem, kas tai nav snieguši informāciju, pirms tie saņēma Komisijas nosūtīto lūgumu sniegt informāciju, un ka ir skaidrs, ka tas pats apelācijas sūdzības iesniedzējs Komisijai dokumentus nosūtīja tikai pēc tam, kad no minētās iestādes bija saņēmis šādu lūgumu.

- 409 Treškārt, *LR A/S* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā minētā sprieduma 368. punktā noraidījusi argumentu, saskaņā ar kuru tam bija tiesības uz atbrīvojumu no naudas soda periodā pēc pārbaudēm, jo tas bija pirmais uzņēmums, kurš atklāja, ka vienošanās turpināja pastāvēt pēc Komisijas veiktajām pārbaudēm.
- 410 Minētajā 368. punktā nav nozīmes Pirmās instances tiesas izteiktajam pamatojumam, saskaņā ar kuru, novērtējot sadarbību, vienlaicīgi jāņem vērā gan pārkāpums, gan arī samazinājums, un tas neliedz piemērot daudz lielāku samazinājumu.
- 411 Šajā sakarā Pirmās instances tiesa, nepieļaujot kļūdu tiesību piemērošanā, par kuru varētu celt iebildumus apelācijas tiesvedībā, ir atzinusi, ka turpmāka vienošanās darbība pēc veiktajām pārbaudēm nebija nodalāma no pārkāpuma un ka to varēja ņemt vērā tikai vispārīgi, piemērojot Paziņojumu par sadarbību.

- 412 Attiecībā uz *LR A/S* apstrīdētā samazinājuma apjomu Pirmās instances tiesas argumentācijā, kas iekļauta Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija 368*. punktā un kas balstīta uz Paziņojumu par sadarbību, nav pieļauta juridiska kļūda saistībā ar minētā paziņojuma interpretāciju. Tādējādi šis iebildums nav pieņemams.
- 413 Ceturtkārt, *LR A/S* norāda — Pārsūdzētā sprieduma lietā *ABB Asea Brown Boveri/Komisija 240.–245.* punktā atzīstot, ka *ABB* vajadzēja būt tiesībām uz naudas soda apmēra samazinājumu, kas pārsniedz 30 %, jo šis apelācijas sūdzības iesniedzējs pretēji *LR A/S* neapstrīdēja galveno faktu būtību pēc tam, kad bija saņēmis paziņojumu par iebildumiem, Pirmās instances tiesa ir sodījusi *LR A/S* tikai tāpēc vien, ka tas izmantojis savas tiesības uz aizstāvēšanos. Tādējādi Pirmās instances tiesa ir pārkāpusi pamatprincipus, kas paredzēti it īpaši ECTK 6. pantā, un turklāt izturējusies pret to diskriminējoši.
- 414 No Pārsūdzētā sprieduma lietā *ABB Asea Brown Boveri/Komisija 243.* punkta izriet, ka Pirmās instances tiesa, atsaucoties uz Apstrīdētā lēmuma pamatojuma 26. punkta otro daļu un 27. punkta piekto daļu, ir secinājusi — *LR A/S* pretēji *ABB* ir apgalvojis, ka līdz 1994. gadam vienošanās attiecās tikai uz Dānijas tirgu un ka turklāt vienošanās nebija nepārtraukta. Turklāt tas noliedza līdzdalību darbībās, kuru mērķis bija izspiest no tirgus *Powerpipe* vai īstenot šīs sankcijas.
- 415 Šajos apstākļos Pirmās instances tiesai nevar pārmest diskriminējošu attieksmi pret *LR A/S* salīdzinājumā ar *ABB*.

- 416 Pretēji *LR A/S* apgalvojumiem tam nav uzlikts lielāks sods salīdzinājumā ar *ABB* tikai tāpēc vien, ka tas izmantojis savas tiesības uz aizstāvēšanos.
- 417 Šajā gadījumā *ABB* pretēji citiem uzņēmumiem, piemēram, *LR A/S*, nolēma atteikties no tiesībām apstrīdēt galvenos faktus, ko izklāstījusi Komisija, kā arī tās prasījumus un šajā sakarā pilnībā sadarbojās ar šo iestādi, lai varētu saņemt papildu naudas soda samazinājumu.
- 418 Tādējādi jautājums ir par *ABB* brīvu izvēli, pamatojoties uz kuru Komisija pret šo sabiedrību izturējās labvēlīgi.
- 419 Arī *LR A/S* varēja rīkoties tāpat. No tā neizriet, ka, *LR A/S* nepiemērojot papildu samazinājumu tāpēc, ka tas bija nolēmis šādi nerīkoties, šis uzņēmums būtu bijis spiests liecināt, lai izvairītos no soda par ECTK 6. panta pārkāpumu, vai arī to sodītu tikai tādēļ, ka tas izmantojis tiesības uz aizstāvēšanos.

420 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, ceturtais pamats, ko izvirzījis *LR A/S*, ir jānoraida kopumā.

D — Par pamatiem, kas attiecas uz tiesībām tikt uzklausītam un pienākumu norādīt pamatojumu

1) Par pamatiem, kas balstīti uz tiesību tikt uzklausītam pārkāpumu

421 Izvirzot attiecīgos pamatus, *Dansk Rørindustri* (trešais pamats), *Henss/Isoplus* grupa (divi pirmie pamati), *KE KELIT* (ceturtais pamats), *Brugg* (trešais pamats) un *LR GmbH* (ceturtais pamats) pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā noraidījusi pamatus, kas balstīti uz tiesību tikt uzklausītam pārkāpumu, ņemot vērā, ka administratīvā procesa gaitā un it īpaši atbildē uz paziņojumu par iebildumiem tie nevarēja izteikt savu viedokli jautājumā par Pamatnostādņu piemērošanu ar atpakaļejošu spēku šajā gadījumā, jo Komisija nevienā administratīvā procesa posmā neizpaua nodomu tās piemērot.

422 Vispirms, kā to pamatoti apgalvo Komisija, ir jānorāda, ka *Dansk Rørindustri* šajā sakarā izvirzītais pamats netika izvirzīts Pirmās instances tiesā un tādējādi tas ir jauns pamats un apelācijas tiesvedībā nav pieņemams.

- 423 Savā replikas rakstā šis apelācijas sūdzības iesniedzējs būtībā apgalvo, ka jautājums nav par jaunu pamatu tāpēc, ka tas netieši izrietēja no pamatiem un argumentiem, ko tas izvirzījis Pirmās instances tiesā jautājumā par naudas soda noteikšanu.
- 424 No lietas materiāliem tomēr izriet, ka ne Pirmās instances tiesā iesniegtajā prasības pieteikumā, ne replikas rakstā minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs nav izvirzījis pamatu, kas saistīts ar tiesībām tikt uzklautam, lai pamatotu kādu no saviem pirmajā instancē izvirzītajiem pamatiem.
- 425 Turklāt jāsecina, ka šajā sakarā apelācijas sūdzībā nav norādīti un tajā nav iespējams identificēt punktus vai attiecīgā Pārsūdzētā sprieduma daļu, par kuru izteikta kritika.
- 426 Jāatgādina, ka saskaņā ar iedibināto judikatūru no EK līguma 168.a panta (jaunajā redakcijā — EKL 225. pants), Tiesas Statūtu 51. panta pirmās daļas un Tiesas Reglamenta 112. panta 1. punkta pirmās daļas c) punkta izriet — apelācijas sūdzībā precīzi ir jānorāda tā sprieduma kritizētie elementi, kuru lūgts atcelt, kā arī juridiski argumenti, kas īpašā veidā pamato šo lūgumu, lai apelācijas sūdzība vai attiecīgais pamats nebūtu atzīstams par nepieņemamu (skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, 497. punkts, un minēto judikatūru).
- 427 Pamatus, ko šajā jautājumā izvirzījuši *Henss/Isoplus* grupa, *KE KELIT*, *Brugg* un *LR GmbH*, izņemot dažus ar šiem apelācijas sūdzību iesniedzējiem saistītus aspektus,

kas tiks apskatīti vēlāk, ja vien tie kritizēti šajā apelācijas sūdzībā, Pirmās instances tiesa tādu pašu iemeslu dēļ būtībā ir noraidījusi Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija* 310.–322. punktā, Pārsūdzētā sprieduma lietā *KE KELIT/Komisija* 75.–89. punktā, Pārsūdzētā sprieduma lietā *Brugg Rohrsysteme/Komisija* 82.–98. punktā un Pārsūdzētā sprieduma lietā *Lögstör Rör/Komisija* 192.–206. punktā.

428 Minētajos Pārsūdzētajos spriedumos Pirmās instances tiesa sākumā pamatoti ir atgādinājusi — tā kā Komisija savā paziņojumā par iebildumiem tieši ir norādījusi, ka tā pārbaudīs, vai attiecīgajiem uzņēmumiem ir uzliekams naudas sods, un tā kā Komisija ir norādījusi galvenos faktiskos un tiesību apstākļus, kas varētu ietekmēt naudas sodu, piemēram, iespējamais pārkāpuma smagums un ilgums un tas, ka pārkāpums izdarīts “tiši vai nolaidības dēļ”, saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru tā ir izpildījusi savu pienākumu ievērot uzņēmumu tiesības tikt uzklausītiem. Pirmās instances tiesa pamatoti ir atzinusi, ka, šādi rīkojoties, Komisija tiem sniegusi informāciju, kas nepieciešama, lai aizstāvētos ne tikai pret apsūdzību pārkāpumā, bet arī pret naudas soda uzlikšanu (šajā sakarā skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Musique Diffusion française u.c./Komisija*, 21. punkts).

429 Pēc tam Pirmās instances tiesa ir norādījusi — pārbaudot paziņojumu par iebildumiem, attiecībā uz katru no minētajiem apelācijas sūdzību iesniedzējiem konstatēts, ka tajā ir iekļauti faktiski un tiesiski apstākļi, uz kuriem Komisija bija paredzējusi balstīties, aprēķinot attiecīgajiem uzņēmumiem uzliekamā naudas soda apmēru, lai no tā secinātu, ka šajā sakarā bija ievērotas minēto apelācijas sūdzību iesniedzēju tiesības tikt uzklausītiem.

430 Attiecībā uz pierādījumu novērtējumu, proti, katra minētā apelācijas sūdzības iesniedzēja paziņojuma par iebildumiem novērtējumu, Tiesa apelācijas tiesvedībā var pārbaudīt tikai to, vai šie pierādījumi nav sagrozīti (skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Mag Instrument/ITSB*, 39. punkts).

- 431 *Henss/Isoplus* grupas, *KE KELIT*, *Brugg* un *LR GmbH* izvirzītie argumenti nav vērsti uz to, lai pierādītu šādu sagrozīšanu, tāpēc šo attiecīgo Pārsūdzēto spriedumu daļu nevar kritizēt.
- 432 Minētie apelācijas sūdzību iesniedzēji apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, atzīstot, ka katra attiecīgā apelācijas sūdzības iesniedzēja paziņojumā par iebildumiem bija pietiekama informācija, lai varētu pieļaut, ka tiesības tikt uzklausītam bija ievērotas, un ka līdz ar to šajā gadījumā šīs tiesības vairs nebija jāievēro un tādējādi Komisijai nebija pienākuma administratīvā procesa gaitā minētajiem apelācijas sūdzību iesniedzējiem darīt zināmu savu nodomu piemērot jaunu naudas sodu aprēķināšanas metodi.
- 433 Tie paši apelācijas sūdzību iesniedzēji būtībā uzsver, ka šajā gadījumā nodoms piemērot Pamatnostādnes bija jādara zināms administratīvā procesa laikā, jo ar šīm normām tika ieviesta būtiska naudas sodu aprēķināšanas metodes reforma un jautājums bija par piemērošanu ar atpakaļejošu spēku. Šādos apstākļos šī informācija bija tas elements, kas nepieciešams šo apelācijas sūdzību iesniedzēju aizstāvībai jautājumā par naudas sodu apmēra aprēķināšanu.
- 434 Šajā sakarā Pirmās instances tiesa pamatoti ir norādījusi, ka saskaņā ar Tiesas iedibināto judikatūru gadījumā, ja norādījumus par paredzēto naudas sodu apmēru sniegtu, iekams uzņēmumiem vēl nav bijusi iespēja izteikt savus apsvērumus par iebildumiem, kas pret tiem vērsti, nepiemērotā veidā tiktu apsteigts Komisijas lēmums (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Musique Diffusion française u.c./Komisija*, 21. punkts, un spriedumu lietā *Michelin/Komisija*, 19. punkts).

- 435 Pirmās instances tiesa turklāt pamatoti ir piebildusi, ka saskaņā ar šo pašu judikatūru Komisijai paziņojumā par iebildumiem nebija jānorāda iespēja, ka tā grozīs savu politiku jautājumā par naudas sodu apmēru, t.i., iespēja, kas ir atkarīga no vispārīgiem konkurences politikas apsvērumiem, kuri nav tieši saistīti ar īpašiem apstākļiem, kādi pastāv attiecīgajās lietās (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Musique Diffusion française u.c./Komisija*, 22. punkts).
- 436 Protams, šķiet, ka Pamatnostādnēs ir iekļauta jauna naudas sodu apmēra aprēķināšanas metode, kas ir svarīga reforma šajā jomā, it īpaši attiecībā uz relatīvu un mainīgu to pamatapmēru tarififikāciju, kuri tajās paredzēti kā šī aprēķina pamatsummas.
- 437 Tomēr, kā izriet no atteikuma pieņemt iebildumus saistībā ar iespējamo Pamatnostādņu prettiesiskumu — kā tas atzīts šī sprieduma 250.–253. punktā, — šī jaunā metode joprojām ir balstīta uz obligātiem kritērijiem, kas saistīti ar pārkāpuma smagumu un ilgumu un paredzēti Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā, jo ar to galvenokārt precizēts veids, kā Komisija paredzējusi izmantot šos kritērijus naudas sodu apmēra noteikšanai.
- 438 Pamatnostādnēs ir iekļauti svarīgi paskaidrojumi šajā jautājumā, un Komisijai vēlams sniegt uzņēmumiem šādus paskaidrojumus, ja vien tas nenozīmē, ka tā nepiemērotā veidā apsteidz savu lēmumu.

- 439 Kā Pirmās instances tiesa pamatoti ir atzinusi, tik un tā tiesības tikt uzklusītam saistībā ar naudas sodu apmēra aprēķināšanu neattiecas uz veidu, kā Komisija naudas sodu apmēra noteikšanai paredzējusi izmantot obligātos kritērijus, kas saistīti ar pārkāpuma smagumu un ilgumu.
- 440 Attiecībā uz to pašu apelācijas sūdzību iesniedzēju argumentu, saskaņā ar kuru tiem bija tiesības tikt uzklusītiem saistībā ar Komisijas nodomu ar atpakaļejošu spēku piemērot Pamatnostādnes, ir jāsecina — kā tas jau atzīts šī sprieduma 231. punktā, — ka laikā, kad tika izdarīti konkrētie pārkāpumi, attiecīgie uzņēmumi varēja paredzēt, ka tajās tiks iekļauta jauna aprēķināšanas metode. Šajos apstākļos apelācijas sūdzību iesniedzēji nevar atsaukties uz tiesībām tikt uzklusītiem jautājumā par Pamatnostādņu piemērošanu ar atpakaļejošu spēku. Līdz ar to arī šis iebildums ir jānoraida.
- 441 Jāapskata arī daži īpaši argumenti, ko izvirzījuši atsevišķi apelācijas sūdzību iesniedzēji, lai pamatotu savus izvirzītos pamatus, kas balstīti uz tiesību tikt uzklusītam pārkāpumu.
- 442 *Henss/Isoplus* grupa pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija* 312. punktā ir norādījusi — saistībā ar naudas sodu apmēra noteikšanu uzņēmumiem ir papildu garantija attiecībā uz tiesībām uz aizstāvēšanos, jo Pirmās instances tiesa lēmumu pieņem, īstenojot neierobežotu kompetenci, un var atcelt vai samazināt naudas sodu saskaņā ar Regulas Nr. 17 17. pantu.

443 Šīs apelācijas sūdzības iesniedzējs apgalvo, ka saskaņā ar minēto regulu tam bija tiesības vērsties divās instancēs, kam ir neierobežota kompetence, proti — Komisijā un Pirmās instances tiesā, un tam nevarēja liegt vērsties vienā instancē, pārkāpjot tiesības tikt uzklaušītam saistībā ar naudas soda aprēķināšanu. Administratīvā procesā pieļautu tiesību uz aizstāvību pārkāpumu nevar novērst Pirmās instances tiesā notiekošā procesā.

444 Šis iebildums nav pamatots.

445 Kā to norādījusi Komisija, Pārsūdzētā sprieduma lietā *HFB u.c./Komisija* 312. punktā Pirmās instances tiesa pamatoti ir atzinusi tikai to, ka tās neierobežota kompetence jautājumā par naudas sodiem ir papildu garantija. Tā nav ne atzinusi, ne arī ieteikusi, kā to apgalvo *Henss/Isoplus* grupa, ka jautājums ir par vienas instances, t.i., administratīvā procesa Komisijā, aizstāšanu, ļaujot Pirmās instances tiesai novērst jebkādu šādā procesā radušos tiesību uz aizstāvēšanos pārkāpumu.

446 Tas pats apelācijas sūdzības iesniedzējs apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi juridisku kļūdu, noraidot tā izvirzīto pamatu, kas saistīts ar tiesību tikt uzklaušītam pārkāpumu, jo pret šo apelācijas sūdzības iesniedzēju tika izvirzīts Pamatnostādņu 2. punkta otrajā ievilkumā paredzētais atbildību pastiprinošais apstāklis, proti, atteikšanās jebkādā veidā sadarboties vai pat mēģinājumi traucēt izmeklēšanas gaitu, neinformējot to par Komisijas nodomu tā rīkoties un tādējādi šajā sakarā to neuzklausot.

- 447 Šajā sakarā ir jāatzīst, ka konkrēto argumentu nevar pieņemt tāpēc, ka no lietas materiāliem izriet — šo apstākli acīmredzami nevarēja iekļaut paziņojumā par iebildumiem, jo tas radās šajā administratīvā procesa posmā, proti, *Henss/Isoplus* grupas iesniegtajā atbildē uz minēto paziņojumu, un vēlāk turpinājās.
- 448 *Brugg* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā Pārsūdzētā sprieduma lietā *Brugg Rohrsysteme/Komisija* 97. punktā ir noraidījusi argumentu, saskaņā ar kuru tiesas sēdē Komisija šim apelācijas sūdzības iesniedzējam likusi domāt, ka naudas sods tiks noteikts, pamatojoties uz tā attiecīgo apgrozījumu. Kā Pirmās instances tiesa to atzinusi tajā pašā punktā, Komisija tiesas sēdē tieši lūgusi *Brugg* apstiprināt minēto apgrozījumu. Komisija nevienā brīdī nav norādījusi, ka tā savu lēmumu būtu pieņēmusi, pamatojoties uz Pamatnostādnēm.
- 449 Šajā sakarā ir jāatzīst — formulējot šo iebildumu, minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs cenšas, vienkārši izsakot dažādus apgalvojumus, apšaubīt Pirmās instances tiesas veikto faktu izvērtējumu, kas nav tiesību jautājums, kurš pakļauts Tiesas kontrolei, ja vien runa nav par pierādījumu sagrozīšanu.
- 450 Tā kā tas pats apelācijas sūdzības iesniedzējs nav izvirzījis nevienu tādu argumentu, pamatojoties uz kuru varētu secināt, ka ir sagrozīti attiecīgie pierādījumi, kas pārbaudīti Pārsūdzētā sprieduma lietā *Brugg Rohrsysteme/Komisija* 94.–97. punktā, šis iebildums ir jānoraida.

2) Par pamatu, kas attiecas uz pienākuma norādīt pamatojumu saistībā ar naudas sodu aprēķināšanu pārkāpumu

451 Izvirzot attiecīgus pamatus, *KE KELIT* (piektais pamats), *LR A/S* (otrais pamats) un *LR GmbH* (trešais pamats) pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā attiecīgi Pārsūdzētā sprieduma lietā *KE KELIT*/Komisija 205. punktā, Pārsūdzētā sprieduma lietā *LR AF 1998*/Komisija 390. punktā un Pārsūdzētā sprieduma lietā *Lögstör Rör*/Komisija 374. punktā ir atzinusi — Apstrīdētajā lēmumā Komisijai nebija jāpaskaidro, vai tā šajā gadījumā ir piemērojusi Pamatnostādnes un kādu iemeslu dēļ Komisija to ir darījusi.

452 *KE KELIT* un *LR GmbH* norāda — ņemot vērā, cik nozīmīgi grozījumi ar Pamatnostādnēm izdarīti naudas sodu apmēra aprēķināšanas metodē, iemesli šo grozījumu un Pamatnostādņu piemērošanai ar atpakaļejošu spēku šajā gadījumā Apstrīdētajā lēmumā bija īpaši jāpaskaidro. *LR A/S* apgalvo, ka šajā lēmumā bija jāsniedz pamatojums jautājumā par Pamatnostādņu un Paziņojuma par sadarbību piemērošanu ar atpakaļejošu spēku.

453 Šajā sakarā pakārtoti ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru jautājums par pienākuma norādīt pamatojumu piemērojamību ir tiesību jautājums, kas pakļauts Tiesas kontrolei apelācijas tiesvedībā, jo, šajā tiesvedībā veicot lēmuma likumības kontroli, noteikti jāņem vērā fakti, uz kuriem Pirmās instances tiesa balstījusies, lai nonāktu pie secinājuma, ka pamatojums ir pietiekams vai nepietiekams (šajā sakarā skat. 1997. gada 20. novembra spriedumu lietā *C-188/96 P Komisija/V, Recueil*, I-6561. lpp., 24. punkts).

- 454 Ņemot vērā minēto apelācijas sūdzību iesniedzēju iebildumu, saskaņā ar kuru Apstrīdētajā lēmumā bija jāsniedz pamatojums jautājumā par Pamatnostādņu piemērošanu ar atpakaļejošu spēku, ir jānorāda, ka šī sprieduma 231. punktā ir atzīts — laikā, kad tika izdarīti attiecīgie pārkāpumi, konkrētie uzņēmumi varēja paredzēt, ka Pamatnostādnēs tiks iekļauta jauna aprēķināšanas metode. Šajos apstākļos nebija jāsniedz īpašs pamatojums Pamatnostādņu piemērošanai ar atpakaļejošu spēku. Tādējādi arī šis iebildums ir jānoraida.
- 455 Jānoraida arī *LR A/S* izvirzītais pamats, kas attiecas uz pārkāpumu, kurš saistīts ar pienākumu norādīt pamatojumu jautājumā par Paziņojuma par sadarbību piemērošanu ar atpakaļejošu spēku.
- 456 Ņemot vērā tos pašus iemeslus, kas norādīti šī sprieduma 227.–231. punktā, laikā, kad tika izdarīti attiecīgie pārkāpumi, tādi uzņēmumi kā minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs varēja paredzēt, ka tiks pieņemts Paziņojums par sadarbību, pat ja pieņem, ka tā rezultātā tiktu palielināts uzlikto naudas sodu apmērs, līdz ar to nav pārkāpts atpakaļejoša spēka aizlieguma princips, šo paziņojumu piemērojot pārkāpumiem, kas izdarīti pirms tā pieņemšanas.
- 457 Tādējādi Apstrīdētajā lēmumā nebija jāsniedz pamatojums jautājumā par Paziņojuma par sadarbību piemērošanu ar atpakaļejošu spēku.

- 458 Trijos Pārsūdzētajos spriedumos lietās *KE KELIT/Komisija, LR AF 1998/Komisija un Lögstör Rör/Komisija* Pirmās instances tiesa ir apstiprinājusi — Komisijai nevar pārnest, ka tā nav paskaidrojusi atbilstošās tiesību normas, kas piemērojamas šajā gadījumā, it īpaši Pamatnostādņu piemērošanu.
- 459 No Pārsūdzētajiem spriedumiem un it īpaši no sprieduma lietā *LR AF 1998/Komisija* 209. punkta turklāt izriet, ka nevienā administratīvā procesa posmā Komisija nav norādījusi, ka tā ir paredzējusi piemērot Pamatnostādnes.
- 460 Analizējot Apstrīdēto lēmumu, var konstatēt, ka tajā nav nevienas skaidras norādes uz Pamatnostādņēm.
- 461 Jāatgādina, ka Pamatnostādnes ir vispārpiemērojamas uzvedības normas, kas Komisijai būtībā jāpiemēro. No tā izriet, ka tāda lēmuma likumību, kurā piemērotas Pamatnostādnes, piemēram, Apstrīdētā lēmuma likumību, var novērtēt saistībā ar Pamatnostādņēm, kā tas atzīts šī sprieduma 211. punktā.
- 462 Saskaņā ar iedibināto judikatūru pienākums atsevišķā lēmumā norādīt pamatojumu vērsts uz to, lai Tiesa varētu kontrolēt lēmuma likumību un sniegt ieinteresētajai

personai pietiekamu informāciju, lai tā zinātu, vai lēmums ir pamatots vai varbūt tajā, iespējams, pielauta kļūda, pamatojoties uz kuru var apstrīdēt tā likumību (skat. it īpaši 2003. gada 2. oktobra spriedumu lietā *C-199/99 P Corus UK/Komisija, Recueil*, I-11177. lpp., 145. punkts).

- ⁴⁶³ Tādējādi pamatojums ieinteresētajai personai principā ir jāpaziņo vienlaicīgi ar lēmumu, ar kuru tai ir uzlikts sods. Pamatojuma trūkumu nevar novērst tādā veidā, ka ieinteresētā persona par lēmuma pamatojumu uzzina Tiesā notiekošajā procesā (1981. gada 26. novembra spriedums lietā 195/80 *Michel/Parlaments, Recueil*, 2861. lpp., 22. punkts).
- ⁴⁶⁴ No tā izriet, ka ir jāpārbauda, vai Apstrīdētā lēmuma pieņemšanas brīdī uzņēmumiem bija pietiekami skaidri zināms, ka šajā sakarā veiktais naudas sodu apmēra aprēķins izdarīts, pamatojoties uz Pamatnostādnēs paredzēto jauno aprēķināšanas metodi, lai attiecīgā gadījumā varētu apstrīdēt šī lēmuma likumību saistībā ar minētajām nostādnēm.
- ⁴⁶⁵ Pārsūdzētajos spriedumos Pirmās instances tiesa pamatoti ir atzinusi, ka prasība norādīt pamatojumu ir atkarīga no situācijas un visām tām tiesību normām, kas reglamentē attiecīgo jautājumu. Pirmās instances tiesa ir secinājusi, ka Komisijai nebija jāpaskaidro, vai tā šajā gadījumā piemērojusi Pamatnostādnes un kādu iemeslu dēļ to darījusi, jo Pamatnostādņu ievadā paredzēts, ka "jaunā metodoloģija, kas piemērojama naudas soda apmēram, turpmāk ir pakļauta šādai sistēmai". Komisijai tādējādi bija pienākums minētās nostādnes piemērot, nosakot naudas sodu apmēru par konkurences tiesību normu pārkāpumu.

466 Jāsecina, ka iepriekšējā punktā Pamatnostādņu ievada citētais teksts skaidri un nepārprotami nepierāda, ka tajā ir paredzēta Pamatnostādņu pagaidu piemērošanas joma, tāpēc tas attiecas uz pārkāpumiem, kas izdarīti pirms šo Pamatnostādņu pieņemšanas, kā tas ir šajā gadījumā.

467 Pirmās instances tiesa Pārsūdzētā sprieduma lietā *Lögstör Rör/Komisija* 375. punktā ir norādījusi, ka jebkurā gadījumā tajā Apstrīdētā sprieduma pamatojuma daļā, kas attiecas uz Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta piemērošanu, it īpaši šī lēmuma pamatojuma daļās 163.–168. punktā Komisija vēlreiz skaidri ir izklāstījusi tos apsvērumus par naudas soda apmēra aprēķināšanu, kas līdzīgi Pamatnostādņu apsvērumos iekļautajiem.

468 Tās Apstrīdētā lēmuma pamatojuma daļas pārbaude, kas attiecas uz naudas soda apmēra aprēķināšanu, proti, minētā lēmuma pamatojuma 168.–183. punkta pārbaude, liecina par to, ka attiecīgajiem uzņēmumiem minētais lēmums bija jāsaprot kā tāds, kurā iekļauta Pamatnostādņu un tajās paredzētās jaunās aprēķināšanas metodes piemērošana tiktāl, ciktāl tās attiecas uz šiem uzņēmumiem.

469 Šajos apstākļos Pirmās instances tiesa varēja secināt, ka Apstrīdētajā lēmumā bija norādīts pietiekams pamatojums.

- 470 Tādējādi *KE KELIT, LR A/S* un *LR GmbH* izvirzītie pamati, kas attiecas uz pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu saistībā ar naudas sodu apmēra aprēķināšanu, ir jānoraida.

VII — Par tiesāšanās izdevumiem

- 471 Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam, kas piemērojams apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz Reglamenta 118. pantu, lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriež *Dansk Rørindustri, Henss/Isoplus* grupai, *KE KELIT, LR A/S, Brugg, LR GmbH* un *ABB* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā tiem spriedums nav labvēlīgs, jāpiespriež *Dansk Rørindustri, Henss/Isoplus* grupai, *KE KELIT, LR A/S, Brugg, LR GmbH* un *ABB* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) lietas C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P apvienot sprieduma taisīšanai;

- 2) apelācijas sūdzības noraidīt;

- 3) ***Dansk Rørindustri A/S, Isoplus Fernwärmetechnik Vertriebsgesellschaft mbH, Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH, Isoplus Fernwärmetechnik GmbH, KE KELIT Kunststoffwerk GmbH, LR af 1998A/S, Brugg Rohrsysteme GmbH, LR af 1998 (Deutschland) GmbH un ABB Asea Brown Boveri Ltd*** atlidzina tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]